

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORMAN KÖYLÜLERİNİN ORMANCILIK ETKİNLİKLERİNE
İLİŞKİN ALGI VE BEKLENTİLERİNİN BELİRLENMESİ
(SİVAS ORMAN İŞLETME MÜDÜRLÜĞÜ ÖRNEĞİ)

Mehmet KILIÇ

Danışman: Doç. Dr. Hasan ALKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI
ISPARTA-2012

İÇİNDEKİLER

Sayfa

İÇİNDEKİLER	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ	vii
SİMGELER DİZİNİ	ix
1.GİRİŞ	1
2.KAYNAK ÖZETLERİ	4
2.1. Ormanlar ve Ormancılık	4
2.2. Orman Köyleri	7
2.3. Orman İşletmeleri	16
3. MATERYAL VE YÖNTEM	24
3.1. Araştırma Alanı'nın Seçimi ve Tanıtımı	24
3.2. Veri – Bilgi Toplama Yöntemi	26
3.3. Değerlendirme Yöntemleri	29
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA	31
4.1. Deneklerin Bazı Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular	31
4.2. Araştırma Alanındaki Köylerin Sosyo – Ekonomik Yapıları	33
4.2.1. Köylerin alt ve üst yapı durumu	35
4.2.2. Köylerde demoğrafik yapı ve hane halkına ilişkin bazı özellikleri	38
4.2.3. Köylerdeki örgütlenme şekli ve düzeyi	43

4.2.4. Başlıca uğraşı düzenleri ve gelir kaynakları	44
4.2.4.1. Ormancılık	47
4.2.4.2. Tarım.....	47
4.2.4.3. Hayvancılık	49
4.2.4.4. Diğer uğraşı düzenleri	53
4.3.Ormancılık Etkinlikleri, Köylünün Faydalanma Şekilleri ve Ormanlara Yönelik Algı ve Beklentiler	54
5. SONUÇ	77
6. KAYNAKLAR	86
EKLER.....	97
ÖZGEÇMİŞ	116

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ORMAN KÖYLÜLERİNİN ORMANCILIK ETKİNLİKLERİNE İLİŞKİN ALGI VE BEKLENTİLERİNİN BELİRLENMESİ (SİVAS ORMAN İŞLETME MÜDÜRLÜĞÜ ÖRNEĞİ)

Mehmet KILIÇ

Süleyman Demirel Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Orman Mühendisliği Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Hasan ALKAN

Bu çalışmada Sivas Orman İşletme Müdürlüğü sınırları içinde yaşayan köylülerin başta odun hammaddesi üretimi olmak üzere ormancılık etkinliklerine ilişkin algı, beklenti ve tavırları araştırılmıştır. Bu köylere ilişkin şimdiye kadar herhangi bir çalışma yapılmamış olması nedeniyle köylere yönelik kapsamlı bir sosyo-ekonomik envanter de çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmada veri toplama yöntemi olarak literatür analizi, mülakat, anket ve gözlem tekniklerinden yararlanılmıştır. 11 orman köyünde yürütülen arazi çalışmaları sonucunda 1059 kişiyle anket yapılmıştır. Çalışmada her bir köy için köy bilgi formları da doldurulmuştur. Elde edilen verilerin değerlendirilmesi için ise yüzdelik oranlar ve ki- kare analizlerinden yararlanılmıştır. Araştırma bulgularına göre araştırılan köylerde alt ve üst yapı bakımından bazı eksiklikler olmakla birlikte bu eksikliklerin günden güne azaldığı söylenebilir. Yörede en önemli geçim kaynakları ormancılık, tarım ve hayvancılık olarak belirlenmiştir. Yörede alternatif geçim kaynaklarının sınırlı olması nedeniyle ormancılık etkinlikleri köylü için en önde gelen geçim kaynaklarından biri olmaktadır. Dolayısıyla köylünün orman kaynaklarına bağımlılığı söz konusudur. Köylü ormanların en önemli faydasını ise istihdam sağlama olarak tanımlamaktadır. Köylüler kendilerine sağlanan iş olanaklarından genellikle memnun olmakla birlikte, bu işler için ödenen birim ücretleri yetersiz bulunmaktadır. Köylünün iş güvenliğinin arttırılmasına yönelik de önemli beklentileri bulunmaktadır. Köylünün ormancılık etkinliklerine ilişkin en önemli şikayetlerinden birisi ise uygulanan katı koruma yaklaşımı nedeniyle Yörede salma hayvancılığın bitme noktasına getirilmiş olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Orman köyleri, algı, beklenti ve tavırlar, Sivas Orman İşletme Müdürlüğü.

2012, 116 Sayfa

ABSTRACT

M.Sc. Thesis

Mehmet KILIÇ

DETERMINING THE PERCEPTIONS AND EXPECTATIONS OF THE FOREST VILLAGERS RELATED TO FORESTRY ACTIVITIES (SIVAS DIRECTORATE OF FOREST DISTRICT CASE)

Süleyman Demirel University

Graduate School of Applied and Natural Sciences

Forest Engineering Department

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Hasan ALKAN

This study aims at elaborating perceptions, expectations and attitudes of the villagers living in the territory of the Sivas Directorate of Forest District for and from the forestry activities, mainly the wood stock production. As no previous study was carried out for the same villages, the study also included a comprehensive socio-economic inventory work. In This study, literature analysis, interviews, survey and observation techniques were used as the data collection tools. Survey took place with 1059 people within the framework of the field works performed in 11 forest villages. Rural information forms were completed for each village. The percentage ratios and chi-square analyses were used to evaluate the collected data. While the findings reveal a number of shortages in substructure and superstructure of the subject villages, one may say that such shortages tend to gradually disappear day by day. The forestry, farming and livestock breeding are the most important regional living resources. As the region has very limited alternative living sources, the forestry has become one of the leading regional living sources for the villagers. The villagers are therefore dependent on the forest resources. The villagers define the employment facilities as the most important benefit of the forests. Even though the villagers are usually satisfied with the available job opportunities, they consider the unit fares paid for such works to be insufficient, and express a number of significant expectations for the labor safety. A most important complaint of the villagers for the forestry activities is that the livestock breeding is about to become obsolete in the region as a result of the strict measures for preservation.

Key Words: Forest villages, perception, expectation and attitudes, Sivas Directorate of Forest District

2012, 116 pages

TEŞEKKÜR

“Orman Köylerinin Ormancılık Etkinliklerine İlişkin Algı ve Beklentilerinin Belirlenmesi (Sivas Orman İşletme Müdürlüğü)” başlıklı bu çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır. Tez çalışması SDÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından proje (Proje No: 2105-YL-10) olarak desteklenmiştir. Bu nedenle SDÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi’ne teşekkürlerimi arz ederim.

Gerek konu seçimi ve gerekse araştırmanın yürütülmesinde bana rehberlik eden Danışmanım Sayın Doç. Dr. Hasan ALKAN’a en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmamda emeği geçen Orman Ekonomisi Anabilim Dalı öğretim üyeleri Sayın Doç. Dr. Ahmet TOLUNAY ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Mehmet KORKMAZ ’ a teşekkür ederim. Yine çalışmalarım sırasında yardımlarını gördüğüm Sayın Yrd. Doç. Dr. Mehmet EKER’ e, Doç. Dr. Ramazan ÖZÇELİK’e ve Araş. Gör. Sibel Nihal BAŞKAN’a teşekkürlerimi sunarım.

Tez ile ilgili dokümanın toplanması sırasında yardım ve desteklerini gördüğüm Sayın Sivas Orman İşletme Müdürü Mahmut TULAY’a, DKMP Şube Müdür’ü Sefa DUMAN’a, Sivas Merkez Orman İşletme Şefi Yasin BİBERCİ’e ve burada ismini anamadığım tüm Sivas Orman İşletme Müdürlüğü personeline teşekkür ederim.

Çalışmalarım sırasında manevi desteğini benden esirgemeyen sevgili eşim Sibel KILIÇ’a teşekkür eder, çalışmayı nişanlıma ithaf ederim. Varlık nedenim olan değerli annem Mercan KILIÇ ve babam Mustafa KILIÇ ile sevgili abim Murat KILIÇ ve sevgili yengem Zeynep KILIÇ’a verdikleri manevi destek için teşekkür eder, yaşamımın her döneminde yanımda oldukları için minnetlerimi sunarım.

Mehmet KILIÇ
ISPARTA, 2012

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Sivas Orman İşletme Müdürlüğü	24
Şekil 4.1. Uyum analizine göre eğitim ve yaş arasındaki ilişkiler	38
Şekil 4.2. Deneklerin hangi amaçla tarımla uğraşma durumu	48
Şekil 4.3. Deneklerin tarım etkinliklerinin geleceğine ait bilgiler	49
Şekil 4.4. Deneklerin hayvancılık etkinliklerinin geleceğine ait bilgiler.....	51
Şekil 4.5. Deneklerin orman işçiliğinin yıllara göre değişimi hakkındaki görüşleri .	58
Şekil 4.6. Orman işçiliğine ödenen birim fiyatların yıldan yıla değişimine ilişkin görüşler	59
Şekil 4.7.Ormancılık gelirlerinin diğer gelirlere göre durumu	60
Şekil 4.8. Ormancılık gelirlerinin değişimi ve memnuniyet durumu.....	60
Şekil 4.9. Deneklerin kullandığı en önemli kışlık yakıt türü hakkında bilgiler	63
Şekil 4.10. Yaban hayatı koruma etkinliklerini yeterli bulup bulmama durumu.....	65
Şekil 4.11. Korunan alanlara ilişkin görüşler.....	66
Şekil 4.12. Deneklerin milli park, tabiat parkı, vb. gibi statülerde korunan alan isteyip istememe durumu	66
Şekil 4.13.Doğa Koruma ve Milli Parklar birimlerince yapılan çalışmaların durumu	67
Şekil 5.1. Sürdürülebilir orman yönetiminde kararlar ve uygulama süreci ve orman köylüsü.....	85

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 3.1. Sivas Orman İşletme Müdürlüğü'nün orman durumu	25
Çizelge 3.2. Orman köyleri ve nüfusu	25
Çizelge 3.3. Köylerde yapılan anket sayıları.....	28
Çizelge 4.1. Deneklerin yaş gruplarına dağılımı.....	31
Çizelge 4.2. Deneklere ait meslek bilgileri	32
Çizelge 4.3. Deneklerin ortalama aylık bilgileri	32
Çizelge 4.4. Deneklerin ailelerinde önemli kararları nasıl aldığına ait bilgiler	33
Çizelge 4.5. Köylerin ilçeye olan uzaklıkları ve komşu yerleşimleri	35
Çizelge 4.6. Sağlık personeli ve tesisler.....	36
Çizelge 4.7. Eğitim kurumları ve niteliği.....	37
Çizelge 4.8. Nüfus ve cinsiyetlere dağılımı	38
Çizelge 4.9. Hane sayıları	39
Çizelge 4.10. Deneklerin kadının toplum içindeki rolü nedir sorusuna ilişkin düşünceleri	42
Çizelge 4.11. Köylülerin aylık gelirleri.....	45
Çizelge 4.12. Köylerdeki uğraşı düzenleri.....	46
Çizelge 4.13. Geçim kaynaklarının öncelikleri.....	47
Çizelge 4.14. Köylerin tarımsal üretim yapısı ve üretilen ana ürünler	48
Çizelge 4.15. Köylerin hayvan varlığı	50
Çizelge 4.16. Deneklerin arıcılıkla uğraşma durumuna ait bilgiler	52
Çizelge 4.17. Yasal kısıtlamalar ile köylülerin hayvancılık ile ilgili durumları arasındaki ilişkiler.....	52
Çizelge 4.18. Ormanın sağladığı faydaların önem düzeyine göre sıralaması.....	57
Çizelge 4.19. Ormancılık en önemli gelir kaynağınız mıdır?	58
Çizelge 4.20. Ormancılık etkinliklerine gelecekte devam etme isteği.....	61

Çizelge 4.21. Deneklerin ormancılıkta mekanizasyon konusundaki düşünceleri.....	62
Çizelge 4.22. Deneklerin dikili satış hakkındaki görüşleri	63
Çizelge 4.23. Deneklerin zati ihtiyaç kullanma durumuna ait bilgiler	63
Çizelge 4.24. Ağaçlandırma çalışmalarının yeterliliği.....	64
Çizelge 4.25. Kanunlarca verilen hakların yeterliliği	69
Çizelge 4.26. Ormancılık hakkındaki tanıtım, bilinçlendirme ve eğitim çalışmalarının yeterliliği	71
Çizelge 4.27. Deneklerin çevrelerindeki ormancılık faaliyetlerinden genel anlamda memnunluk durumu	72
Çizelge 4.28. Deneklerin ormanlar ve diğer doğal kaynaklarla iç içe yaşamaktan memnuniyetine ait bilgiler	73
Çizelge 4.29. Deneklerin doğal kaynaklardan yararlanma durumu	73
Çizelge 4.30. Deneklerin çevrelerindeki ormanların tahrip edilmesi/ edilmiş olmasının köyün geleceğini etkilemesi hakkındaki düşünceleri.....	74
Çizelge 4.31. Deneklerin köyün çevresindeki ormanların bir gün yok olacağına inama durumu	74
Çizelge 4.32. Çocuklarının orman mühendisi olmasını hususundaki isteklilikleri....	75
Çizelge 4.33. Köyün etrafının ormanlarla kaplı olmasından zarar görme durumu....	75
Çizelge 4.34. Deneklerin hayatlarından memnunluk durumu	75

SİMGELER DİZİNİ

AGM	Ağaçlandırma Genel Müdürlüğü
BYKP	Beş Yıllık Kalkınma Planı
ÇEM	Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü
ÇOB	Çevre Ve Orman Bakanlığı
DKMPG	Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü
DOİ	Devlet Orman İşletmeleri
FAO	Food and Agriculture Organization
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
OGM	Orman Genel Müdürlüğü
ORKÖY	Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü
SOİM	Sivas Orman İşletme Müdürlüğü
SOY	Sürdürülebilir Orman Yönetimi

1. GİRİŞ

Doğal kaynaklara en çok bağımlılığı olan, yürüttüğü etkinliklerle bu kaynaklar üzerinde etkisi bulunan ve bu kaynaklardan en çok etkilenen insanlar, kırsal yörelerde/alanlarda yaşayanlardır.

Ülkemizde kırsal alan tanımında farklı yaklaşımlar söz konusudur. Bu amaçla fizyolojik veya sosyolojik anlamda birçok farklı tanım yapılabilmektedir. Bununla birlikte, doğal kaynaklarla olan ilişkileri bakımından bir değerlendirme yapıldığında, başta ormanlar olmak üzere doğal kaynaklardan doğrudan yararlanan ve bu kaynakların mevcudiyeti ve geleceği üzerinde etkiye sahip yerleşimleri bu bağlamda değerlendirmek mümkündür.

Köylerde (özellikle orman köyleri) yaşayan ve köylü olarak adlandırılan insanların doğal kaynaklarla daha yoğun bir ilişkide olduğu söylenebilir. Bu yüzden orman köylüleri ormancılıkla ilgili iş ve işlemlerin birincil paydaşı durumundadır. Başka bir söylemle, orman köylüsünün orman kaynaklarından olan çok yönlü faydalanmaları ve ormanların çevre-insanlara olan etkisi orman-orman köylüsü ilişkilerinin temelini oluşturmaktadır. Ormanların ürün veya hizmet biçiminde olabilen potansiyel yararlarından bazen birisi, bazen bir kaçı, bazen de tamamı toplumun istekleri ve yöresel koşullara göre ön plana çıkabilmekte ve insanların orman kaynaklarından olan yararlanmaları sonucunda da bu ilişki şekillenmektedir (Türker, 1998; Alkan vd., 2005). Bazı köylüler konut yapımı için, bazıları ise tarımsal etkinliklerini sürdürebilmek için arazi beklentisi içindedir. Bazı köylüler ormanları hayvanlarını otlatmak için uygun otlatma alanları olarak görürken; bazıları ormanları yakacak ve/veya yapacak odun materyali kaynağı olarak görmektedir. Bunlarla birlikte kekik, mantar, adaçayı, vb. odun dışı bitkisel ürün faydalanması ve/veya kara ve orman içi su kaynaklarında yapılan avcılık yoluyla odun dışı hayvansal ürün faydalanması da söz konusu olabilmektedir. Ormancılıkla ilgili yazında ormanların faydaları olarak sayılan ormanların kolektif ve kültürel faydalarından da yine orman köylüsü doğrudan doğruya payını almaktadır. Özellikle gelirin düşük olduğu ve ormancılık etkinliklerine alternatif iş çeşitlerinin geliştirilemediği sosyo-ekonomik göstergeler

bakımından geri kalmış yörelerde ise en önemli faydalanma beklentisi istihdam olarak ortaya çıkmaktadır. Böyle durumlarda köylünün ormancılık gelirlerini arttırmaya veya azaltmaya neden olabilecek düzenleme ve uygulamalar köylünün orman kaynaklarına olan algı, tavır ve davranışlarını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Nitekim, çeşitli nedenlerle köylünün orman kaynaklarından faydalanmalarına getirilecek kısıtlamaların köylünün bu kaynağa yönelik algı, tavır ve davranışlarını olumsuz yönde etkilediğine dair araştırma bulguları bulunmaktadır (Alkan, 2009; Alkan, vd., 2009; Alkan, vd., 2010). Bu durum doğal kaynakların planlanmasında son yılların popüler kavramı olan yerel katılımın arzulanan düzeyde sağlanabilmesi için önemle üzerinde durulması gereken bir olgudur.

Öz bir ifadeyle, orman köylüsü hem ormanların korunabilmesi hem de orman işletmeleri tarafından üstlenilen ormancılık etkinliklerin başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için oldukça büyük öneme sahiptir. Günümüze değin orman köylülerinin kalkındırılması için yapılan birçok çalışmada; ekonomik, sosyal ve teknik içerikli önerilerde bulunulmuştur. Ancak bu öneriler ortaya koyulurken köylülerin kendi görüşlerinin alınması yerine genellikle uzman görüşlerinin ortaya koyulması benimsenmiştir. Mevcut çalışmalar çoğunlukla durum tespitine yöneliktir. Köylülerin bugün ve geleceğe ilişkin beklentileri genellikle göz ardı edilmiş durumdadır. Örneğin; birçok yörede orman işletmelerinin yöneticileri veya tüccarlar dikili satış uygulamalarının yaygınlaştırılmasını istemektedir. Köylüler ise bazı yörelerde buna karşı çıkabilmektedir. Ormancılıkla ilgili mevcut strateji ve politikalara göre doğa koruma çalışmaları çerçevesinde bazı alanlar milli park, tabiatı koruma alanı, tabiat parkı, vb statülerde yasal olarak koruma altına alınabilmektedir. Yine bazı yörelerde yerel halk bu tür uygulamalara karşı direnebilmekte kaynağa yönelik yasal olmayan yararlanmalara devam etmektedir. Bu ve benzer olayların taraflardan alınan yatay verilerle neden sonuç ilişkisi içerisinde sorgulanması gerekmektedir.

Literatürde, orman köylülerine yönelik birçok araştırma ve durum analizine (case study) rastlanmasına karşın orman köylülerinin algı ve beklentilerini belirlemeye yönelik yeterli çalışma bulunmamaktadır Bununla birlikte araştırma alanı olarak

seçilen Sivas Orman İşletme Müdürlüğü sınırları içindeki orman köylerine yönelik geçmişte yapılmış kapsamlı bir araştırma da söz konusu değildir. Bu bağlamda yüksek lisans tezi olarak ele alınan bu çalışma önemli hale gelmekte; bu yönüyle de özgün bir değere sahip olmaktadır. Çalışmanın başlıca amaçları ise şu şekilde sıralanabilir:

- Sivas Orman İşletme Müdürlüğü ile etkileşim halinde bulunan orman köylerinin monografik tanımlarının yapılması,
- Anılan köylerin sosyo-ekonomik yapılarının belirlenmesi,
- Orman köylerinin gelir kaynakları içinde ormancılık işlerinin öneminin ve ormana bağımlılık durumlarının incelenmesi ve
- Köylülerin ormana ve bu kaynağı korumaya yönelik yürütülen etkinliklere ilişkin algı ve beklentilerinin belirlenmesi.

Bu alışma beş bölümden oluşmaktadır. Giriş olarak sunulan birinci bölümde araştırma konusu ve alanına dikkat çekilerek çalışmanın önemi vurgulanmakta ve çalışmanın amaçları sıralanmaktadır. İkinci bölümde ise Kaynak zetleri başlığı altında ve mevcut ormancılık yazını yardımıyla konunun kavramsal ve kuramsal yn ele alınmıştır. Araştırmada kullanılan materyal ve yöntemler üçüncü bölüm olarak sunulmuştur. Araştırma bulgularının verildiği ve mevcut literatürle tartışıldığı dördüncü bölümün ardından ise sonuç bölümü beşinci bölüm de taktim edilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan kaynaklar ve ekler de yine tez metni içinde sunulmuştur.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

2.1.Ormanlar ve Ormancılık

İnsanlar varoluşlarından bugüne ormanla ilişki kurmuş ve farklı dönemlerde bu kaynakları farklı şekillerde algılamışlardır. Ormanlardan odun hammaddesi, su, oksijen, karbon depolama, odun dışı bitkisel ürünler, yaban hayatı, rekreasyonel hizmetler, gibi birçok faydalanma alanı söz konusudur. Günümüzde kentli toplumlar daha çok bir açık alan (rekreasyon) kaynağı; kırsal kesim ise geçim kaynağı, barınak ve hayvanlarını otlattıkları bir alan olarak görmektedir. Öte yandan orman farklı bilim dalları tarafından da farklı yaklaşımlarla ele alınmakta ve tanımlanmaktadır. Örneğin, Akesen ve Ekizoğlu (2010)'nın Kuyucuklu 1983' e atfen bildirdiğine göre, sosyal bilim dallarından biri olan ekonomi bakış açısıyla orman, ekonomi için temel üretim faktörü, bir doğal kaynak oluşunun yanı sıra başta toprak olmak üzere diğer temel üretim faktörlerini koruyan, aynı zamanda insan için yaşam çevresi oluşturan değerli bir kaynaktır. Ormanlar ülkelerin yasalarında da farklı farklı şekillerde tanımlanmış ve zaman zaman da değişikliklere uğramıştır. Örneğin, Ülkemizde Cumhuriyet Döneminin ilk orman kanunu olan 3116 sayılı kanundan buyana zaman zaman orman tanımında bazı değişiklikler yapıla gelmiştir. Son kanun olan 6831 sayılı Orman kanununa göre (1. madde) orman, “Tabii olarak yetişen ve emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık toplulukları yerleriyle birlikte orman sayılır” şeklinde tanımlanmakta ve nerelerin orman sayılmayacağı da istisna bentleri ile açığa kavuşturulmaktadır (OGM, 2005).

2004 yılı orman envanterine göre toplam orman alanımız 21,2 milyon hektar olup, yurdumuz genel alanının % 27,2 sini kapsamaktadır. Ormanlarımızın % 49 ‘u verimli ,% 51 ‘i ise verimsizdir. Ormanlarımızın alansal olarak % 60 ‘ı iğne (ibreli) yapraklı , % 40’ı geniş yapraklı ağaçlardan oluşmaktadır. Yapraklı ağaçların çoğunluğunu meşe ağaç türleri ibreli ağaçların çoğunluğunu ise karaçam ve kızılçam ağaç türleri oluşturmaktadır (OGM, 2005).

Orman; orman ürünleri üretimi, hidroloji, erozyonu önleme, iklim düzenleme, toplum sağlığı, doğayı koruma, estetik, rekreasyon, ulusal savunma ve bilimsel işlevleri yönüyle tarihin ilk devrelerinden itibaren insan toplulukları tarafından kullanılmaktadır. Ormanlardan faydalanma süreci, barınma ve beslenme, düzensiz ağaç kesimi, ormanı koruma ve teknik ormancılık evresi olarak sıralanan ormancılığın gelişim evrelerine bağlı olarak şekillenmiştir (Özdönmez vd., 1996; Türker vd. 2002). Başlangıçta (ilk evre) barınma ve beslenme aracı olarak görülen ormanlar, zaman içinde çeşitli faydalanma şekillerine konu olmuştur. Örneğin, gelişmekte olan birçok ülkede olduğu gibi Ülkemizde de hayvan otlatma ve tarım alanı kazanma amaçlı açmacılık eylemleri de bir faydalanma şekli olarak halen devam etmektedir (Türker vd., 2002; Öztürk ve Türker, 2005). Ormanlardan odun elde etme amaçlı faydalanmanın başlangıcı ise, ikinci evredir. İnsanların göçebe hayatından yerleşik hayata geçmeye başlamasıyla insanlar ağaç kesmeye başlamış ve bu şekildeki kullanım zamanla birlikte artarak devam etmiştir. Odun hammaddesi faydalanması gelişmekte olan ülkelerde halen yaygın/baskın faydalanma şeklidir.

Üçüncü evre olan ormanı koruma evresi ile başlayan Ormanlardan faydalanmanın sınırlandırılması düşüncesi, oduna olan talebin artmasıyla birlikte teknik ormancılık evresinde artarak devam etmiştir. Bu dönemde odun üretiminin sürekliliğinin sağlanması amaçlanmakla birlikte, orman kaynaklarından çok yönlü faydalanma düşüncesinin temelleri de atılmıştır (Türker vd., 2002). Günümüzde ise, daha önce belirtilen çeşitli nedenlerle bu kaynakların önemi daha iyi kavranmış ve küresel ölçekte orman kaynaklarından faydalanmanın yönetimine ilişkin yeni yaklaşımlar benimsenmeye başlanmıştır (Alkan ve Eker, 2005). Ülkemiz ormanlarının görmekte olduğu işlevler dikkate alındığında ise faydalanma şekillerinin odun hammaddesi faydalanması, odun dışı bitkisel ürünler ve hayvansal ürünler yönünden faydalanma, hizmet üretimi, otlatma amaçlı faydalanma, turizm yönünden faydalanma, orman kaynaklarının ekonomiye katkıları ve kolektif faydalar olarak çeşitlendiğini söylemek mümkündür (Türker vd., 2002; Geray, 1998).

Ormanlarımızın yaklaşık % 99'u devlete ait olup devlet tarafından işletilmektedir. Ormanların verimli, ekonomik ve sürekli işletilmesi günümüz ormancılığın temelini

oluşturmaktadır. Genel olarak ormancılık; toplumun orman ürünlerine ve hizmetlerine olan gereksinimlerini sürekli ve optimal olarak karşılamak amacıyla biyolojik, teknik, ekonomik, sosyal, kültürel ve yönetsel çalışmaların tümünü kapsayan çok yönlü, sürdürülebilir bir etkinlik olarak tanımlanmaktadır (OGM, 2005).

Çok yönlü faydalanma ilkesi çerçevesinde sadece maddesel ürünler değil, zamana ve mekâna bağlı olarak ondan daha önemli ve çoğu kez değeri para ile ölçülemeyen hizmetler ve faydalar da söz konusudur. Ormanlarımızın sağladığı ürün ve hizmetlerden faydalanma sırasında diğer işletmelerde olduğu gibi amaç her zaman tek başına karlılık olmayabilir. Toplumsal faydalar yaratma, iktisadilik, verimlilik, sürdürülebilirlik, çok yönlü yararlanma vb. gibi ilkeler çoğunlukla kârlılıktan daha önemli olduğundan sermayenin % 3 gibi düşük bir faizle çalıştığı kabul görmektedir (Özdönmez vd., 1998; Türker, 1998; Türker, 2000; İlter ve Ok, 2007; Türker, 2008).

Orman kaynaklarından toplumdaki son tüketiciye ürün ya da hizmet ulaştırılincaya kadar ortaya çıkan ilişkiler sistemi içinde yaklaşım, amaç ve araç bakımlarından birbirlerinden farklı ormancılık tipleri çıkabilmektedir. Bunlar, koruma ormancılığı, endüstriyel ormancılık, sosyal (toplumsal) ormancılık ve kent ormancılığı şeklinde sıralanabilir (Akesen ve Ekizoğlu, 2010). Anlaşıldığı üzere bu farklı ormancılık tiplerinin ormancılık tanımları da birbirinden farklılaşabilir. Örneğin; Weirsum (1984) de ormancılık sosyal ormancılık tipi bağlamında ele alınarak "Halkın orman ve orman alanları ile ilişkili yöresel ihtiyaçlarını karşılamak için ormancılık yönetimi ve uygulamaları içerisine halkın doğrudan katılımını sağlayarak yapılan profesyonel ormancılık çalışmalarıdır." şeklinde tanımlanmıştır. Arnold (1991)'de ise Fod and Agriculture Organization (FAO) Teşkilatının tanım ve uygulamaları paralelinde toplum ormancılığı (community forestry) kavramını kullanarak sosyal ormancılık "Kırsal yörede hane veya köy halkı düzeyinde, insanların temel ihtiyaçlarının karşılanması; gıda güvenliği, gelir ve işlendirme olanaklarının artırılması için, kırsal yöre gereksinimlerine göre halkın katılımı ile yapılan ormancılık uygulamalarıdır." şeklinde yapılmıştır. Daha önce belirtildiği gibi her ormancılık tipi için farklı tanımlamaların yapılabilmesi mümkün olmakla birlikte; tez kapsamı gereği

tanımlamaların çeşitlendirilmesine ihtiyaç duyulmamıştır. Ancak, orman-orman köylüsü ilişkisinin tanımlanabilmesi için ormancılığımıza ilişkin bazı özelliklerin belirtilmesinde de yarar görülmüştür. Ormancılığımıza özgü temel özelliklerden birisi emek yoğun bir çalışma ilkesinin yıllardır uygulana gelen ormancılık politikaları içerisinde önemli bir yere sahip olmasıdır. Ormancılığımız içerisinde en önemli kavramlardan biri olan istihdam, dar anlamda üretim faktörlerinden yalnızca emeği dikkate almaktadır. Geniş anlamda ise bütün üretim faktörlerini kapsamaktadır. Gerek işletmenin yönetiminde, gerekse gündelik işlerde kullanılan işgücü miktarı bakımından orman işletmesi, ekstansiftir. Diğer bir deyişle, orman işletmeleri geniş ve açık alan işletmeleri olduğundan, birim alanda harcanan emek miktarı düşük kalmaktadır. Orman işletmeciliğinde bedeni ve fikri iş genellikle beraber yapılmaktadır. Kalifiye bir orman işçiliği, iyi bir eğitimi zorunlu kılmaktadır. Ormanda mevcut işlerin çeşitliliği, meşcerelerin ve bazen tek bir ağaç gövdesinin yüksek değer taşıması dolayısıyla, orman işçilerinde yeter derecede bilgi, görüş kabiliyeti ve sorumluluk duygusu bulunması gerektirmektedir. Bu özellikler ise çok uzun süreli bir yetiştirme ve eğitim ile sağlanabilmektedir (Berkel, 1976; Tolunay, 1989; Türker, 1998; Tolunay, 1999; Türker, 2000; Tolunay, 2005; Türker, 2008).

2.2. Orman Köyleri

Ülkemizde kırsal alan tanımında farklı yaklaşımlar söz konusudur. Bu amaçla fizyolojik veya sosyolojik anlamda birçok farklı tanım yapılabilmektedir. Örneğin; nüfus sayımında il ve ilçe merkezleri dışında kalan yerler, hane halkı anketlerinde 20.000’den daha az nüfusu olan yerler, tarım istatistiklerinde ise tüm köyler ve 5.000’den az nüfusu olan ilçe merkezleri kırsal alan olarak nitelendirilmektedir. Kırsal alan, 7. Beş Yıllık Kalkınma Planının (BYKP) ’da “ekonomik nitelikteki etkinliklerin ağırlıkla doğal kaynakların değerlendirilmesine dayandırıldığı, yüz yüze ilişkilerin göreceli olarak daha yaygın olduğu, yaşama kurallarının büyük ölçüde gelenek ve göreneklere göre biçimlendiği, teknik ve teknolojik gelişmeler ile ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerin daha yavaş ve gecikmeli olarak gerçekleştiği ortamlar” olarak tanımlanmaktadır. 9. BYKP, Kırsal Kalkınma Politikaları Özel İhtisas Komisyon Raporunda ise “Kentsel alanların dışında kendine

özgü doğal coğrafi özelliklere sahip, sayıca fazla, küçük ve dağınık yerleşimlerin yaygın, nüfus yoğunluğunun düşük olduğu alanlar” kırsal alan olarak tanımlanmaktadır. Doğal kaynaklarla olan ilişkileri bakımından bir değerlendirme yapıldığında köylerde yaşayan insanların doğal kaynaklarla daha yoğun bir ilişkide olduğu görülmektedir. Özellikle ormanların içinde veya bitişiğinde yaşayan köyler dikkate alındığında bu konunun ormancılığımız bakımından önemi ortaya çıkmaktadır. Nitekim yıllardan beri uygulana gelen ormancılık politikalarında ormanlarla etkileşim halinde bulunan köylünün kalkındırılması ve bu insanların ormanlar üzerindeki olumsuz baskılarının azaltılması ya da giderilmesi hep öncelikli politikalar olarak görülmüştür.

Doğal kaynaklarla olan ilişkileri bakımından bir değerlendirme yapıldığında kırsal yerleşim birimlerinden biri olan köylerde yaşayan insanların doğal kaynaklarla daha yoğun bir ilişkide olduğu görülmektedir.

“Halkı belli bir toprak parçasını işleyen, kır yerleşmesi düzenindeki konutlar topluluğu” köy; bu yerleşimlerde yaşayan insanlar ise köylü olarak tanımlanmaktadır. Orman köyü nitelemesinde ise orman sözcüğünden kaynaklanan farklılıklar bulunmaktadır. Orman köyü ve orman köylüsünün kavramsal olarak ortaya çıkmasının temel nedeni, ormanlardan faydalanmanın düzenlenmesi ve faydalanmaya ilişkin yoğunluğu kısıtlamalar getiren kurallara dayandırılmasıdır (Karabıyık, 1993). Bu bağlamda orman köyü ve köylüsü kavramlarının tanımlarının hukuki temellere dayandırılarak yapıldığı söylenebilir. 6831 sayılı orman kanunun bazı hükümleri orman köyleri ve köylüsü ile ilgilidir. Bu kanunun 31. ve 32. maddeleri orman köylerinin tanımını içermektedir. Nitekim bu madde hükümlerine uyan köyler ilgili oldukları kanun maddesine göre statü kazanarak 31. ve 32. madde orman köyleri olarak adlandırılır. 2005 yılında Resmi Gazete’de yayınlanan “Orman Köylüleri Kalkınma Hizmetlerine İlişkin Esas ve Usuller” metninde orman köyü; orman içi (31 madde köyler) ve ormana bitişik köy (32. madde köyler) olarak nitelendirilirken; orman köylüsü ise; orman köyü nüfusuna kayıtlı olup; sürekli olarak bu köylerde ikamet eden halk olarak tanımlanmaktadır (Alkan ve Toksoy, 2008). Orman Köylerinin Tespiti-Eğitimle İlgili tamimde (Tamim_01) mülki sınırları

içinde orman olması şartıyla evlerin toplu bulunduğu yerleşim alanından itibaren aralıksız olarak devam eden arazileri dört yönden ormanlarla çevrili köyler orman içi köy olarak adlandırılmaktadır. Mülki sınırları içinde orman olup da orman içi sayılmayan köyler ise ormana bitişik köy olarak değerlendirilmektedir.

Ormancılıkla ilgili mevcut mevzuata göre orman köyleri 31. ve 32. madde köyleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Her iki köy gurubu da orman kaynaklarından faydalanma bakımından diğer kırsal yerleşimlere nazaran daha avantajlıdır (Özdönmez vd., 1996; Gümüş, 2004; URL-1, 2006). Orman köylerinde yaşayan insanlarımızın yaşam standardı genellikle kötü durumdadır. Bu insanlarımız özellikle gelir sağlamaya yönelik iş bulma bakımından önemli sorunlarla yüz yüzedir. Olumsuz ekonomik koşullarla birlikte bu yörelerde yaşayan insanlarımızın yeterli girişimcilik bilgi ve deneyimine sahip olmaması nedeniyle orman köylüsü orman kaynaklarına bağımlı bir halde yaşamını sürdürmektedir.

Diğer taraftan orman işletmelerinin özellikle odun üretim işlerini gördürdüğü en önemli gurup da yine orman köylüleridir. Dolayısıyla orman işletmesinin görev bölgesi içindeki orman köylülerinin sayısı ve niteliği diğer ormancılık etkinlikleri üzerinde etkiye sahip olduğu gibi odun üretim sürecinde de etkilidir. Nitekim son yılların popüler kavramları olan biyolojik çeşitlilik, sürdürülebilir orman yönetimi, yerel katılım, vb. strateji ve politikaların başarılı bir şekilde uygulamaya aktarılabilmesi orman köylüsünün sayısı ve niteliği ile ilgilidir. Hatta bu çalışmaların odağında orman köylüsünün olduğu söylenebilir (Alkan ve Eker, 2005).

Orman köylüsünün orman kaynaklarından yasal olarak yeterince yararlanabildiği ve kaynak yönetimine yönelik yerel katılımın sağlanabildiği durumlarda köylünün orman kaynaklarına ilişkin algılarının olumlu yönde gelişeceği ve bunun sonucunda da ormanlar üzerindeki olumsuz baskının azalacağı düşünülmektedir (Alkan, 2009; Alkan vd., 2009).

Yıllardan beri uygulana gelen ormancılık politikalarında orman köylüsünün kalkındırılması ve bu insanların ormanlar üzerindeki olumsuz baskılarının azaltılması ya da giderilmesi hep öne çıkan hususlardan olmuştur.

Ormanlar üzerindeki baskının azaltılması ve orman içi veya kenarında yaşayan köylünün sosyo-ekonomik yönden kalkındırılması amacıyla orman köylerine milli gelirden kaynak aktarmak amacıyla kurulmuş olan ORKÖY, 1973' ten bu yana bütçe imkânları çerçevesinde orman içi köyler başta olmak üzere besi ve süt sığırcılığı, koyunculuk, arıcılık, tavukçuluk, balıkçılık, halıcılık, meyvecilik ve seracılık konularında aile işletmeleri kurmuş; düşük faizli ayni ve nakdi kredilendirme çalışmaları yapmıştır (Alkan ve Dinçay, 1998). En son düzenlemelerle 645 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Çevre ve Orman Bakanlığı bünyesinde ana hizmet birimi olarak yer alan Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü' ve ORKÖY kapatılarak Orman Genel Müdürlüğüne Daire başkanlığı olarak bağlanmıştır.

Ülkemizde 7.412 orman içi köyde 2.283.951 kişi ve 13.806 orman bitişiği köyde 4.812.185 kişi olmak üzere toplam 21.218 orman köyünde 7.096.136 kişi yaşamaktadır. Öz bir ifadeyle, Türkiye nüfusunun % 25'i kırsal kesimde yaşamakta, kırsal kesimde yaşayan her üç kişiden biri de orman köylüsü olmaktadır. Bölgelere göre değişmekle birlikte orman köylerinin ortalama nüfusu 374'dür (TUİK, 2007). Mevcut orman köylerinin %36'sı orman içi, %64'ü ise orman bitişiği köylerden oluşmaktadır. Orman köylerinin yaklaşık %17'si kıyı, %69'u dağlık, %14'ü de plato yörelerinde yer almaktadır (Anonim, 2002). Türkiye'de orman köyleri dağınık bir yerleşime sahiptir. Dağınıklık oranı % 72,5'dir. Bu oran orman dışı köylerde % 62,4 ve orman içi köylerde ise % 76,3'dür Akdeniz Bölgesi'ndeki kırsal yöreler genellikle toplu bir yerleşim düzenine sahiptir (Çağlar, 1986). Köylerde geleneksel temel yapı gereçleri taş ve ahşaptır. Günümüzde ise taş ve ahşap yerine tuğla ve briket gibi yapı malzemeleri kullanılmaya başlanmıştır.

Orman köylüsünün orman kaynaklarından olan çok yönlü faydalanmaları ve ormanların çevre-insanlara olan etkisi orman-orman köylüsü ilişkilerinin temelini

oluşturmaktadır. Ormanların ürün veya hizmet biçiminde olabilen potansiyel yararlarından bazen birisi, bazen bir kaçı, bazen de tamamı toplumun istekleri ve yöresel koşullara göre ön plana çıkabilmekte ve insanların orman kaynaklarından olan yararlanmaları sonucunda da bu ilişki şekillenmektedir (Türker, 1998; Alkan vd., 2005).

Ülkemizde köy ve orman köylerinde yaşayan nüfus, geçimini ve ekonomik varlığını ilkel biçimdeki hayvancılığa, çoğu verimsiz olan arazideki tarıma ve ormancılık çalışmalarına bağlamıştır. Bunun sonucu olarak orman köyleri içe ve dışa göç vermekte ve sosyo-ekonomik açıdan gelişimleri yetersiz kalmaktadır. Kırsal göç diğer sorunlarla birlikte önemli çevre sorunlarına da neden olmuştur/olmaktadır (Gökçe, 2005). Ülkemizde 1950’lilerden itibaren kentleşme hızlanmıştır. Bunun temel nedeni de köylerden kentlere olan göçtür (Acun ve Geray, 1980). Olumsuz sosyo-ekonomik koşullar köylüleri yeni iş olanakları arama amacıyla büyük ilçe ve illere yöneltmektedir. Geray (1977)’ye göre Türkiye’deki orman köylerinin yaklaşık % 65’inden dışarıya göç yapıldığını belirtilmektedir (Yılmaz, 2006).

Orman köylerinde yaşayan insanlarımızın hayat standardı ülke, hatta kırsal kesim ortalamasının çok altındadır. Bu köylerde arazi yetersiz, parçalı, engebeli ve verimsizdir. Mevcut arazi kullanımı bakımından da önemli sorunlar bulunmaktadır (Tolunay, 1991). Erozyon tehlikesine yaygındır. Yerleşim yerlerinin şehirden uzak, sarp ve yüksek yerlerde olması ulaşım ve haberleşmenin aksamasına neden olmakta, buna sert iklim şartları da eklendiğinde sağlık ve eğitimi de olumsuz etkilemektedir. Orman köyleri devlet yatırımlarından da en az payı alan kesimdir. Özel sektör yatırım teşviklerinden alınan pay çok düşüktür. Tarımsal üretim reel olarak azalmaktadır (Anonim, 2002; Gümüş ve Ayyıldız, 2002).

Olumsuz ekonomik koşullar ve bu yörelerde yaşayan insanlarımızın yeterli girişimcilik bilgi ve deneyimine sahip olmaması nedeniyle orman köylüsü orman kaynaklarına bağımlı bir halde yaşamını sürdürmektedir. Özellikle orman içi köylerin büyük çoğunluğunda köylülerin ana geçim kaynağı ormancılık etkinliklerinden sağlanmaktadır (Vedelda et al., 2007; Torn et al., 2007; Adhikari et

al., 2004. Alkan, 2009; Alkan vd. 2009). Özellikle orman içi (31. madde köyleri) köylerin büyük çoğunluğunda köylülerin ana geçim kaynağı ormancılık etkinliklerinden sağlanan gelirdir. Ormancılık etkinliklerinden sağlanan gelirler ise insanca yaşama bakımından yeterli değildir. Köylerdeki hane başına sağlanan yıllık ortalama gelir bölgelere göre (tartışmaya açık bir tutar olmakla birlikte) 150–250 ABD \$'ı civarındadır. Orman köylüsünün yoksulluğu orman kaynaklarına bağımlı olmaları ölçüsünde artmakta, tarımsal üretimi ve verimliliği artırmayı başarabilen orman köylüsü kısmen de olsa yoksulluk engelini aşabilmektedir (Anonim, 2002). Daha önce ifade edildiği gibi ormanların köylüye sağladığı doğrudan katkıların başında ise istihdam sağlama gelmektedir. 6831 Sayılı Orman Kanununun 26-44 maddeleri arası istihmal ve satış işlerini düzenlemektedir. Kanunun 27 ve 40'ncı maddeleri, üretim işlerinin kimler tarafından ve nasıl gördürüleceğine dair hükümler getirmiştir. Buna göre üretim işleri; işyerinin ve işyerinde çalışacakların, hangi mülki hudut ve orman teşkilatı hudutları içerisinde kaldığına bakılmaksızın, öncelikle işyerinde veya civarındaki orman köylerini kalkındırma kooperatiflerine ve işyerindeki köylülere veya işyeri civarındaki orman işlerinde çalışan köylülere, işyerine olan mesafeleri ile iş güçleri dikkate alınarak gördürülmektedir.

Geray (1995) ormancılık sektörünü, işsizliğin yoğun ve birey başına gelirin düşük olduğu geri kalmış bölgelerde etkinlik gösteren önemli bir istihdam hacmi yaratan, bölgesel gelişmeye katkı sağlayan, gelir dağılımını düzenlemesi ve kitlesel göçleri önleme gibi ülkenin makro hedeflerine hizmet eden stratejik bir sektör olarak nitelendirmektedir. Sektörün istihdam çarpanı 0.29 olup; istihdam sağlama bakımından 64 sektör içinde 17. sıradadır. Ormancılık teşkilatı birimleri yılda 15 milyon adam gün işlendirme olanağı sağlamaktadır (Anonim, 2001). Öz bir ifadeyle, birim çıktı başına en çok istihdam sağlayan emek yoğun sektörler arasındadır.

Bazı çalışmalarda ormancılık etkinliklerinden sağlanan gelirlerin giderek azaldığına yönelik değerlendirmeler de bulunmaktadır. Örneğin; Alkan ve Toksoy (2008) Karadeniz Bölgesi'ndeki orman köylüsünün orman işçiliğinden elde ettikleri gelirlerin geçmiş yıllara oranla günümüzde azalmakta olduğunu belirtmektedir. Bunda ormanlardan yapılan üretimin azalması kadar bu köylerde ormancılık

faaliyetlerini gerçekleştirecek nitelikleri taşıyan işgücünün azalmasının da rolü olduğu söylenmektedir. Yöredeki orman köylüleri genellikle emeklilerin yaşadığı, yaz mevsimlerinde insanların tatile geldikleri köy özelliğine bürünmektedir.

Çevre ve Orman Bakanlığı (ÇOB) yılda 15 milyon adam gün işlendirme olanağı sağlamaktadır (Anonim, 2001). Öz bir ifadeyle, birim çıktı başına en çok istihdam sağlayan emek yoğun sektörler arasındadır.

Orman köylülerinin orman kaynaklarının birincil paydaşı durumunda olması köylünün bu kaynaklara yönelik beklentilerini ortaya çıkarmaktadır. Nitekim bazı köylüler konut yapımı için bazıları ise tarımsal etkinliklerini sürdürebilmek için arazi beklentisi içindedir. Bazı köylüler hayvanlarını otlatabilmek için ormanları uygun otlatma alanları olarak görürken; bazı köylüler yakacak ve hatta yapacak odun materyallerine olan ihtiyaçlarını ormanlardan gidermenin yollarını aramaktadır. Bazı köylüler ormanları kekik, mantar, adaçayı, vb. odun dışı bitkisel ürünlerin serbestçe toplanacağı alanlar olarak görürken; bazıları ise avlanma ihtiyaçlarını gidermeye yönelik olarak gözlerini ormanlara çevirmektedirler. Özellikle gelirin düşük olduğu ve ormancılık etkinliklerine alternatif iş çeşitlerinin geliştirilemediği Yörelerde ise en önemli beklenti istihdam olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla orman kaynaklarından olan faydalanmalara getirilecek kısıtlamalar ile ormancılık gelirlerini arttırmaya veya azaltmaya neden olabilecek düzenleme ve uygulamalar köylünün orman kaynaklarına olan bakışını da şekillendirecektir. Bu durum son yılların popüler kavramı olan yerel katılım için önemle üzerinde durulması gereken bir olgudur.

Diğer taraftan, orman köylüsünün iş görme bakımından sahip olduğu nitelik, nüfusları, odun üretim sürecine yönelik orman köylüsünün yeri ve önemi devlet orman işletmelerinin üretim başarısı üzerinde etkilidir.

Yasal prosedür (izlek) gereği, üretim işleri ağırlıkla 2000 adet kooperatif ve bir kısmı da kooperatif üyesi olmayanlar olmak üzere 300.000 orman köylüsünce yapılmaktadır. Orman üretim işleri 01/01/2003 tarihinde yürürlüğe giren 4734 sayılı

Kamu İhale Kanunu kapsamında, orman kanunun 40'ncı maddesindeki öncelikler göz önüne alınarak Kanunun 22. Maddesinde belirtilen Doğrudan Temin Yöntemiyle yaptırılmaya başlanmıştır. 15/08/2003 tarihinden itibaren ilgili kanunda yapılan değişikliklerle 3. maddesi a fıkrası gereğince köylü ve kooperatifler istisna kapsamına alındığından köylü ve kooperatiflere tekrar birim fiyat yöntemi ile yaptırılmaya başlanmıştır. Bu hususta gerekli düzenlemeler yapılmış ve taşra teşkilatımıza uygulanmak üzere duyurulmuştur.

Ülke nüfusunun orman köylerine dağılımının dengeli olmaması, göç olgusu nedeniyle yaş ve cinsiyet bakımından bazı köylerde nüfus dağılımının bozuk olması, ormancılık üretim işlerinin nitelik ve nicelik yönünden yöreden yöreye farklılıklar göstermesi gibi nedenler orman işletmelerinin zaman zaman uygun işçi temini bakımından sorunlar yaşamasına neden olabilmektedir. Bu durum işletmelerin işlerini zamanında tamamlamaları bakımından aksaklıklara neden olabilir.

Orman köylülerine devletçe sağlanan yasal haklar bulunmaktadır. Bunlar Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında 2924 sayılı kanunda ve 6831 sayılı Orman Kanunun 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40'ıncı maddelerinde belirtilmiştir. Ayrıca orman köylüleri ve bu köylülerinin kendi aralarında kurdukları kooperatifler devlet tarafından kredi verilmek suretiyle desteklenmektedir. Bu destekleme, Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğünce 6831 sayılı Orman Kanununa 1744 sayılı kanunla eklenen Ek-3 maddesi gereğince teşkil edilen Orman Köylüleri Kalkınma Fonundan düşük faizli ve uzun vadeli kredi olarak sağlanmıştır (Tolunay ve Korkmaz, 2005; Tolunay vd., 2005; Alkan vd., 2005).

Ülkemizde yıllardan beri öncelikli ormancılık strateji ve politikaları arasında yer verilen kırsal kalkınma ve kırsalda yaşayan insanların ormanlar üzerindeki olumsuz baskılarının azaltılması gibi hedefler kapsamında belli ölçüde mesafe kaydedilmiş olsa da tam manasıyla arzulanan hedeflere ulaşılabildiği söylenemez.

Orman köylüleri; ormancılık mevzuatının öngördüğü biçimde odun ve odun dışı orman ürünleri üretimi, ağaçlandırma, orman yollarının yapımı ve bakımı, yangın ve

koruma, vb. temel ormancılık işlerinde işlendirilmektedir (OGM, 1996). Bununla birlikte orman köylüsünün ekonomik girdileri genellikle odun hammaddesi üretimi (kesme, sürütme ve taşıma) işlerinden sağlanmaktadır (Çağlar, 1979; Yıldırım, 1987; Acar vd., 2001). Ayrıca Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY) tarafından da orman köylülerinin desteklenmesi ve kalkındırılmasına yönelik çalışmalarda öteden beri yürütüle gelmiştir.

Öte yandan, orman köylülerinin başat geçim unsuru olarak kabul gören (özellikle orman içi köylerde) orman kaynaklarından sağladıkları gelir, ortalama % 14 olup; yalnızca orman işçiliği geliri ortalaması % 4' gibi çok düşük bir orana karşılık geldiğini tespit eden çalışmalar da bulunmaktadır. Ayrıca, bu işçiliğin birçok Yöre için kısa süreli olması nedeniyle de tek başına geçinme için yeterli olmadığı söylenebilir (Anonim, 1993). Zira ormancılık sektörü orman köylüsünün çok az bir kısmına iş ve çalışma olanağı sağlayabilmektedir. Bu bağlamda orman işçiliğinin, çok az sayıda köy dışında, sürekliliği olmayan bir yan gelir kaynağı olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunanlar da bulunmaktadır. Kişi başına ortalama gelirin oldukça düşük olduğu orman köylerinde % 60 civarında tahmin edilen işsizlik oranı bu saptamaları doğrular niteliktedir (Arlı ve Erdoğan, 1993; Mülâyim, 1993; Türker vd., 1995).

Orman işletmelerinin kurumsal sürdürülebilirliği bağlamında bir değerlendirme yapıldığında; bu işletmelerin emek yoğun ve pahalı bir şekilde işlerini yürütmesine rağmen sınırları içindeki orman köylerinin sayısı ve nüfusuna bağlı olarak zaman zaman işgücü temini bakımından sorunlarla karşılaşabildiği bilinmektedir. Ayrıca işgücü niteliğine bakımından da önemli sorunlar yıllardır süregelmektedir.

Orman kaynaklarının korunması odağında bir değerlendirme yapıldığında ise arzulanan hedeflere tam olarak ulaşamadığı söylenebilir. Zira ormanlardan olan yasal olmayan yararlanmalar ve bunun sonucunda ortaya çıkan orman suçları hala devam etmektedir.

Ülkemizde mevcut pasif koruma anlayışının bir ürünü olarak kaynak değerine sahip bazı alanlar milli park, tabiatı koruma alanı, vb. statülerde koruma altına alınmakta;

orman kaynaklarından olan faydalanmalar ya tamamen yasaklanmakta ya da önemli sınırlandırmalar getirilmektedir. Korunan alanların sayısı ve kapladığı alan bazı yörelerde diğerlerine oranla daha fazla olabilmektedir. Alkan (2009) ve Alkan vd., (2009) son yıllarda önemi giderek artan doğa koruma çalışmaları paralelinde yasal koruma statüsünün artmasının odun üretimini azalttığını, dolayısıyla bazı yörelerde orman köylüsünün odun üretim işlerinden sağladığı gelirlerin yok olma noktasına geldiğini ifade etmektedir. Üretim işlerinin azalması veya tamamen terk edilmesi ise beraberinde üretime bağlı işlerin de azalmasına neden olmaktadır. Örneğin, üretim olmayınca orman depolarındaki iş de azalmaktadır. Bundan arabaları yüklemeye çalışan köylülerle birlikte kamyonlarıyla nakliyecilik yapan esnaflarda etkilenmektedir. Bununla birlikte böyle yerlerde köylerde odun işleyen marangoz, hızar gibi dükkânlarda iş bulamama nedeniyle mecburen kapanmaktadır. Bununla birlikte koruma statüsünün çeşidine göre hayvan otlatma, ev ve ahır yapımı, kara ve su avcılığı, odun dışı bitkisel orman ürünleri toplayıcılığı vb. etkinlikler de yasaklanabilmektedir. Böyle hallerde çıkar kayıplarının giderilmesine yönelik yeterli girişimler yapılmamışsa orman köylüsü zor durumda kalabilmektedir. Öz bir ifadeyle, korunan alan sayısı ve alanındaki artışa rağmen, doğal kaynaklarımız hala tahrip olmaya devam etmektedir. Bu tahribat sadece korunan alan statüsü dışında kalmış alanlarda değil; aynı zamanda çeşitli yasal statülerde koruma altına alınan alanlarda da söz konusudur. Bazı alanların çeşitli statülerde yasal koruma altına alınması bu alanların korunması ve geliştirilmesi için yeterli olamamıştır. O halde orman köylerine yönelik strateji ve politikalar belirlenirken tüm orman köylerini aynı yaklaşımla değerlendirmek doğru olmayabilir. Bu bağlamda, öncelikle köylerin sosyo-ekonomik durumlarının belirlenmesi gerekmektedir. Bundan sonra ise köylerin orman bağımlılık durumları ve bu kaynaklara ilişkin algı ve beklentilerine göre çözüm modelinin geliştirilmesi çok daha kolay hale gelebilir.

2.3. Orman İşletmeleri

Orman işletmeleri toplumun odun ve odun dışı orman ürünlerine olan taleplerini karşılamak üzere sınırları belli olan alanlarda ormancılık etkinliklerini yürüten iktisadi birimlerdir (Türker, 2000; Türker, 2008; Daşdemir, 2003; Daşdemir, 2011).

Teknik ormancılığın başladığı zamandan günümüze siyasi gelişmelere de bağlı olarak ormancılık örgüt yapısı bakanlık ve taşra teşkilatları ölçeklerinde birçok kez değişikliğe uğramıştır. Örneğin, 2011 yılı sonlarına doğru çıkarılan 645 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yeni düzenlemeler gündeme gelmiş Çevre ve Orman Bakanlığı yerine Orman ve Su İşleri Bakanlığı kurulmuştur. Örgütlenmedeki yeniden yapılanma süreci henüz tam anlamıyla tamamlanmış değildir. Bu yüzden konu genel hatlarıyla sunulmaya çalışılmıştır.

Son düzenlemelerden önce OGM, AGM, ORKÖY DKMP olmak üzere 4 genel müdürlükle ormancılık etkinlikleri yürütülmekte iken, yapılan son düzenleme ile AGM ve ORKÖY daire başkanlığı düzeyinde OGM'ye bağlanmıştır. Taşra teşkilatları konusundaki düzenlemeler ise halen devam etmektedir. Son düzenlemeyle birlikte yeni bir genel müdürlük olarak kurulan Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü ise taşra teşkilatı bulunmamaktadır.

Son düzenlemeye kadar geçirilen değişim süreci aşağıda kısaca özetlenmiştir. Devletin ormancılık konusunu sistemli olarak ele alması Tanzimat Fermanı ile başlamış olup, 1839 yılında ormancılık hizmetlerinin takibi için Ticaret Nezaretine bağlı bir “Orman Müdürlüğü “ kurulmuştur. Fransa'dan getirilen ormancılık uzmanlarının yardımıyla 1857 yılında Orman Fakültesinin öğretime açılması, Orman Müdürlüğünün etkinliğini artırmıştır (OGM, 2010).

Ülkemizde teknik ve ekonomik ormancılık tatbikatına güç kazandıracak elemanların yetiştirilmesine başlangıç teşkil eden 1857 yılından bu yana, günün ve şartların dikte ettirdiği değişik kanunnameler, fetvalar, buyrultular, nizamname ve talimatnameler çıkarılmıştır.

Cumhuriyet döneminde 1920-1923 yılları arasında ormancılık işleri, İktisat Vekâletine bağlı bir Genel Müdürlükle yürütülmeğe devam edilmiştir. Bu ara bazı kanun ve kararlar çıkarılarak uygulanmaya konulmuştur.

Atatürk'ün 1922 yılı Meclis açılış konuşmalarındaki: "Gerek ziraat ve gerek memleketin servet ve sıhhati umumiyesi noktası nazarından ehemmiyeti muhakkak olan ormanlarımızdaki asri tedbir ile hüsnühalde bulundurmak, tevsi etmek ve azami ifade temin eylemek esas düsturlarımızdan biridir" buyuruları, ormancılık hizmetlerimizin gelişmesinde büyük bir esas teşkil etmiştir (OGM, 2010).

Orman Genel Müdürlüğü 1937 yılında çıkarılan 3204 sayılı kanunla hükmü şahsiyete haiz katma bütçeli bir idare olarak kurulmuştur. Aynı yıl yürürlüğe giren 3116 sayılı Orman Kanunu ile bugünkü modern ormancılığımızın temeli atılmıştır. Bugün yürürlükte olan 6831 sayılı Orman Kanunu ise 1956 yılında çıkarılmıştır.

1950-1960 yılları arasında orman suçlarının affını sağlayan ve dolayısıyla orman tahribine hız kazandıran dört af kanunu çıkarılmıştır. Neticede bu kanunlar, orman suçlarının artması ile orman varlığımızın azalmasını ve verim gücünün eksilmesini süratlendirmiştir. Bu nedenlerle ve ormanların politik müdahalelere karşı korumak için Anayasa'ya orman ve ormancılığa ait hükümlerin konulması zorunlu olmuştur. Böylece ormanlarımız ve ormancılığımız milli öneme haiz anayasal bir mevzu olmuştur. Bu Anayasal hükümler özetle, Devlet ormanlarının mülkiyetinin devir olunamayacağı, kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamayacağını, devlet ormanlarının kanuna göre devletçe yönetilip işletileceğini; ormanların korunması için Ormanlar içinde veya bitişiğinde yaşayan halkın kalkındırılması, ormanın gözetilmesi ve işletilmesinde Devletle bu halkın işbirliği yapmasını sağlayıcı tedbirler alınması hüküm altına alınmaktadır (OGM, 2010). 1981 Anayasası da, aynı hükümleri ormanlar ve orman köylüsü ilişkilerine daha fazla önem vermek suretiyle muhafaza etmektedir.

Orman Genel Müdürlüğü 1937 yılından itibaren Taşrada da teşkilatlanması sürdürerek önceleri Çevirge Müdürlükleri kurmuş, bu kuruluşlar Döner Sermayeli Revir Amirliklerine dönüşmüş ve bu amirlikler de 1945 yılından itibaren Devlet Orman İşletmeleri adını almıştır. Devlet orman işletmelerinin sayısının artması sonucu 1951 yılından itibaren orman başmüdürlükleri kurulmaya başlanmış ve orman işletmeleri bu başmüdürlüklere bağlanmıştır. Orman Bakanlığı ilk olarak 1969

yılında kurulmuş olup, Orman Genel Müdürlüğü bağlı kuruluş olarak Orman Bakanlığının bünyesinde yer almıştır. İlk Orman Bakanlığı varlığını 1981 yılına kadar sürdürebilmiştir. Bu tarihte Orman Genel Müdürlüğü Tarım ve Orman Bakanlığına bağlanmıştır. Ancak Orman Bakanlığının kapatılması sonrasında her geçen gün önemi artan ormancılık faaliyet ve hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde karşılaşılan sorunlar, Bakanlığın 1991 yılında yeniden kurulmasına yol açmıştır. Nihayet 2003 yılında Çevre ve Orman Bakanlıkları birleşerek Çevre ve Orman Bakanlığı kurulmuş, Orman Genel Müdürlüğü de kamu tüzel kişiliğine haiz özel bütçeli bir kuruluş olarak bu bakanlığın bağlı kuruluşu olmuştur. Anılan düzenleme ile birlikte OGM'nin görev, sorumluluk ve etkinlik alanları da genişlemiştir. Aşağıda verilen maddeler son düzenleme öncesinde OGM'ce yürütülen etkinliklere (OGM'nin görevleri) ilişkindir (OGM, 2010).

- Ormanların geliştirilmesini, usulsüz ve kanunsuz müdahalelere, tabii afetlere, yangınlara, muhtelif zararlılara karşı korunmasını ve gerekli kontrolleri sağlamak,
- Ormanları, devamlılığını sağlayacak şekilde, teknik ve ekonomik icaplara göre idare etmek ve işletmek, asli ve tali orman ürünlerinin; üretim, taşıma, depolama, iş ve işlemlerini yapmak ve yaptırmak, bu ürünleri yurt içinde ve dışında pazarlamak, ormancılık hizmetleri ile ilgili gerekli araç ve gereçleri temin ve tedarik etmek,
- Ormanları imar ve ıslah etmek, silvikültürel bakımını ve gençleştirilmesini sağlamak, Mülga : 7/8/1991 - KHK - 442/34 md.; Aynen Kabul: 21/5/1992 - 3800/36 md.) Orman kadastro ve mülkiyetiyle ilgili işlerle, ormanlardaki izin, intifa ve irtifak işlemlerini özel mevzuatına göre yürütmek,
- Ormancılık hizmetlerinin gerektirdiği konularda Döner Sermaye İşletmeleri kurmak, Hizmetin gerektirdiği her türlü hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim yaptırmak, eğitim ve sosyal tesisleri kurmak, işletmek ve ayrıca ara ve alt kademe meslek elemanı yetiştirmek üzere okullar açmak, Hizmetleri ile ilgili her türlü araştırma, envanter, basım, yayım ve tanıtma işleri ile projeleri yapmak, yaptırmak ve tasvip edilenleri uygulamak,
- Ormana ilişkin hizmetlerin daha süratli ve verimli yürütülebilmesi için her türlü malzeme, arsa, arazi, bina, tesis, tesisat satın almak veya kiralamak;

hizmetleriyle ilgili bina ve tesisleri ve bunların bakım ve onarımlarını yapmak, yaptırmak,

- Ormancılık hizmetlerinin gerektirdiği makineler ile hizmet vasıtalarını, bunların ekipmanlarını ve yedek parçalarını sağlamak, bakım ve revizyonlarını yapmak, yaptırmak,
- Mülga : 7/8/1991 - KHK - 442/34 md.; Aynen Kabul: 21/5/1992 - 3800/36 md.
- Üretim, ağaçlandırma yolları ve yangın şeritleri ile ilgili orman ve orman yolları ağını tespit etmek ve etüd proje çalışmalarını yapmak; Bakanlık Makamı'nca tespit edilecek usul ve esaslar dahilinde üretim, ağaçlandırma ve yangın sahalarıyla ilgili ve bu sahalara ulaşılmasını sağlayan işleri yaptırmak, aynı şekilde küçük çaptaki yapım, bakım ve onarım işlerini yapmak ve yaptırmak, (Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Orman Genel Müdürlüğü arasında orman ve orman yolları konusunda diğer işbirliği esasları, Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığınca tespit edilir). İlgili mevzuat ve Bakanlıkça verilen benzeri görevleri yapmak.

Son düzenlemelerle birlikte; aşağıda AGM ve ORKÖY görev tanımları olarak sunulan iş ve işlemlerde OGM'ye yüklenmiştir.

AGM'nin görev tanımı olarak sunulan işler;

- Bozuk orman alanlarında ve gerektiğinde verimli orman alanlarında ağaçlandırma, erozyon kontrolü, orman içi mera ıslahı, sosyal ormancılık faaliyetlerine ait plân ve projeler ile bu plân ve projelerin gerektirdiği her türlü çalışmayı yapmak ve yaptırmak,
- Orman rejimine alınacak yerlerde yeniden orman tesis etmek ve doğal dengeyi sağlayacak erozyon kontrolü tedbirlerini almak,
- Ormancılık çalışmaları için lüzumlu tohum ve fidanları üretmek, ürettirmek, gerektiğinde üretimle ilgili maddeleri ithal ve ihraç etmek, ağaç ve tohum ıslahını yapmak,
- Gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının orman ve fidanlık tesis etmesi ve işletmesi çalışmalarını teşvik etmek ve desteklemek ve

- Bakanlık Makamınca verilen benzeri görevleri yapmaktır.

ORKÖY'ün görev tanımı olarak sunulan başlıca işler;

- Orman köylüsünün sosyo -ekonomik kalkınmasına yardımcı olmak,
- Kalkınma havzalarında etüt, araştırma, plan yapmak ve projeler hazırlamak-uygulamak,
- Odun tüketimini azaltıcı oduna alternatif enerji kaynaklarının kullanımına ilişkin proje hazırlamak ve uygulamak,
- Odun ve odun dışı orman ürünlerinin üretimini ve bunlara ilişkin sanayiye desteklemek,
- Her türlü kredi ve yardımları orman köylüsüne yönlendirmek,
- Kooperatifleri proje bazında destekleyerek ürünlerin değerlendirilmesine yardımcı olmak,
- 2924 sayılı yasanın 2/A maddesi gereğince köy nakli ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek ve
- Bakanlıkça verilecek diğer görevleri yapmaktır.

DKMP halen bir genel müdürlük düzeyinde kalmıştır. Ancak, daha önce bu genel müdürlük sorumluluk alanı içinde olan orman içi mesire yerleri OGM'ye bağlanmıştır. "Milli Park" terimi ilk kez Prof. Selahattin İnal'ın 1948 yılında yayınladığı "Doğa Koruma Karşısında Biz ve Ormancılığımız" adlı eserinde kullanılmıştır. Ardından 1950'li yıllarda genç bir orman mühendisi olan Zekai Bayer, ABD'de orman rekreasyonu eğitimi aldıktan sonra Türkiye'ye dönmüş ve doğanın korunması hususunda düşünceler geliştirmiştir. 1956 yılında ise Orman Kanununa ek maddeler konularak, Milli Parklar Şubesi kurulmuştur. (DKMP, 2005). Korunan alanlar ve yönetimine yönelik çabalar günümüz ormancılığın popüler konuları arasında yer almaktadır ve korunan alanlara yönelik işler DKMP tarafından yürütülmektedir. DKMP'nin görevleri ise aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Millî parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları ve yeterli mesire yerlerinin ayrılması, korunması, plânlanması, düzenlenmesi, geliştirilmesi, tanıtılması, yönetilmesi, işletilmesi ve işlettirilmesi ile ilgili işleri yürütmek,
- 9.8.1983 tarihli ve 2873 sayılı Millî Parklar Kanunu ile verilen görevleri yapmak ve yaptırmak,
- Yaban hayatı ve kara av kaynakları ile orman içi su kaynakları, dere, göl, gölet ve sulak alanların ve hassas bölgelerin korunması, geliştirilmesi, kara avcılığının düzenlenmesi, av kaynaklarının işletilmesi ve kontrolü ile ilgili her türlü etüt, envanter, plânlama, projelendirme, uygulama ve izlemeye ilişkin iş ve işlemleri yapmak ve yaptırmak, bu hizmetlerle ilgili tesisleri kurmak ve kurdurmak,
- Kara avcılığını düzenleyen mevzuat ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Uluslararası koruma sözleşmeleri ile belirlenen yörelerdeki koruma ve kullanma esaslarını çevre mevzuatı dikkate alınarak tespit etmek ve yeni düzenlemeler yapmak,
- Uluslararası sözleşme ile koruma altına alınan, canlı türleri (flora, fauna) ile alanların korunması konusunda tedbirler almak, ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak,
- Hayvanların korunmasına yönelik çalışmaları, ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum örgütleriyle işbirliği içinde yapmak, yaptırmak, bu konuda yürütülen faaliyetleri desteklemek, denetlemek ve denetlenmesini sağlamak,
- Ülkenin bitki ve hayvan türü genlerinin muhafazası ve iyileştirilmesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Çevrenin korunması ile ilgili hedef, ilke ve amaçlar ile stratejiler belirlemek, bunların uygulanmasını izlemek ve koordine etmek ve
- Bakanlık Makamınca verilen benzeri görevleri yapmak.

Ormancılıkla ilgili son düzenlemelerle (04 Temmuz 2011 tarih ve 27984 sayılı Mükerrer Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren Orman ve Su İşleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname gereğince) kurulan Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü (ÇEM)'nün tanımlanan başlıca görevleri ise şu şekildedir:

- Toprağın korunması ve tabii kaynakların geliştirilmesi amacıyla; havza bütünlüğü esas alınarak, çölleşme ve erozyonla mücadele, çığ, heyelan ve sel kontrolü ile entegre havza ıslahı plan ve projelerini yapmak, yaptırmak, uygulanmasını izlemek, bu faaliyetlere proje bazında destek sağlamak, bu iş ve işlemlerle ilgili politika ve stratejiler belirlemek, ilgili kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyon sağlamak,
- Su havzalarının geliştirilmesine yönelik ulusal ve bölgesel düzeyde planlama yapmak, politika ve stratejiler belirlemek,
- Üniversiteler ve araştırma-geliştirme kuruluşlarıyla birlikte araştırma ve geliştirme faaliyetleri yürütmek, eğitim, yayın ve tanıtım faaliyetlerinde bulunmak,
- Görev alanına giren konularda etüt, araştırma, iş tanımı, analiz ve birim fiyat tespiti yapmak, yaptırmak, onaylamak, uygulama esaslarını tespit etmek ve
- Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırma Alanı'nın Seçimi ve Tanıtımı:

Araştırma alanı olarak Sivas Orman İşletme Müdürlüğü (SİOM) sınırları içindeki orman köyleri seçilmiştir. Bu köylere ilişkin bazı görünümeler metin ekinde ayrı ayrı şekiller olarak sunulmuştur (Ek.Şekil 1, Ek.Şekil 2, Ek.Şekil 3, Ek.Şekil 4, Ek.Şekil 5 ,Ek.Şekil 6). Araştırma alanının seçiminde daha evvel SOİM sınırları içinde orman kaynaklarına yönelik bir çalışmanın yapılmamış olması belirleyici olmuştur. Ayrıca araştırma amaçlarının gerçekleştirilmesine olanak sağlayacak birçok ormancılık etkinliğinin SOİM'de yapılıyor olması da seçimde etkili olmuştur.

SOİM, 1989 yılında Tokat Orman İşletme Müdürlüğü'nden ayrılarak kurulmuştur. Şimdi ise Kayseri Orman Bölge Müdürlüğü'ne bağlanmıştır (Şekil 3.1.). İşletme Müdürlüğü'ne bağlı işletme şeflikleri ve bunların orman durumuna ilişkin ayrıntılar Çizelge 3.1.'deki gibidir.

Şekil 3.1. Sivas Orman İşletme Müdürlüğü

Çizelge 3.1. Sivas Orman İşletme Müdürlüğü'nün Orman Durumu

Şefliği	Verimli Orman (ha)	Bozuk Orman (ha)	Toplam Orman Alanı (ha)	Açıklık Alan (ha)	Genel Toplam (ha)
Sivas	4.543,0	14.298,0	18.841,0	685.828,5	704.669,5
Divriği	2.800,0	66.092,5	68.892,5	946.522	1.015.414,5
Hafik	2.471,0	19.465,0	21.936,0	227.378,0	249.314,0
Yavru	21.552,0	17.423,5	38.975,5	79.726,0	118.701,5
Zara	5.180,0	21.369,5	26.550,0	291.590	318.140,0
Toplam	36.546,5	138.648,5	175.195,0	2.231.044,5	2.406.239,5

175.195 ha toplam ormanlık alanın 19.580 hektarı iyi koru, 51.843,5 hektarı bozuk koru, 16.966,5 hektarı iyi baltalık ve 86.805 hektarı bozuk baltalık niteliğindedir. Bir orman işletme müdürlüğü tarafından yapılması gereken hemen hemen tüm etkinlikler bu işletme müdürlüğünde de yürütülmektedir. Orman işletme müdürlüklerince yürütülmekte olan başlıca etkinlikler odun ve odun dışı orman ürünleri üretimi, bakım çalışmaları, ağaçlandırma çalışmaları, rehabilitasyon çalışmaları, orman zararlılarına karşı mücadele, yangınla mücadele, vb. olarak sıralanabilir. Orman Kanunun ilgili madde hükümleri ve diğer mevzuat gereği orman işletme şeflikleri başta üretim olmak üzere birçok etkinliğini yerine getirirken orman köyleri (Çizelge 3.2.) ile işbirliği içinde hareket etmektedir. Birçok etkinliğinde ise orman köylüsü işlendirilmektedir.

Çizelge 3.2. Orman Köyleri ve Nüfusu

İlçelere Göre Köyler	31.madde		32.madde		Toplam	
	Adet	Nüfus	Adet	Nüfus	Adet	Nüfus
Altınyayla	-	-	-	-	-	-
Divriği	-	-	62	4.204	62	4.204
Doğanşar	-	-	21	1.968	21	1.968
Gürün	-	-	2	258	2	258
Hafik	8	3.033	26	5.980	34	9.013
İmranlı	7	604	41	2.609	48	3.213
Kangal	-	-	4	314	4	314
Merkez	-	-	27	13.516	27	13.516
Şarkışla	9	1.230	12	3.676	21	4.906
Ulaş	-	-	10	1.713	10	1.713
Yıldızeli	31	13.761	48	19.329	79	33.090
Zara	7	1.078	68	7.613	75	8.691
Sulusaray	1	140	2	85	3	225
Merkez	1	350	-	-	1	350
Almus	-	-	1	-	1	-
Akdağmadeni	1	60	-	-	1	60
Toplam	65	20.256	324	61.265	389	81.521

Öte yandan, Yörede ormancılıkla ilgili ağaçlandırma (Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Şube Müdürlüğü çalışmaları), orman köy ilişkilerinin düzenlenmesi (ORKÖY faaliyetleri), doğal korunan alanlar ve orman alanların korunması çalışmaları vb. etkinlikler de Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na bağlı olarak Sivas Orman İşletme Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Bu birimler tarafından yürütülen çalışmalar da yine orman köylüsünün ormana yönelik algı ve beklentilerinin oluşmasında etkiye sahip olmaktadır.

Yörede Milli Parklar Kanunu'na göre tahsis edilmiş herhangi bir korunan alan bulunmamaktadır. Ancak, Şuğul Vadisi, Pütürge Gölü ve çevresi, vb. bazı alanların özellikle Tabiat Parkı olarak koruma statüsüne alınması ile ilgili bazı çalışmalar gündeme gelmiş olsa da bu çabalar sonuca ulaştırılamamıştır.

3.2. Veri-Bilgi Toplama Yöntemi:

Çalışmada katılımcı bir anlayış benimsenmiştir. Bu çalışmalardan önce köy yöneticileri ve köylülerle çeşitli toplantılar yapılmıştır. Bu toplantılara göre çalışmanın odak noktaları belirlenmiştir. Sosyo-ekonomik yapının ve yerel algı/beklentilerin belirlenmesi amacıyla araştırmada kullanılan başlıca yöntemler;

- Literatür ve dokümantasyon analizi,
- mülakat (yapısal ve yarı yapısal),
- anket ve
- gözlem teknikleri şeklindedir.

Literatür ve Dokümantasyon analizinde; ormanlar ve ormancılık, orman köylüsü, köylerin mevcut demografik bilgileri, sosyo-ekonomik ve kültürel yapıya ilişkin bazı bilgiler temin edilmiştir.

Köyün sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı, orman kaynaklarının durumu, sorunları vb. konularda bilgi toplamak amacıyla veri toplamada mülakat yönteminden yararlanılmıştır. Yöntem yapısal ve yarı yapısal şekilde uygulanmıştır. Keza, veri

toplama amacıyla bilgi formlarından yararlanılmıştır. Formlar köy yöneticileri, ilgili kamu kurum ve kuruluş yöneticileri ve diğer bazı paydaşlarla doldurulmuştur.

Araştırmanın veri toplama aşamasında kullanılan üçüncü yöntem anketleme yöntemi olmuştur. Bu amaçla seksen iki sorudan oluşan kapsamlı bir anket formu oluşturulmuştur. Dolayısıyla farklı içerikte çok sayıda soruya yer verilmiştir. Tespiti amaçlanan konunun özelliklerine göre, anket içinde, açık sorular, çoktan seçmeli sorular, derecelendirmeli sorular, iki veya daha fazla cevaplı sorular gibi birçok soru tipi kullanılmıştır. Özellikle çoktan seçmeli sorularda bilgileri yeterince biçimsel ve aynı zamanda da tam olarak alabilmek amacıyla, her bir soru için mümkün olduğunca çok seçenek verilmeye çalışılmıştır. Ölçek kullanılarak hazırlanan sorularda genellikle likert tipi ölçeklendirme veya basit sıralama ölçeği kullanılmıştır. Hazırlanan soruların denenmesi ve eksikliklerin giderilmesi amacıyla öncelikle konuyla ilgili akademisyen ve uygulayıcılarla görüşülmüş ve bazı pilot çalışmalar sonucunda da bazı sorular anket formuna son şekli verilmiştir. Uygulanan “kolayda örnekleme yöntemiyle, soruların anlaşılıp anlaşılamadığı ve sorulma sırası da belirlenmiştir.

82 soruluk bu ankette (Ek-1) nüfus ve demografi (mevcut nüfus özellikleri ve değişimi, ayrıntılı hane halkı bilgileri, göç durumu ve eğilimi, vb. konularda özellikler ve değişim), köyün topoğrafik yapısı ve coğrafi konumu (özellikler ve köye etkisi), alt yapı imkanları (ulaşım, içme suyu, konut, vb. konularda mevcut durum ve etkisi), eğitim durumu, sağlık durumu, sosyal güvenlik durumları, ekonomik durum (meslek, mevcut geçim kaynakları ve ormancılık, tarım, hayvancılık, memuriyet, el sanatları vb. yürütülen faaliyetler ve bu faaliyet alanları ile ilgili ayrıntılar, ortalama aylık gelirler, sektör gelirleri), köyde bugüne kadar yürütülen kalkındırma çabaları (kredilendirme durumları, açılan kurs ve seminerler, vb.), orman ve orman teşkilatı ile olan ilişkiler (mevcut durum, sorunlar, orman varlığı ve niteliği, ormana ve idareye olan yaklaşım, beklentiler, orman suçu işleme durumları, vb.), sosyolojik özellikler, sosyal faaliyetler (yeniliklere açık olma, ekip çalışmasını benimseme vb.), konularında ayrıntılı bilgiler toplanılmıştır.

Anketlerin uygulanmasında yüz yüze görüşme yöntemi tercih edilmiştir. Örnek büyüklüğünün ve uygulanması gereken en az anket sayısının belirlenmesinde aşağıda verilen formül kullanılmıştır (Karasar, 1994)

$$n = \frac{Z^2 \cdot x \cdot N \cdot p \cdot q}{N \cdot D^2 + Z^2 \cdot x \cdot p \cdot q}$$

Burada;

n= Örnek Büyüklüğü,

p= Güven Katsayısı (%95 güven düzeyi için Z= 1,96 alınmıştır),

p= Ölçmek istenilen özelliğin kütlede bulunma ihtimali (Çalışma % 95 güven düzeyi için P= 0,5 olarak alınmıştır),

q=1-p,

N= Formülde ana kütle büyüklüğü olarak köylerdeki toplam hane sayıları (3058) kullanılmıştır,

D= Kabul edilen örnekleme hatası (% 5 alınmıştır).

Formüle göre örnek büyüklüğü,

$$n = \frac{1,96^2 \cdot 3058 \cdot 0,05 \cdot 0,05}{3058 \cdot 0,05^2 + 1,96^2 \cdot 0,05 \cdot 0,05} = 341 \text{ olarak hesaplanmıştır.}$$

Formüle göre hesaplanan anket sayısı 341 olmakla birlikte çalışmanın güvenilirliğini arttırmak için toplam 1059 anket yapılmıştır. Araştırılan köylerdeki hane ve tüm anket sayıları Çizelge 3.3’de verilmiştir.

Çizelge 3.3. Anket çalışması yürütülen köyler, hane ve yapılan anket sayıları

Şeflikler	Köyler	Hane sayıları	Yapılan anket sayısı
Sivas Şefliği	Gaziköy,	376	103
	Çelteke	175	85
Hafik Şefliği	Çatpınar	616	224
Yavu Şefliği	Yusufoğlu,	502	158
	Kızıllı,	200	45
	Yolkaya,	757	262
	Karalar	142	85
Zara Şefliği	Avşar,	70	27
	Gühertaş	65	22
Divriği Şefliği	Kesme,	93	30
	Maltepe	62	18
Toplam anket sayısı		3058	1059

Anketler 2010 yılında ağırlıklı olarak da eylül, ekim, kasım ve aralık aylarında yapılmıştır. Bununla birlikte 2011 yılı içinde de arazi çalışmalarına devam edilmiştir. İşletme Müdürlüğü sınırları içinde ormancılık etkinliklerinin yürütüldüğü tüm 31. madde orman köylerinde anket çalışması yapılmıştır. Bununla birlikte İşletme Müdürlüğü'nün şefliklerinden biri olan Divriği Orman İşletme Şefliği'nde 31. madde orman köyü olmaması nedeniyle çalışmalar 32. madde kapsamındaki Kesme ve Maltepe köylerinde yürütülmüştür. Bu köylerin çalışmaya dahil edilmesinin nedeni bu köylerin civarında ağaçlandırma sahalarının bulunması ve köylülerin diğer 32. madde köylere nazaran daha fazla orman işçiliği yapmasıdır. Böylece arazi çalışmaları toplam 11 köyde yürütülmüştür.

Son veri toplama yöntemi olan gözlem yöntemi, tamamlayıcı bir yöntemdir. Bu yöntemden anket ve bilgi formunda eksik kalabilecek hususlar ile köye özel hususların belirlenmesi amacıyla yararlanılmıştır.

3.3. Değerlendirme Yöntemleri

Anket ve mülakat çalışmalarından elde edilen bilgiler araştırmanın birincil verilerini oluşturmuştur. Anketler öncelikle tek tek elden geçirilmiş ve sorular değerlendirilmiştir. Anlaşılmayan hususların olduğu durumlarda çeşitli çözüm alternatifleri geliştirilerek (telefon görüşmesi, diğer bilgilerden kontrol, vb.) cevaplar netleştirilmiştir. Daha sonra, anket formunda yer alan soruların cevapları, kullanılarak istatistik testlerin özelliklerine göre bilgisayar ortamına aktarılmış ve istatistik analizler, istatistik paket programı yardımıyla yapılmıştır. Analizde, öncelikle tüm sorular için tek tek döküm yapılmış olup, sorunun özelliğine göre bazen frekanslar, bazen de tartılı aritmetik ortalamalar yardımıyla yararlanılmıştır. Daha sonra bazı ilişkilerin ortaya konabilmesi amacıyla non parametrik ki-kare testi ve uyum analizi yapılmıştır. Ki-kare testi istatistiksel araştırmalarda uygulama kolaylığı olması nedeniyle tercih edilen bir yöntemdir. Parametrik olmayan testler içinde sıklıkla kullanılan ki-kare, iki veya daha fazla değişken grubu arasında ilişki bulunup bulunmadığını incelemek amacıyla kullanılmaktadır (Kalaycı, 2006). Çalışma kapsamında da bazı değişkenlerin kontenjan tabloları oluşturulmak yoluyla

ikili karşılaştırmaları yapılmış ve aralarında ilişki olup olmadığı test edilmiştir. İlişki tespit edilen değişkenler için ilişkinin şeklinin açıklanabilmesi için ise uyumluluk (correspondance) analizinden yararlanılmıştır. Bu analiz son yıllarda ekoloji ile ilgili alanlar ve sosyal bilimler arasında başarıyla uygulanan bir testtir. Uyum analizi kontenjan tablosu durumuna getirilmiş kategorik verilerin sıra ve sütunlarının birlikte değişimlerini daha az boyutlu bir uzayda grafiksel olarak göstermeyi amaçlayan çok değişkenli analiz yöntemidir (Özdamar, 1999; Özkan vd., 2010).

Ankette yer alan sayısal olmayan değişkenlerin sayısallaştırmasında sıra istatistiği kullanılmış olup, değişkenler arasında bir ilişkinin olup olmadığının belirlenmesi için değişkenlerin sınıflar bazında sayılarını gösteren kontenjan tablolarından yararlanılmıştır.

Sosyo-ekonomik ve kültürel yapının ortaya konulmasında çalışmalarıyla dolduran bilgi formlarından da yoğun bir şekilde yararlanılmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

Bu başlık altında mülakat ve anket formlarından elde edilen bilgiler yardımıyla bulgular 3 alt başlık altında sunulmuştur.

4.1. Deneklerin Bazı Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Türkiye sosyo-ekonomik ve kültürel özellikler bakımından çok farklı insanların yaşadığı, insan kaynakları bakımından zengin bir ülkedir. İnsanımızın özellikleri bölgeden bölgeye değişebildiği gibi, yöreden yöreye hatta köyden köye de değişebilmektedir. Araştırma ile ortaya koyulan bulguların daha sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi için bu kısımda araştırmaya katılan deneklerin genel profil özellikleri tanımlanmıştır.

Yaş kişilerin olaylara bakışını etkileyebildiği gibi ormancılık, tarım, hayvancılık gibi daha çok fiziksel güce dayalı uğraşı düzenlerinin şekillenmesinde de önemli bir değişken olmaktadır. Örneğin Alkan ve Toksoy (2008)'e göre; köy yaşamı genç nüfus için itici bir özelliğe sahiptir. Yaşlı nüfus bedensel gayret gerektiren bazı işleri yapmakta istekli değildir. Okuma - yazma oranı gençlerde yaşlılara oranla çok daha yüksektir. Araştırmaya katılan deneklerin yaş gruplarına dağılımı Çizelge 4. 1.'deki gibidir.

Çizelge 4.1. Deneklerin yaş gruplarına dağılımı

Yaş grupları	18-25	26-45	46-65	65 ve üzeri
Dağılım Oranı (%)	23.3	60.0	11.5	5.2

Deneklerin yaş gruplarına göre dağılımı Çizelge 4.1.'de görüldüğü gibi deneklerin % 60'ı 26 – 45 yaşlarında, % 23,3'ü 18 – 25 yaşlarında olmak üzere yaklaşık % 84'ü aktif yaş grubu içinde yer almaktadır. Bu durum Yöredeki orman işletmelerinin ormancılık işlerinde çalıştırılmak üzere işçi bulmada zorluk çekmeyeceğine işaret olarak kabul edilebilir.

Araştırma alanındaki deneklerin büyük bir bölümü (% 56,6) çiftçilikle uğraşmaktadır. Diğer meslek gruplarına olan oransal dağılım Çizelge 4.2.'deki gibidir.

Çizelge 4.2. Deneklere ait meslek bilgileri

Meslekler	Çiftçi	Emekli	İşçi(Mevsimlik)	Memur
Dağılım Oranı (%)	56.6	16.7	22.3	4.4

Deneklerin yaklaşık % 57'si ilkokul mezunu iken, % 16,7'si ortaokul, % 22,3'ü lise ve % 4,4'ü de üniversite mezunudur. Üniversite mezunu olanlar başta İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirler olmak üzere memuriyetlerini tamamlayarak emekli olmuşlar ve köylerine geri dönmüşlerdir.

Araştırmaya katılan deneklerin ortalama aylık gelir bilgileri Çizelge 4.3.'deki gibidir.

Çizelge 4.3.Deneklerin ortalama aylık gelir bilgileri

Aylık grupları	500 TL'den az	500-600TL	600-1000 TL	1000-2000TL
Dağılım Oranı (%)	6.6	26.6	53.4	13.4

Deneklerin katılımcı bir şekilde karar almaya verdikleri önemin belirlenebilmesi amacıyla sorulan “Ailenizde, önemli kararları genellikle nasıl alırsınız ?” sorusuna verilen cevaplar Çizelge 4.4.' de verilmiştir.

Çizelge 4.4. Deneklerin ailelerinde önemli kararları nasıl aldığına ait bilgiler

Seçenekler	Kendim alırım	Eşimle beraber	Büyüklerime danışırım	Aile meclisi toplanır	Eşim ve çocuklarımla birlikte
Dağılım Oranı (%)	20	36	8	8	28

Görüldüğü gibi otokratik karar verme şeklini benimseyen deneklerin oranı % 20 iken, geri kalan % 80’lik kısım çeşitli ölçü ve nitelikte katılımcılığı önemsemektedir. Çizelge 4.4.’de köylüler köy ile ilgili işlerde lider ya da otorite olarak çoğunlukla muhtarı gördüklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte köy imamı ve öğretmenler de sözü dinlenen kişiler arasında sayılmaktadır. Sosyo-ekonomik yapı belirlemeye yönelik birçok çalışmada kooperatif başkanları bazen muhtardan önce bazen de sonra olmak üzere en çok sözü geçen kişiler arasında sayılmaktadır. Bu çalışmada kooperatif başkanlarından söz edilmemesinin nedeni araştırma yapılan köylerde kooperatifin bulunmamasıdır.

4.2. Araştırma Alanındaki Köylerin Sosyo-Ekonomik Yapıları

Daha önce belirtildiği gibi bu araştırma Sivas Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı 5 orman işletme şefliği sınırları içinde kalan 11 orman köyünde gerçekleştirilmiştir. Bu köyler orman kanunun 31. ve 32.madde kapsamına giren köylerdir. Bu köyler genellikle alevi kültürünü benimsemiş durumdadır.

Bu köylerden biri olan çatpınar köyü’ne ait ilk yazılı kayıt 1455 yılına aittir. Buna göre köyde 16 Müslüman-Türk hane bulunmaktadır. Çatpınar köyü 1574 tarihli kayıtlara göre Sivas il merkezinde bulunan Ali Baba Vakfı’na ait bir köydür. Bu yıllarda köy Abdülkerim kızı Ümmihani Hatun’un tasarrufundadır. 1940 yılında köy Ermeni köyü haline gelmiş ve ismi Ermenis-Erler olmuştur. 1992 tarihine kadar Tozanlı/İpsile-Doğanşar’a bağlı bulunan köy, 25.04.1992 tarihinde yapılan referandum ile Hafik’e bağlanmıştır. Anılan isimler de kullanılmamaya başlamıştır. Araştırma alanında yer alan yolkaya köyü’nün geçmişi de bir hayli eskiye dayanmaktadır. Anadolu’ya yerleşen Selçuklu boylarının buraya yerleştiği

bilinmektedir. Köyün eski ismi, Çakraz'dır. Bazen, "Çarkaz" ya da "Çarkraz" şeklinde telaffuz edilmektedir. "Çarkaz" isminin değirmen taşından (çarkından) geldiği rivayet edilir. Ancak eski isimlerde daha önceleri telaffuz sorunu yaşandığı için 1960'lı yıllarında bu köye "Yolkaya" ismi verilmiştir. Buna rağmen "Çakraz" ismi yöre halkının belleklerinden hala kaybolmamıştır, bazende köyün ismini "Çarhaz" şeklinde telaffuz edenler vardır. Köyün yaşlılarından elde edilen bilgilere göre Karalar Köyü 1. Dünya savaşında sığınak olarak kullanılmıştır. Köyün şimdiki yeri ile önceki farklıdır. Araştırma alanındaki diğer bir köy olan yusufoğlan köyü ise adını bir eren olarak kabul edilen Yusuf Dede'den almıştır. Gaziköy köyünün adı da köyde bulunan ve Horasan Pirlerinden olan Gazi Baba'nın Türbesinden gelmektedir. Benzer şekilde çeltek köyü de adını Çeltek Baba Türbesi'nden almıştır.

Araştırılan bir diğer köy olan gühertaş köyü'nün Osmanlı Devlet arşivlerindeki adı Gevhertaş'tır. Gevher Farsça kökenli bir kelimedir. Elmas, cevher, mücevher, inci anlamına gelmektedir. Cumhuriyet dönemi kayıtlarında Göhertaş günümüzde ise Gühertaş olarak bilinmektedir. maltepe köyü'nde ise Hititler döneminden kalma bir höyüğün olduğu bilinmektedir Köyün yaşlıları 13.yy Mengücekoğulları soyundan Şahin Şah'ın oğlu İshak'ın Hornavil (Maltepe) köyünün sahibi olduğunu ve köyün Konya Karatay Medresesine vakfedildiğini söylemektedir. Osmanlı İmparatorluğu zamanında köyle 350 civarında Ermeni ailenin olduğu ve 1. dünya savaşı esnasında göç ettikleri bilinmektedir. Cumhuriyet döneminde Zara Bölgesinden ve Selanik'ten gelen insanlar bu köye yerleşmişlerdir. Köy yeni adını köyün yakınlarında bulunan Maltepe Höyüğü'nden almıştır. Araştırma alanında bulunan Kızıllı, Avşar ve Kesme Köylerinin de benzer hikâyeleri bulunmaktadır.

Yerleşim birimlerinin bazı değişkenler bakımından karşılaştırılmasını kolaylaştırmak amacıyla araştırma bulguları bundan sonraki kısımda belli konu başlıkları itibariyle köylerin durumlarının tanımlanması şeklinde sunulmuştur.

4.2.1. Köylerin alt ve üst yapı durumu

Alt üst yapı köylerin en önemli sorunları arasında yer almaktadır. Yerleşimlerin alt-üst yapı bakımından durumları köylülerin yaşam kalitesini etkilediği gibi olaylara bakışlarını ve beklentilerini de şekillendirebilmektedir. Kırsal yerleşimler kentlere göre alt ve üst yapı bakımından birçok olumsuzluğu bünyelerinde barındırmaktadır. Bazı köy ve kasabalar bölgesel ve/veya yöresel gelişmişlik farklılıkları nedeniyle olumsuz koşullardan daha fazla nasibini alırken bazıları diğerlerine göre daha şanslı olabilmektedir (Tuğaç vd., 1970).

Ulaşım, haberleşme ve iletişim başta olmak üzere alt ve üst yapı olanaklarının yeterli olduğu Yörelerde orman köylerinde değişim ve gelişmenin ortaya çıkabilmesi daha kolay olmaktadır (Alkan ve Toksoy, 2008). Araştırma yapılan köylerde yöneticiler ve köylüler alt-üst yapı olanaklarının geçmişe göre daha iyi durumda olduklarını bununla birlikte, bunların geliştirilmesine yönelik bazı yatırımların da yapılması gerektiğini ifade etmektedir. Köylerin alt ve üst yapı durumuna ilişkin ayrıntılı bilgiler aşağıda verilmiştir.

Araştırılan köylerde temel ulaşım ağı kara yolundan oluşmaktadır. Köylere asfalt yollarla ulaşılabilir. Sadece Maltepe ve Kesme köylerinde bazı mahallere ulaşım stabilize yollarla sağlanmaktadır. Köylerin İlçelere yaklaşık uzaklıkları ve komşu yerleşim birimleri Çizelge 4. 5.'e verilmiştir.

Çizelge 4. 5. Köylerin ilçeye olan uzaklıkları ve komşu yerleşim birimleri

Köy	Uzaklık (km)	Komşu Yerleşimler
Çatpınar	14	Adamlı, Kızılcaören, Bey konağı
Yusufoğlu	60	Kale, Kıvşak
Kızıllı	36	Çukursaray, Karkın, Belcik
Yolkaya	20	Dikilitaş, Kadıköy
Karalar	45	Fındıcak, Armutçayırı
Avşar	18	Atalar, Becekli, Dereköy
Gühertaş	19	Göktepe, Dereköy
Gaziköy	30	Olukman, Banaz, Hıdımlı
Çelte	30	Beştepe, Demiryazı, Doğanlı
Kesme	61	Kekliktepe, Killik
Maltepe	13	Madenli, Ortaköy

Son yıllarda ülke ölçeğinde yollara verilen önem nedeniyle yapılan yatırımlar yöre içinde geçerli olmuş ve ulaşım bakımından ciddi bir sorun kalmamıştır.

Köylerin tamamında elektrik ve telefon bulunmaktadır. Dolayısıyla bu hususlarda önemli sorunlar bulunmamakla birlikte, Yavu Orman İşletme Şefliği sınırları içindeki köylerde elektrik kesintilerinin sık yaşanmasından şikâyet edilmektedir. Ayrıca, yörede mobil telefon kullanımı da yaygındır. Çatpınar, Yusufoglan ve Yolkaya köylerinde gazete satılırken; diğer köylerde gazete satılan yer bulunmamaktadır. Bu köylerde, köylüler ilçeye gittikçe gazete ve dergi alabilmektedir. Köylüler suyu farklı ihtiyaçlar için farklı kaynaklardan kullanmaktadır. Köylerin içme suları genellikle en yakın doğal kaynaktan veya sondajlardan sağlanmaktadır. Köylerin tamamında şebeke suyu mevcut olmakla birlikte, içme suyu zaman zaman yetersiz olabilmektedir. Sulama suyunun varlığı ya da yokluğu köylülerin sosyo-ekonomik gelişimi bakımından önemli bir unsurdur. Araştırılan köyler sulama suyu bakımından farklı özelliklere sahiptir. Sulama suyuna ilişkin bilgi ve saptamalar uğraşı düzenlerinin açıklandığı kısımda ayrıntılı bir şekilde anlatıldığı için burada verilmemiştir. Türkiye son yıllardaki sağlık sektörü yatırımları ve anlayış farklılıkları nedeniyle bir dönüşüm içindedir. Olumlu olan bu dönüşüm köylere de yansımış durumdadır. Araştırılan köylerdeki sağlık tesisleri ve personeline ilişkin bilgiler Çizelge 4.6.'deki gibidir. Yörede, köylülerin önemli bir bölümü Bağ-kur, SSK gibi sosyal güvelik kurumlarına üyedir. Yeşil kart sahibi olanlar da vardır. Gerek köy yöneticileri gerekse denekler tarafından Yörede öldürücü etkiye sahip ve yaygın olarak görülen hastalıklardan söz edilmemektedir

Çizelge 4.6. Sağlık personeli ve tesisler

Köy	Sağlık Tesisi	Sağlık Personeli
Çatpınar	Sağlık ocağı	Doktor
Yusufoğlan	Sağlık ocağı	Ebe
Kızıllı	Sağlık evi	Ebe
Yolkaya	Sağlık evi	Ebe
Karalar	Sağlık ocağı	Doktor
Avşar	Sağlık ocağı	Doktor
Gühertaş	Sağlık evi	Ebe
Gaziköy	Sağlık ocağı	Doktor
Çelteke	Sağlık evi	Ebe
Kesme	Sağlık ocağı	Doktor
Maltepe	Sağlık ocağı	Doktor

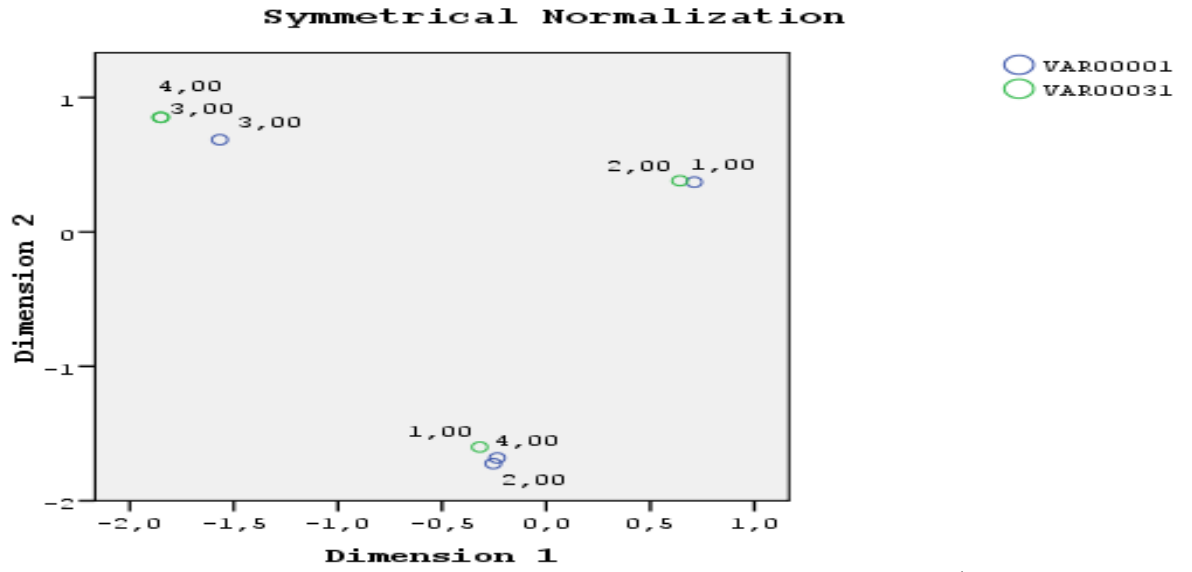
Eğitim olanakları bir yerleşimin gelişiminde etkili olan önemli unsurlardan birisidir. Araştırılan köylerin eğitimle ilgili tesisleri ve köylerdeki eğitim durumuna ilişkin bilgiler Çizelge 4.7.'de verilmiştir.

Öğretmen yetersizliği, öğrenci sayılarındaki değişkenlik, okulların yeterli donanıma sahip olmaması gibi bazı olumsuzluklar söz konusu olmasına rağmen, eğitim hizmeti her köyde verilmektedir. Keza, köylüler taşınmalı eğitime sıcak bakmamakta ve eğitimin fiziksel yetersizlikler-öğretmen yetersizliği giderilerek köylerinde devam etmesini istemektedir. Bu durum daha önce Göller Bölgesinde yapılan bazı çalışmaların bulgularından farklılıklar göstermektedir (Alkan vd. 2007a, Alkan, 2009; Alkan vd., 2009).

Çizelge 4. 7. Eğitim kurumları ve niteliği

Köy	Okul	Niteliği
Çatpınar	İlköğretim okulu	Köyde
Yusufoğlu	İlköğretim okulu	Köyde
Kızıllı	İlköğretim okulu	Köyde
Yolkaya	İlköğretim okulu	Köyde
Karalar	İlköğretim okulu	Köyde
Avşar	İlköğretim okulu	Köyde
Gühertaş	İlköğretim okulu	Köyde
Gaziköy	İlköğretim okulu	Köyde
Çelte	İlköğretim okulu	Köyde
Kesme	İlköğretim okulu	Köyde
Maltepe	İlköğretim okulu	Köyde

Okur-yazar oranı köyden köye farklı olmakla birlikte çoğunlukla % 100'e yakındır. Türkiye'de kırsal kesim okur-yazar oranının % 73 olduğu gerçeği dikkate alındığında bu değer Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde olduğu görülmektedir. Ancak, özellikle orta öğretime devam etme ve yüksekokul okuma seviyesi istenilen düzeyde değildir. Daha önce belirtildiği gibi araştırmaya katılan orman köylüsünün yaklaşık %57'si ilkokul mezunu iken, % 16,7'si ortaokul, % 22,3'ü lise ve % 4,4'ü de üniversite mezunudur. Ki-kare analizi bulgularına ($X^2= 1445,311$, $sd=9$ ve $P= 0.000^*$) göre yaş ile okuryazarlık arasında istatistikî olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Uyum analizi sonuçları ise Şekil 4.1. deki gibidir.

Şekil 4.1 Uyum analizine göre eğitim ve yaş arasındaki ilişkiler¹

Okula gönderme bakımından kız ve erkek çocuklar arasında genellikle bir ayırım söz konusu değildir.

4.2.2. Köylerde demografik yapı ve hane halkına ilişkin bazı özellikler

Araştırılan köylerdeki nüfus durumu ve nüfusun cinsiyetlere göre dağılımı Çizelge 4.8.'de ve hane sayısı ile doluluk durumuna ilişkin bilgiler ise Çizelge 4. 9.'da gösterilmiştir.

Çizelge 4.8. Nüfus ve cinsiyetlere dağılımı

Köy	Erkek	Kadın	Toplam
Çatpınar	1175	1002	2177
Yusufoğlan	943	605	1548
Kızıllı	392	205	597
Yolkaya	1672	781	2453
Karalar	587	340	927
Avşar	162	93	255
Gühertaş	142	100	242
Gaziköy	947	538	1485
Çelteke	235	174	409
Kesme	185	117	302
Maltepe	102	80	182
Toplam	6542	4035	10577

¹ VAR000031=Yaş: 18-25 (1), 26-45 (2), 46-65 (3), 65 ve üzeri (4) , VAR000001=Eğitim: İlkokul (1), Ortaokul (2), Lise (3), Üniversite (4)

Çizelge 4.8.' de görüldüğü gibi araştırılan kırsal yerleşimlerden en fazla nüfusa sahip olanlar Yolkaya ve Çatpınar'dır. En az nüfusa sahip olan ise Maltepe köyüdür. Türkiye için yapılan genellemelerde erkek ve kadın nüfusun yaklaşık dengeli bir dağılıma sahip olduğu söylenir (Gülçubuk, 2008). Zira son sayıma göre kent ve köyler birlikte değerlendirildiğinde erkek nüfus oranı % 50,23 ve kadın nüfus oranı % 49,77'dir. Bu oranlar köyler için sırasıyla erkek ve kadın nüfus oranı % 24 ve % 23 şeklindedir (TUIK, 2011).

Araştırılan köylerde ise erkek nüfusun kadın nüfusa oranla daha fazla olduğu Çizelge 4,8' de verilerinden kolaylıkla anlaşılmaktadır. Türkiye'de kırsal kesimde ortalama hane halkı sayısı 6,2 ve orman köylerindeki hane büyüklüğü ise 3,7'kişidir. Yörede ortalama hane büyüklüğü 2 ile 4 arasında değişmektedir. Köylerin ortalama hane büyüklüklerine göre hesaplanan tüm köyler ortalaması ise 3,1'dir. Ortalama hane büyüklüğü bakımından 4,3 ile Gaziköy en büyük değere sahipken, Kızıllı ve Avşar köyleri 2,0 ortalamaya sahiptir. Daha açık bir ifadeyle, ülkemiz kırsal kesimi ortalama hane büyüklüğünden daha düşüktür. Yörede geleneksel Türk tipi büyük aile yapısından çekirdek aile yapısına doğru bir geçiş söz konusudur. Köylerde bilinçsiz çocuk yapma yerini aile planlamasına bırakmaya başlamıştır. Bu durum köy yöneticileri ve deneklerin söylemlerinden ve ortalama hane büyüklüğü verilerinden anlaşılmaktadır (Alkan vd. 2007a, Alkan, 2009; Alkan vd., 2009).

Çizelge 4. 9. Hane sayıları

Köy	Dolu Hane Sayısı	Boş Hane Sayısı	Toplam	Ort.Hane Büyüklüğü
Çatpınar	616	-	616	3,5
Yusufoğlu	502	-	502	3,0
Kızıllı	200	-	200	2,0
Yolkaya	757	-	757	3,7
Karalar	142	-	142	2,8
Avşar	70	-	70	2,0
Gühertaş	65	-	65	3,2
Gaziköy	376	-	376	4,3
Çeltek	125	50	175	2,7
Kesme	78	15	93	3,7
Maltepe	54	8	62	3,3
Toplam	2985	73	3058	34,2

Türkiye’de kırsal alanlardan kentlere olan göç önemli bir sorundur. Orman köylerinden dışa olan göçün temel dinamiği ekonomiktir. Köylünün göç etmeden ya da çevreye zarar vermeden yaşayabileceği ekonomik çözümler geliştirilemediğinden kırsal göçe zemin hazırlanmıştır (Gökçe, 2005).

Ülkemizde de orman köyü nüfusu 1990’lara kadar yıllık ortalama %1 oranında artmıştır. 90’lardan itibaren ise orman köyleri nüfusu giderek azalan bir seyir izlemiştir. Nitekim orman köyü nüfusu; 1970 nüfus sayımında 7,9 milyon iken bu rakam iniş ve çıkışlar geçirerek 1975’de 9,3 milyona, 1980 ve 1985’de 10,1 milyona, 1990’da 9,1 milyona, 2000 yılı sayımına göre ise 7,6 milyona gerilemiştir. Resmi rakamlara yansıyan bu azalışa rağmen orman köylü nüfusunun daha da az olduğu ileri sürülmektedir (Şen ve Toksoy, 2006).

Göç olgusunun ormancılık etkinlikleri bakımından ortaya çıkardığı olumsuzluklardan birisi köylerde orman işçiliğinde çalışacak genç nüfusun giderek azalmasıdır (Anonim, 2002). Alkan ve Toksoy (2008) Karadeniz Bölgesi’ndeki orman köylüsünün orman işçiliğinden elde ettikleri gelirlerin geçmiş yıllara oranla günümüzde azalmakta olduğunu belirtmektedir. Bunda ormanlardan yapılan üretimin azalması kadar bu köylerde ormancılık faaliyetlerini gerçekleştirecek nitelikleri taşıyan işgücünün azalmasının da rolü olduğu söylenmektedir. Yöredeki orman köyleri genellikle emeklilerin yaşadığı, yaz mevsimlerinde insanların tatile geldikleri köy özelliğine bürünmektedir. Diğer taraftan göç hareketinin ormanlar bakımından olumlu yönlerine dikkat çeken tespitlerde yapılabilmektedir. Örneğin, Şen ve Toksoy (2006) Ülkemizde orman köylüsünün göç hareketlerine bağlı olarak ormanlık alanlar üzerinde baskının azalmış olması ve bunun bir sonucu olarak da ormanların alansal olarak artışlarının yanı sıra yapısal olarak da daha iyiye gittiği söylemektedir. Benzer tespitlere konuya ilişkin yapılan diğer bazı çalışmalarda da rastlamak mümkündür. Anılan nedenlerle köylerde göç olgusu da araştırılmıştır. “Geçmiş yıllarda ailenizden dışarıya göç eden oldu mu?” şeklinde yöneltilen soruya deneklerin % 35,2’si evet, % 64,8’i ise hayır cevabını vermiştir.

Yörede göç olgusu geçmiş yıllara göre azalmakla birlikte halen bazı köyler için önemini muhafaza etmektedir. Göç olgusundan söz edilebilecek köyler, Çeltek, Kesme, Maltepe'dir. Göçe neden olan etmenlerin başında ise işsizlik gelmektedir. Bununla birlikte köyden olan göçte memuriyet durumu ve çocukların eğitimi de etkili olabilmektedir. Ki-kare bulgularına göre ($X^2= 473,483$, $sd=3$ ve $P= 0.000^*$) gelir durumu ile geçmiş yıllarda aileden dışa göç olup olmadığı arasında bir ilişkinin varlığından söz edilebilir. Dışa göç özellikle gelir seviyesi diğerlerine göre düşük olan hanelerde daha fazla yaşanmıştır. Araştırmaya katılan köylülerin tamamına yakını önümüzdeki yıllarda köylerinden göç etmeyi düşünmediklerini ifade etmeleri sevindirici bir gelişme olarak kabul edilebilir.

Gerek köy yöneticilerinin ifadeleri gerekse anket çalışması bulgularına göre köylüler gelişime ve değişikliğe açık, yenilikleri kolayca benimseyebilecek, girişimci ruhlu ve çalışkan bir yapıya sahip olduklarına inanmaktadır. Yörede yürütülebilecek projeler için de aktif görev almakta isteklidir. Nitekim Köylerde aile reisi erkektir ve ataerkil bir aile yapısı söz konusudur. Bununla birlikte ailenin diğer fertlerinin katılımı da önemsenmektedir (Bkz. Çizelge 4.4). Daha önce de belirtildiği gibi köy yönetiminde muhtarlar en etkin kişi olmakla birlikte, köyün imamı, azalar, bilgili ve görgülü, sözü dinlenebilecek kişiler olarak kabul edilmektedir. Çoğunlukla köylülerin kendileri arasında çatışma bulunmamaktadır. Yörede köylüler arası çatışmaya neden olabilecek kız kaçırma, kan davası, vb. olaylar yaygın değildir.

Kadınların iş ve toplum hayatına katılması ve özellikle zor koşullarda çalışma ve yaşam mücadelesi veren kırsal alandaki kadınların sorunlarının çözümü Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve siyasi alanlarda ilerlemesi bakımından önem taşımaktadır (Gülçubuk, 2008). Özellikle kırsal yörelerde yaşayan kadınlarımız oldukça zor koşullarda hayatlarını idame ettirme mücadelesi içindedir. Orman köylerinde kadın diğer aile bireylerine göre daha büyük sorumluluklar üstlenmektedir. Keza, kadın, yerine getirmek zorunda olduğu günlük ev işlerinin yanı sıra, ev dışındaki işlere de yoğun emek harcamaktadır. Ayrıca erkeğin çalışmak amacıyla uzun ya da kısa süreli olarak köy dışına çıkması durumunda ailenin yükünü de üstlenmektedir. Dolayısıyla,

kadının kırsal kalkınma çabalarında etkin bir rol oynadığı söylenebilir (Alkan ve Toksoy, 2009).

Kadının iş gücüne katılıma oranı kırsal kesimde kentlere kıyasla daha yüksektir. Bunun başlıca nedenleri tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin çoğunun kadın işgücünün katılımı ile gerçekleşmesidir. Kadının üretimdeki emek yoğunluğu sadece tarımsal uğraşlarda değil, aynı zamanda hane içinde de çok yüksektir. Kadınlar, ev temizliği, yemek yapımı, çamaşır yıkama ve sutaşıma gibi birçok işi üstlenmektedir (Alkan ve Toksoy, 2009). Anılan tespitlerle birlikte kırsal yörede kadın ve toplumsal yaşamdaki rolü hakkındaki mevcut çalışmalara yeni ve daha kapsamlı çalışmaların eklenmesi gerekmektedir. Bu anlayıştan hareketle sadece fikir vermesi amacıyla kırsal yörede kadın hakkında araştırmada kısacık bir değerlendirme yapmak istenmiştir. Araştırma bulgularına göre araştırma kapsamında olan köyler için de yukarıda verilenlere benzer tespitleri yapmak mümkündür. Ayrıca çalışma kapsamında kadının aile içindeki rolü bakımından bir değerlendirme yapıldığında Çizelge 4.10.'daki bulgulara ulaşılmıştır.

Çizelge 4.10. Deneklerin kadının toplum içindeki rolüne ilişkin düşünceleri

Seçenekler	Sadece ev işlerini görmeli ve çocuk yetiştirmeli	Ev işleri ile birlikte çalışmalı ve aile ekonomisine de katkı sağlamalı	Fikrim yok
Dağılım Oranı (%)	82.8	7.2	10.0

Çizelge 4.10.'da görüldüğü gibi deneklerin % 82,8 gibi büyük bir kısmı kadınların sadece ev işleri ve çocuk yetiştirmesi şeklinde görüş belirtirken, deneklerin % 7,2'side ev işleri ile birlikte aile ekonomisine katkı sağlamalıdır diye görüş belirtmişlerdir.

Deneklere “Sizce kadınların hangi ormancılık işlerinde çalışması daha uygundur” şeklinde sorulan bir soruya ise deneklerin tamamı kadınların fidan dikimi ve ot alma çapalama işlerinde çalışması gerektiğini söylemişlerdir.

4.2.3. Köylerdeki örgütlenme şekli ve düzeyi

Kırsal kesimde üreticiler piyasaya mal arz ederken veya piyasadan üretim için girdi talep ederken, oldukça örgütlü bir ticaret ve sanayi kesimi ile karşılaşmaktadırlar. Üreticilerin karşısındaki taraf örgütlü ve güçlü, üreticiler ise dağınık ve güçsüz olduklarından, üreticilerin mesleki ve ekonomik çıkarlarını korumaları oldukça zordur (İnan, 2002). Bu nedenle örgütlü davranma önemli hale gelmektedir (Tolunay, vd. 2002).

Türkiye geneline bakıldığında köylüler tarafından önemsenen örgütlenme şeklinin kooperatifçilik olduğu söylenebilir. Orman köylerinde ilk kooperatif 1963 yılında Almanya'ya işçi göndermek amacıyla kurulmuştur (Tolunay vd., 2002). Ülkemizde yüzyılı aşan bir geçmişi olan kooperatifçilik konusunda, günümüzde hala çağdaş ve tutarlı politikalar oluşturulamamıştır. Kooperatifler genelinde görülen bu sorun, orman köylerini kalkındırma kooperatiflerine de yansımaktadır (Akesen vd., 2002). Orman köylerindeki kooperatiflerin ana belki de tek etkinlik alanı ormancılık etkinlikleri olmaktadır (Daşdemir, 2002; Gümüş, vd., 2002a; Gümüş vd., 2002b; Tolunay vd., 2002). Bununla birlikte ormancılıkla ilgili işler yapan köylerde, kooperatiflere tanınan yasal haklardan yararlanmak veya dayanışma amacıyla sayı ve nitelikleri bölgeden bölgeye hatta yöreden yöreye değişen kooperatifler kurulmaktadır. Örneğin Toksoy vd. (2008) tarafından Artvin ilinde Artvin Merkez, Murgul, Yusufeli, Hopa ve Borçka ilçelerine bağlı köylerde yapılan çalışmada orman köylerinin %35'inde kalkındırma kooperatifi bulunduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada köylerinde kooperatif bulunanların % 71,4'ünün bu kooperatiflere üye olduğu da belirlenmiştir. Tolunay vd., (2002) tarafından Isparta İli Sütçüler İlçesinde yapılan bir çalışmada ise ilçedeki 27 orman köyünde toplam 21 kooperatifin kurulduğu ve bunun 18 tanesinin ormancılıkla ilgili işler yaptığı belirlenmiştir. Alkan vd., (2007a) ve Alkan vd., (2011) tarafından Isparta İli Eğirdir İlçesi'ndeki orman köyleri için yapılan değerlendirmelerde ise köylerde kooperatifçiliğin oldukça iyi düzeyde olduğu tespiti yapılmıştır. Eğirdir, köylerdeki örgütlenme-kooperatifleşme bakımından Isparta'nın önde gelen ilçelerindendir. Zira 28 köyün 22 sinde kooperatif bulunmaktadır. Hatta bazı köylerde köylüler birden fazla kooperatif

kurmuştur. Bu kooperatiflerden 14'ü ormancılık işlerinin de yapıldığı tarımsal kalkınma kooperatifi şeklindedir.

Bununla birlikte araştırma alanındaki köylerde kooperatifçilik söz konusu değildir. Köylülere sulama kooperatifi, tarımsal kalkınma kooperatifi, balıkçılık kooperatifi, vb. herhangi bir kooperatife üye olup olmadıkları sorulduğunda tamamından hayır cevabı alınmıştır. Köylüler arasında kooperatifçiliğe ilişkin olumsuz algılar söz konusudur. Nitekim köylülere kooperatifleşmenin kendilerine ve/veya köylerine yararlı olup olmayacağı sorulduğunda, köylülerin % 94,4'ünün hayır cevabı verdiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte geri kalanların % 4,7'si sadece ormancılık etkinlikleri bakımından, % 0,9'u ise her yönden kooperatifleşmenin faydalı olacağına inanmaktadır. Bu olumsuz algının oluşmasında Türkiye genelinde olduğu gibi yerel ölçekte de başarısız kooperatifçilik örneklerinin rolü büyüktür. Bazı istisnalar dışında genellikle ormancılık kooperatifleri kendinden beklenen faydayı sağlayamamakta ve kuruluş amaçlarına ulaşamamıştır (Atmış, 2001; Daşdemir, 2002; Tolunay vd., 2002). Toksoy vd., (2008) tarafından yapılan çalışmada halkın sadece % 8,8'inin kooperatif çalışmalarının çok iyi ve % 31,4'ü de iyi bulduğu tespiti yapılmıştır. Kooperatifler tarafından yapılan çalışmaların yetersiz ya da çok yetersiz olduğu görüşünde olanların oranı ise yarıdan fazla (% 54,1) seviyededir. Birçok köylü kooperatiflerin yöneticilerin çıkarına faaliyet göstereceklerine inanmaktadır.

4.2.4. Başlıca uğraşı düzenleri ve gelir kaynakları

Ekonomik ya da sosyal odaklı gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan ve yeryüzünde oldukça geniş bir coğrafya üzerinde yaygın olarak görülen yoksulluk, insanlığın yüz yüze kaldığı en önemli sorunlardan biridir. Politik, ekonomik, etik yönleri bulunan ve görecelilik yanı ağır basan bir kavram olan yoksulluk, çeşitli biçimlerde tanımlanabilmekte ve sınırları değişkenlik göstermektedir. Solmaz (2007) Rowntree'ye atfen yoksulluğun, "İnsanların toplam gelirlerinin biyolojik varlıklarını devam ettirebilmeleri için gerekli olan asgari düzeydeki gıda, giyim ve benzeri ihtiyaçları karşılayamaması" şeklinde tanımlanmıştır. Yine Solmaz yoksulluğu Dünya Bankasına atfen de " maddi nitelikteki mahrumiyetler nedeniyle kaynaklara

ve üretim faktörlerine erişememek ve asgari bir yaşam düzeyini sürdürecektir. Gelirden yoksun olmak halidir” şeklinde de ifade etmektedir. Dünyadaki yaklaşık her beş kişiden biri, günlük 1 doların altındaki gelirle yaşamaktadır. Gelir dağılımındaki adaletsizlik ülkeden ülkeye değiştiği gibi, ülkelerde de bölgeden bölgeye hatta yöreden yöreye değişebilmektedir. Öte yandan, orman köylülerinin çoğunlukla, sınıfsız, homojen bir kitle olarak algılanması doğru değildir (Çağlar, 2001). Hem orman köyleri hem de orman köylüleri homojen bir grubu temsil etmeyip, kendi aralarında farklılıklar barındırmaktadır. Bu farklılığı yaratan en belirgin özellik de gelir düzeyleri olmaktadır (Alkan ve Toksoy, 2008).

Doğal kaynakların kırsal hane halkı gelirine yaptığı katkı orman köylüsünün sosyo-ekonomik yapısının şekillenmesinde ve kırsal kalkınmanın sağlanmasında oldukça önemlidir. Diğer yandan, birçok araştırmada yoksulluk ile doğa/çevredeki bozulmanın hızlanması arasında bir bağlantının olduğu söylenmektedir (DPT, 1999; Solmaz, 2007. Solmaz (2007)’nin Cavendish (2000)’e atfen bildirdiğine göre doğal kaynakların kırsal hane halkı gelirine yaptığı katkı çevresel değişim için en önemli göstergedir. Çünkü yoksul hane halkları şiddetli bir biçimde bu kaynaklara bağımlıdır. Kırsal hane halkı geliri ile doğal kaynakların tüketimi arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. Yani, yoksulların doğal kaynaklara bağımlılığı, zenginlerden daha fazladır.

Yukarıda verilen genel saptamalardan sonra araştırma alanındaki köylerin uğraşı düzenleri ve geçim kaynakları üzerinde durulmasında yarar görülmüştür.

Köylülerin gelir durumlarına yönelik bir sorgulama yapılabilmesi için deneklere “Hanenizin ortalama aylık geliri ne kadardır?” sorusu yöneltilmiş; alınan cevaplara göre ise Çizelge 4.11.’de oluşturulmuştur.

Çizelge 4.11. Köylülerin aylık gelirleri

Oransal dağılım (%)	Gelir aralıkları			
	500 TL’den az	500-600 TL	600-1000 TL	1000-2000 TL
	6.5	26.5	53.7	13.3

Görüldüğü gibi köylülerin yaklaşık üçte birinin aylık geliri asgari ücretten daha azdır. Yıllık gelir olarak bu gelirlerin her ay elde edildiği varsayımından hareketle bir durum değerlendirmesi yapıldığında en alt gelir gurubunda olanların bile daha önce Türkiye ortalaması olarak belirtilen 150-250 ABD \$'ının üzerinde bir gelire sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca, çalışma kapsamında deneklerin gelir düzeyleri ile eğitim durumu arasında bir ilişkinin olup olmadığı ki-kare ile araştırıldığında bu iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($\chi^2=1667,639$, $sd= 9$ ve $P=0.000*$) bulunmuştur.

Araştırma alanındaki köylerde de Türkiye genelinde olduğu gibi orman köylüsünün uğraşı düzenleri ve geçim kaynaklarının köyün konumu, etrafındaki doğal kaynaklar ile köy ve köylünün niteliklerine göre farklılıklar gösterdiği görülmüştür. Köy yöneticileri ile yapılan mülakatlarla elde edilen köy bilgi formlarına göre araştırma alanındaki köylerde öne çıkan uğraşı düzenleri Çizelge 4.12.'deki gibidir.

Çizelge 4.12.Köylerdeki uğraşı düzenleri

Köy	Uğraşı Düzenleri
Çatpınar	Ormancılık, hayvancılık, tarım
Yusufoğlan	Ormancılık, hayvancılık, tarım
Kızıllı	Ormancılık, tarım, hayvancılık
Yolkaya	Ormancılık, hayvancılık, tarım
Karalar	Ormancılık, tarım, hayvancılık
Avşar	Ormancılık, tarım, hayvancılık
Ühertaş	Ormancılık, hayvancılık, tarım
Gaziköy	Ormancılık, tarım, hayvancılık
Çeltek	Tarım, ormancılık, hayvancılık
Kesme	Tarım, ormancılık, hayvancılık
Maltepe	Tarım,ormancılık, hayvancılık

Görüldüğü gibi araştırılan köylerde ormancılık, tarım ve hayvancılık temel uğraşı düzenleridir. Araştırmaya katılan köylülerin geçimde öncelikli olan uğraşı düzenlerinin sıralaması ise Çizelge 4.13'deki gibidir.

Çizelge 4.13. Geçim kaynaklarının öncelikleri

Geçim kaynağı seçenekleri	Tartılı aritmetik ortalama	Tercih sırası
Tarım (meyvecilik dışında)	10,93	1
Ormancılık faaliyetleri	10,27	2
Hayvancılık	6,50	6
İşçilik	9,84	3
Emeklilik	8,37	4
Esnaf	6,93	5
Memuriyet	2,98	7
Meyvecilik	2,89	8
Su ürünleri	1,36	9
Toplam	60,07	

Görüldüğü gibi yörede öne çıkan uğraşı düzenleri ormancılık, hayvancılık ve tarım şeklindedir. Bu noktadan hareketle bu üç uğraşı düzeni araştırma kapsamında daha ayrıntılı bir şekilde ele alınmış ve aşağıda alt başlıklar halinde sunulmuştur.

4.2.4.1. Ormancılık

Tez konusunu oluşturması nedeniyle ormancılıkla ilgili hususlar ayrıntılı bir şekilde ele alınacağı için burada değerlendirme yapılmamış, araştırma bulguları ve analizi 4.3 Ormancılık Etkinlikleri, Köylünün Faydalanma Şekilleri ve Ormanlara Yönelik Algı ve Beklentiler başlığı altında sunulmuştur.

4.2.4.2. Tarım

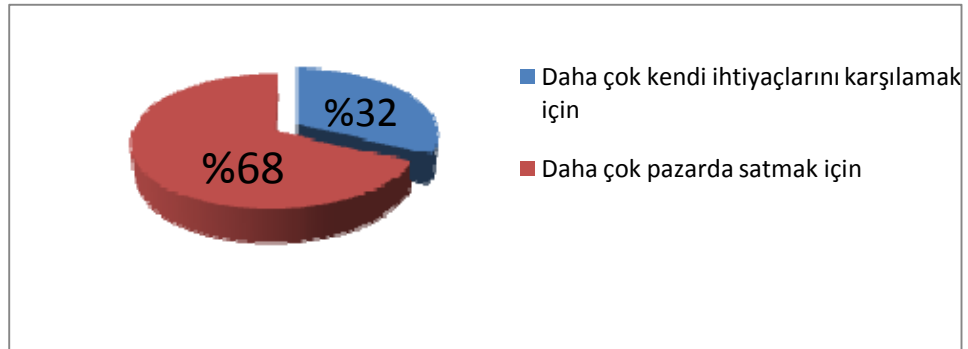
Çatpınar, Kızıllı, Yolkaya, Avşar, Gühertaş ve Gaziköy sulama imkânlarından yoksundur. Bu köylerde sadece kuru tarım çerçevesinde üretim yapılmaktadır. Sulu tarımın yapılabilirdiği yerlerde ise meyve ve sebze üretimi de söz konusudur. Kuru

tarım genellikle hayvansal üretimi amaçlı ya da evsel ihtiyaçları karşılamak için yapılmakta, bu üretim biçimi çok fazla pazara konu olmamaktadır. Yörede seracılık ise yoktur. Köy yöneticilerinin verdiği bilgilere göre köylerin tarımsal üretim yapısı ve üretilen ürünler Çizelge 4.14.'deki gibidir.

Çizelge 4.14. Köylerin tarımsal üretim yapısı ve üretilen ana ürünler

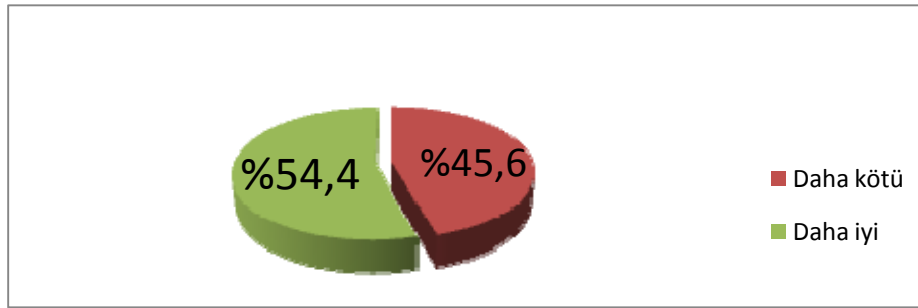
Köy	Tarımsal Üretim Yapısı	Üretilen Ürünler
Çatpınar	Kuru tarım	Arpa, buğday
Yusufoğlu	Kuru+Sulu tarım	Arpa, buğday, fasulye, patates, elma
Kızıllı	Kuru tarım	Arpa, buğday
Yolkaya	Kuru tarım	Arpa, buğday
Karalar	Kuru+Sulu tarım	Arpa, buğday, fasulye, patates, elma kiraz
Avşar	Kuru tarım	Arpa, buğday,
Gühertaş	Kuru tarım	Arpa, buğday
Gaziköy	Kuru tarım	Arpa, buğday
Çelte	Kuru+Sulu tarım	Arpa, buğday, fiğ, domates, biber, patlıcan vb.
Kesme	Kuru+Sulu tarım	Arpa, buğday, fiğ, domates, biber, patlıcan vb.
Maltepe	Kuru+Sulu tarım	Arpa, buğday, karpuz, kavun, fiğ, domates, biber, patlıcan vb.

Araştırmaya katılan deneklerin tarımla uğraşma durumuna ait bilgiler Şekil 4.2.'de gösterilmiştir. Buna göre, deneklerin % 68'i pazar amaçlı tarımla uğraşırken, geri kalan % 32'si ise kendi ihtiyaçlarını karşılamak için tarımla uğraşmaktadırlar.

Şekil 4.2. Deneklerin tarımla uğraşma amaçları

Şekil 4.3.'de ise deneklerin tarımın geleceğine ilişkin görüşlerini açıklamaktadır. Görüldüğü gibi deneklerin % 45,6'sı tarım etkinliklerinin gelecekte daha kötü olacağına inanmaktadır. Buna gerekçe olarak da tarlalarının sürekli olarak miras yoluyla bölünmesini ve sulama olanaklarının artırılmasına yönelik gerekli yatırımların yapılmamasını göstermektedir. Köylerin hemen hemen tamamında sulama imkânlarının geliştirilmesine yönelik beklentiler söz konusudur. Bu beklentiler Divriği Orman İşletme Şefliği sınırları içindeki köylerde damlama sulama sistemine geçiş olarak daha da kuvvetlenmektedir.

Şekil 4.3. Deneklerin tarım etkinliklerinin geleceğine ait görüşleri

4.2.4.3. Hayvancılık

Yörede, hayvancılık, ahır hayvancılığı ve salma hayvancılık şeklinde yürütülmektedir. Bununla birlikte son yıllarda özellikle salma hayvancılık gerilemiştir. Bu durum Türkiye'nin birçok yöresi ile benzerlik göstermektedir.

Yörede, salma hayvancılık olarak kıl keçiliği ve koyunculuk yapılmaktadır. Kümes hayvancılığı ve arıcılık genellikle Pazar amaçlı değil, evsel ihtiyaçları karşılamak üzere sürdürülmektedir. Arıcılık sadece Yolkayalar, Yusufoglan ve Karalar köylerinde ekonomik bir uğraşı düzeni olarak görülmektedir. Araştırmaya katılan köylüler hayvan varlığı Çizelge 4.15 verilmiştir.

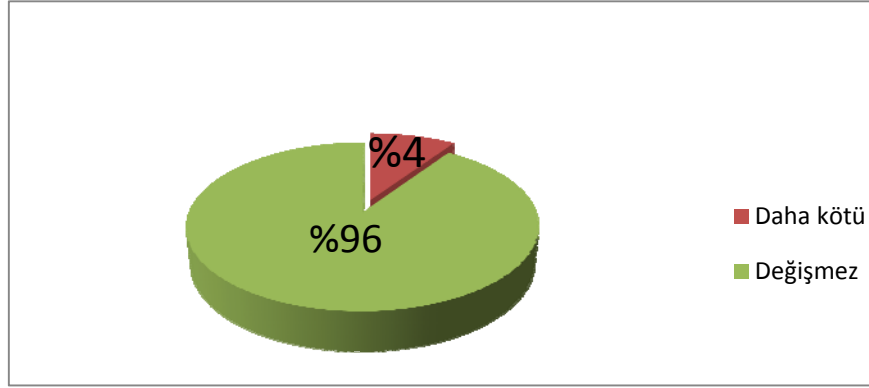
Çizelge 4.15. Köylerin hayvan varlığı

Köy	Küçükbaş hayvan sayıları	Büyükbaş hayvan sayıları	Kümes hayvanları
Çatpınar	926	500	1348
Yusufoğlan	594	100	94
Kızıllı	828	65	236
Yolkaya	608	210	1841
Karalar	270	728	842
Avşar	45	-	403
Gühertaş	35	-	286
Gaziköy	1200	250	1625
Çelteke	189	65	108
Kesme	130	25	30
Maltepe	122	22	284
Toplam	4695	2060	7097

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de salma hayvancılık orman köylüsü için önemli bir gelir kaynağı olmaktadır. Bununla birlikte ormanların korunmasına yönelik katı yasal düzenlemeler son yıllarda bu uğraşı düzenin gerilemesine neden olmuştur (Tolunay vd. 2005; Tolunay, vd.2007). Hayvancılığın yapıldığı durumlarda da oldukça düşük verimli ve yetersiz sürü büyüklükleri ile hayvansal üretim yapılmaktadır. Elde edilen et, süt ve diğer hayvansal ürünler gerektiği şekilde değerlendirilmemektedir (Konak, vd., 1996). Geçmişte hayvancılık-ormancılık ilişkileri, otlatma sistemleri, vb. gibi konularda yeterli çalışmaların yapılmamış olması da hayvancılığın köylerde yeterince gelişmemesinin nedenlerinden birisidir. Son yıllarda bu konuda önemli çalışmalar literatüre eklenmiştir. Ayhan, vd., (2009), Tolunay vd., (2009a), Tolunay vd., (2009b), Tolunay vd., (2009c), Bekiroğlu ve Tolunay, (2010a), Bekiroğlu ve Tolunay, (2010b), Bekiroğlu ve Tolunay, (2011) bunlardan bazılarıdır.

Araştırmaya katılan köylülerin % 65'i hayvancılıkla uğraştıklarını % 34,3'ü ise hiçbir şekilde hayvancılıkla uğraşmadıklarını ifade etmişlerdir. Pazar için hayvancılık Gaziköy ve Çatpınar köylerinde yapılmaktadır. Hayvancılığı pazar için yapanların oranı ise yaklaşık % 42 civarındadır. Deneklerin ifadelerine göre

hayvancılık ya salma hayvancılık olarak, ya da salma ve ahır hayvancılığı birlikte şeklinde yapılmaktadır. Salma hayvancılık yapan deneklerin oranı % 50,2 olarak hesaplanmıştır. Bununla birlikte bunların da önemli bir bölümü bu uğraşı şeklini kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere yürütmektedir. Köylülerin hayvancılığın geleceğine ilişkin değerlendirmeleri ise Şekil 4.4.' deki gibidir.

Şekil 4.4. Deneklerin hayvancılık etkinliklerinin geleceğine ait görüşleri

Köylüler salma hayvancılığın zaten oldukça gerilediğini bundan sonrada bu uğraşı düzeni bakımından olumlu bir gelişme yaşanmasının zor olduğuna inanmaktadır. Ayrıca salma hayvancılığın gerilemesinde ormancılık etkinlikleri ve katı koruma çalışmalarının önemli bir rol oynadığı algısı da köylüler arasında yaygındır. Zira “Salma hayvancılıktaki gerilemenin orman koruma çalışmaları/ormancılık faaliyetleri ile bir ilgisi var mı?” şeklinde yöneltilen soruya deneklerin %100’ü evet cevabını vermiştir. Salma hayvancılık konusundaki gerilemeye şüphesiz katı orman koruma çalışmaları ile birlikte yem fiyatlarındaki artış, hayvancılık politikalarındaki belirsizlikler, yeterli desteklemenin olmaması gibi makro etmenlerin de etkisi olmuştur. Bu bulgular Alkan (2009), Alkan ve Korkmaz (2009a) tarafından Isparta ili için ortaya koyulan bulgulara benzerlik göstermektedir.

Daha önce ifade edildiği gibi araştırmaya katılan köylülerin bazıları arıcılıkla da uğraşmaktadır (Çizelge 4.16.). Yörede arıcılık ile uğraşan köylerin ortalama 50 kovanları bulunmaktadır.

Çizelge 4.16. Deneklerin arıcılıkla uğraşma durumuna ait bilgiler

Seçenekler	Kendi ihtiyaçlarım için	Pazar için	Hayır
Dağılım Oranı (%)	85	15	-

Görüldüğü gibi deneklerin büyük bir bölümü kendi ihtiyaçlarını karşılamak için arıcılık yapmaktadır. Pazar için arıcılık yapan köyler Yolkayalar, Yusufoglan ve Karalar köyleridir. Deneklerden alınan bilgilere göre özellikle salma hayvancılık bakımından getirilen kısıtlamaların hayvancılığın yörede gerilemesinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Keza, deneklerin pazar için hayvancılık yapıp yapmama durumları, hayvancılığın geçmişe göre gerileyip gerilemedikleri konusundaki görüşleri ve hayvancılığın geleceğine ilişkin görüşleri ile mevzuat bakımından getirilen kısıtlamalar bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Çizelge 4.17.).

Çizelge 4.17. Yasal kısıtlamalar ile köylülerin hayvancılık ile ilgili durumları arasındaki ilişkiler

Yasal kısıtlar & ilişkiler	X ²	Sd	P
Hayvancılıkla uğraşma durumu	140,577	2	0.000*
Hayvancılıkta gerileme olup olmadığı	181,505	2	0.000*
Hayvancılığın geleceği	218,190	2	0.000*

Köylerde evsel ihtiyaçları karşılamaya yönelik kümes hayvancılığı da yapılmaktadır. Yusufoglan ve Karalar köylerinde su ürünleri üretimi kapsamında alabalık üretimi de yapılmaktadır.

Yukarıda belirtilen araştırma bulgularına göre köylerde hayvancılık bakımından yaşanan temel sorunları şu şekilde özetlemek mümkündür.

- Başta kıl keçisi olmak üzere küçükbaş hayvancılık, otlatma konusunda getirilen kısıtlamalar (özellikle rehabilitasyon çalışmaları) nedeniyle gerilemektedir. “Köyünüzün etrafında yapılan rehabilitasyon çalışmaları hakkındaki düşünceleriniz nedir?” şeklinde sorulan açık uçlu soruya deneklerin önemli bir kısmı salma hayvancılığın gerilemesine neden olduğunu söylemiştir. Özellikle Merkez, Yavu ve Zara İşletme Şeflikleri sınırları içinde kalan köylerde gerekli iyileştirme yapıldığı

taktirde bu sektörün köyün geleceği için önemli katkılar sağlayacağına inanılmaktadır.

- Elde edilen sütler genellikle peynir ve yoğurt yapımında kullanılmakta ya da süt olarak tüketilmektedir. Yörede kooperatifleşme olmadığı için süt ürünlerini toplama ve değerlendirme konusunda yeterli girişim söz konusu değildir. Bu nedenle ürünler ederinin çok altında fiyatlarla satılmaktadır. Örneğin Gaziköy köyünde Tarım İl Müdürlüğü ile ortak bir şekilde gerçekleştirilen süt toplama tankı tesisinin tamamlanmış olmasına rağmen, faaliyet geçirilememesi önemli sorunlardan birisi olarak ifade edilmektedir. Ayrıca, Merkez ve Zara Orman İşletme Şeflikleri sınırları içindeki köylerde süt toplama merkezlerinin kurulmasına yönelik beklentilerde söz konusudur.
- Eti için yetiştirilen hayvanlar köylerde büyük oranda canlı olarak satılmaktadır. Bu da hayvancılıktan sağlanacak gelirin düşmesine yol açmaktadır.
- Özellikle sulama imkânlarının olmadığı ya da yetersiz olduğu köylerde yem üretimi gerçekleştirilemediği için hayvancılık ekonomik bir uğraşı düzeni olamamaktadır.

4.2.4.4. Diğer uğraşı düzenleri

Kadın işgücü istihdamı bakımından önemli bir uğraşı şekli olan el sanatları (özellikle halı ve kilimcilik) yörede geçmişte önemli bir uğraşı düzeni iken günümüzde tamamen terk edilmiştir. Bu uğraşı şeklini yapanlar sadece genç kızlarının çeyiz ihtiyacını karşılamak amacıyla (% 16,6) devam ettirmektedir. Deneklerin tamamı gelecekte de el sanatları lehine olumlu bir gelişme olacağına inanmamaktadır. Bu yüzden denekler bu uğraşı düzenini ekonomik bir uğraşı olarak görmediklerini ifade etmişlerdir. El sanatlarına ilişkin bu durum Türkiye'nin genel görünümü ile paralellik göstermektedir.

Yörede ayrıca esnafılık, nakliyecilik, vb. uğraşlar da söz konusudur. Köylerde bakkal, kahvehane, marangozhane, vb. esnaflar bulunabilmektedir. Bununla birlikte az sayıda memur da vardır.

4.3. Ormancılık Etkinlikleri, Köylünün Faydalanma Şekilleri ve Ormanlara Yönelik Algı ve Beklentiler

Bu başlık altında araştırmaya katılan köylülerin ormanlardan faydalanma şekilleri, orman ve ormancılığa yönelik bazı algı, tavır ve davranışları ile orman teşkilatı ile olan ilişkileri ele alınmıştır. Bu kısımda bulgular, sorulan sorular ve deneklerin cevaplarına göre oluşturulan çizelgeler, şekiller ya da ifadesel anlatımlar şeklinde sunulmuştur. Araştırma alanı bulgularının verilmesinden önce konuya ilişkin bazı genel saptamaların yapılmasının uygun olacağı düşünülmüş ve belli başlıları aşağıda verilmiştir.

Ormancılık etkinlikleri geçmişten günümüze orman köylüsü için önemli bir uğraşı düzeni olmuştur. Ulusal ormancılık politikalarımızda köylülerin istihdamına öncelik verilmiş; bu yüzden de ormancılık etkinliklerinde emek yoğun bir teknoloji seçimi gerçekleştirilmiştir. Buna rağmen, köylülerin orman kaynaklarından elde ettikleri gelirlerin arzu edilen düzeye gelemediği söylenmektedir. Keza, orman kaynaklarından sağlanan gelirin % 14, yalnızca orman işçiliği gelirin ise % 4 civarında olduğu iddia eden araştırmalar bulunmaktadır. Ayrıca, bu işçiliğin birçok Yöre için kısa süreli olması nedeniyle de tek başına geçinme için yeterli olmadığı yönünde de tespitler bulunmaktadır (Anonim, 1993). Öte yandan, orman işçiliğinin, orman köylüleri için etkili bir gelir kaynağı olduğu da açıktır (Duruöz ve ark, 1976; Nasırlı, 2005; Anonim, 2002; Tolunay vd., 2002; ORKOOP, 2003). Geray (1995), ormancılık etkinliklerinin topluca iş olanağı sağlamanın yanı sıra gelir çarpanı etkisi de yarattığını, bu etkinin de kırsal yapının ve gelir elde edenlerin sosyo-ekonomik nitelikleri nedeniyle asıl olarak kırsal kesimde yayıldığını belirtmiş, birim ürün başına işlendirme ve gelir etkisi oldukça yüksek olan orman kaynaklarının bu özelliği nedeniyle bölgesel ve kırsal istikrarın sağlanması ve kırsaldan kentlere olan göçün önlenmesi için verimli bir şekilde kullanılması gerektiğini vurgulamıştır.

Günümüz ormancılığının önemli ormancılık stratejileri arasında olan sürdürülebilir orman yönetimi sosyal, ekonomik ve ekolojik boyutu olan bir süreçtir (Alkan vd., 2010). Ekonomik boyutun sürdürülebilirliğinin sağlanması orman işletmelerinin

sürdürülebilir yönetimi ve orman köylüsünün istihdamı ile doğrudan ilintilidir. Daha önce belirtildiği gibi orman işletmeleri ise etkinliklerinde sosyal boyutun en önemli temsilcisi olan orman köylüsünü gözetmek zorundadır. Bu karşılıklı bağımlılık işletme ve köylü arasında karşılıklı memnuniyetin oluşmadığı hallerde sıkıntılı durumların oluşmasına da neden olabilmektedir. Örneğin; Alkan ve Toksoy (2006) tarafından Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yapılan bir araştırmada Devlet Orman İşletmelerince (DOİ) üretim yapılmasına yöre halkının karşı çıkmasından kaynaklanan işletme sorunlarının gündeme geldiğine yönelik tespitler yapılmıştır. Bunların en çarpıcılarından bazıları şu şekildedir:

- Köylüler orman işletmeleri tarafından yürütülen etkinlikler nedeniyle ormanların vasfının günden güne bozulduğuna inanmaktadır. Bu yüzden kendilerinin yararlanabilecekleri odun miktarının azalacağı endişeleri oluşmuştur. Köylüler endişelerini “Artık ormanlar bitti!” cümlesiyle anlatmaktadırlar.
- Orman köylüleri, yerleşim yerleri etrafındaki ormanların köylerini; çığ, kaya yuvarlanması, heyelan gibi doğal tehditlerden koruduğu, köylerine doğal bir güzellik kattığı için DOİ tarafından odun üretimi amacıyla işletilmesine karşı çıkmaktadır.
- Dikili satışların uygulanmaya başlamasından sonra satışı alan kişilerin köy dışından olması, ilgili köylüleri çalıştırmayıp dışarıdan getirdikleri işgücü ile üretim yapmaları durumunda yerel halk ormanların işletilmesine karşı çıkmaktadır.
- Orman köylüleri, yıllar önce yapılan ve başarısızlıkla sonuçlanan tıraşlama kesimleri örneklerine bakarak ormanlarının işletilmesi halinde aynı durumun köylerinde de yaşanacağı endişesiyle üretim yapılmasına karşı çıkmaktadır.
- DOİ yetkililerinin köylülere, yapılacak işlerle ilgili olarak yeterli açıklama yapmaması veya sadece muhtar ve kooperatif başkanını bilgilendirmesinden kaynaklanan bilgi noksanlığı da üretim yapılmasına karşı çıkma nedeni olmaktadır.

Alkan vd., (2010) tarafından Isparta Orman Bölge Müdürlüğü'nün Sütçüler İşletme Müdürlüğü için yapılan değerlendirmede işletme maliyetlerinin düşürülmesi ve müşteri memnuniyeti amaçlı merkezi depoya geçişle ilgili çalışmalara köylülerce karşı çıkıldığı ifade edilmiştir. Benzer saptamalara daha birçok yayında rastlamak mümkündür. O halde orman işletmelerinin aldığı kararlar ve yürüttüğü etkinlikler

bakımından orman köylüsünü ikna etme gibi bir sorumluluğu da bulunmaktadır. Aksi taktirde ortaya çıkan olumsuz yerel algı, tavır ve davranışlarla birlikte ciddi sosyal baskılar gündeme gelebilmektedir.

Yukarıda verilen bilgi ve saptamalar ışığında konunun ele alınmasının daha yararlı olacağı düşünülmeye araştırma alanından elde edilen bulgular aşağıda bu konseptte sunulmaya çalışılmıştır.

Yörede ormancılık etkinlikleri Sivas Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı 5 işletme şefliği tarafından yürütülmektedir. Ayrıca 4 tanede Toprak muhafaza ve Ağaçlandırma Şefliği kurulmuştur. Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü birimleri de bulunmaktadır.

Sivas Orman İşletme Müdürlüğü'nün orman varlığı Yavu Orman İşletme Şefliği 38.975,5 ha, Divriği Orman İşletme Şefliği 68.892,5 ha, Hafık Orman İşletme Şefliği 21.936 ha Sivas Orman İşletme Şefliği 18.838,5 ha ve Zara Orman İşletme Şefliği 16.550 ha şeklindedir. Yörenin hâkim türleri sarıçam, ardıç, meşe, kayın, karaçam ve titrek kavaktır.

Yörede bulunan tüm köyler, hasat (kesme ve bölmeden çıkarma), taşıma, istif, yükleme, dikim vb. gibi ormancılık etkinlerinden gelir sağlamaktadır. Bununla birlikte ormancılık etkinlikleri Çatpınar, Yusufoglan, Gaziköy, Kızıllı, Yolkaya, Karalar, Avşar ve Gühertaş köyleri için diğerlerine göre daha da önemli bir yere sahiptir. Zira sadece bu köylerden seçilen deneklere göre bir değerlendirme yapıldığında bu durum ortaya çıkmaktadır. Ayrıca orman yangınları ile mücadele kapsamında köylerden işlendirilen personel bulunmaktadır. Köy tüzel kişiliği tarafından yapılan koruma çalışmaları çerçevesinde saha bekçileri istihdam edilmektedir. Çatpınar, Kızıllı, Yolkaya, Avşar, Gühertaş ve Gaziköy'de ormancılığın öne çıkmasının belki de en önemli nedeni anılan köylerde sulama imkânının dolayısıyla da sulu tarım yapma olanağının olmaması, vb. gibi diğer uğraşı düzenlerinin gelişimini engelleyici koşulların varlığıdır.

Yukarıda da belirtildiği gibi Türkiye ölçeği için yapılan genellemelere göre orman köylüsünün orman kaynaklarına yönelik en öncelikli beklentisi iştir. Araştırma alanındaki köylülerin ormana yönelik beklentilerinin tespiti amacıyla deneklere “Sizce ormanın en önemli faydası nedir?” sorusu yöneltilmiş, verilen cevaplar yardımıyla da Çizelge 4.18 oluşturulmuştur.

Çizelgede görüldüğü gibi köylüler ormanı öncelikle bir iş olanağı olarak görmektedir. Bu durum Türkiye’deki orman köylüsünün genel algısı ile benzerlik göstermektedir.

Yöredeki orman işletmeleri bu beklentiyi karşılamak amacıyla geçmişten günümüze faaliyetlerinde orman köylüsüne öncelik vermenin çabası içindedir. Sivas Orman İşletme Müdürlüğü 2011 yılında kesme, sürütme, nakliye, yükleme ve istif çalışmalarına toplam 1.960.389,71 TL para ödemiştir.

Çizelge 4.18. Ormanın sağladığı faydaların önem düzeyine göre sıralaması

Seçenekler	Tartılı aritmetik ortalama	Önem sırası
İş imkânı sağlama	6,4	1
Yapacak ve yakacak odun sağlama	6,0	2
Erozyon, toprak kayması ve selleri önlemesi	5,3	3
İklimi yumuşatma	4,2	4
Avlanma imkânı	2,5	5
Yan ürün (Mantar, kekik vb) sağlama	1,8	6
Piknik yeri sağlama	1,8	7

Deneklerin % 65,7’si için ormancılık kendisi için gelir getiren önemli bir uğraşı düzenidir. Keza, “Ormandan Ormancılık faaliyetlerinden geliriniz var mı?” şeklinde sorulan soruya deneklerin % 65,7’si evet, geri kalan % 34,3’ü de hayır cevabı vermişlerdir. Deneklere ormancılık gelirlerinin toplam gelirleri içindeki payı hakkında bir değerlendirme yapması istendiğinde, % 52,2’lik kesimin ormancılık gelirlerini kendisi ve ailesi için en önemli gelir kaynağı olarak gördüğü anlaşılmıştır (Çizelge 4.19.).

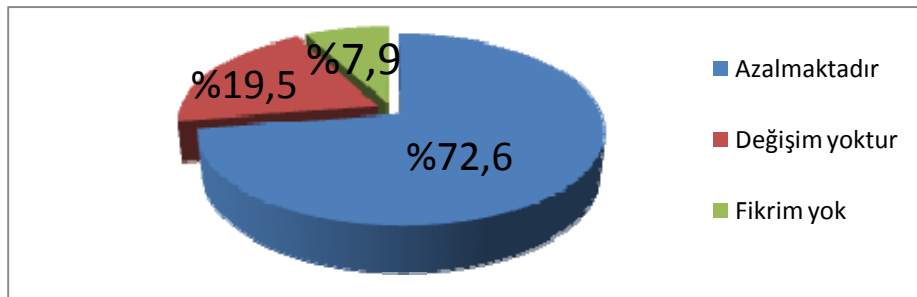
Çizelge 4.19. Ormancılık en önemli gelir kaynağınız mıdır?

Seçenekler	Evet	Hayır
Dağılım Oranı (%)	52.2	47.8

“Orman işçiliği gelecekte de ailem için önemli bir gelir kaynağı olmaya devam edecektir” şeklinde verilen bir önermeye ise deneklerin % 77,1’i evet ve % 22,9’u da hayır cevabı vermiştir.

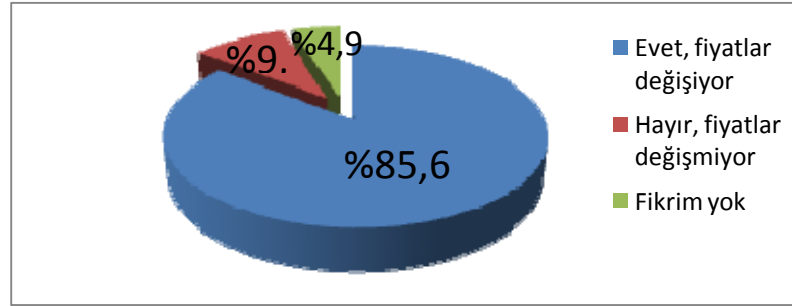
Ormancılık etkinliklerinden sağlanan gelirler çoğunlukla kesme, sürütme, taşıma, istif gibi ormancılık üretim işleri kapsamında elde edilen gelirlerle fidanlık çalışmaları için tohum ve kozalak toplama işlerinden elde edilen gelirlerden oluşmaktadır. Ayrıca bazı denekler yangın işçiliği de yapmaktadır.

Daha önce belirtildiği gibi köylülerin ormancılık etkinliklerinde öncelikli çalışma alanı odun üretim işleridir. Bu nedenle konunun biraz daha derinlemesine incelenmesinde yarar görülmüştür. “Çevrenizdeki orman hasat işlerini size sağladığı iş imkânı bakımından yeterli buluyor musunuz?” şeklinde sorulan soruyu ise deneklerin % 77,1’i yeterli, % 12,6’sı yetersiz olarak cevaplamıştır. Geri kalan % 10,3’lük kısım bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte köylüler özellikle orman işçiliği bakımından sağlanan bu imkânların yıldan yıla azalmakta olduğuna işaret etmektedir. Keza deneklere orman işçiliğinin yıldan yıla değişim durumu sorulduğunda, % 72,6’lık kısmın bu iş türünün her geçen gün azalmakta olduğunu belirtmiştir (Şekil 4.5).

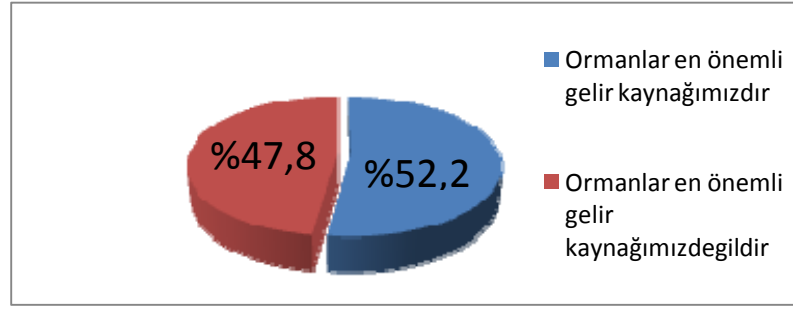
Şekil 4.5. Deneklerin orman işçiliğinin yıllara göre değişimi hakkındaki görüşleri

“Orman ürünleri istihsalinden elde ettiğiniz gelirleri yeterli buluyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplara göre ise köylülerin % 87,3’ü elde edilen gelirleri yetersiz bulmaktadır. Bu gelir türünü yeterli bulanların oranı ise sadece % 12,7’dir. Bu etkinlik alanı için sunulan iş imkânlarının yeterli bulunmasına rağmen, elde edilen gelirlerin büyük oranda yetersiz görülmesinin nedeni ödenen vahidi fiyatların düşük olmasına bağlanabilir. Nitekim deneklere yöneltilen “Orman işçiliği için size ödenen birim fiyatlarından memnun musunuz?” sorusuna yine büyük oranda (% 77,3) hayır cevabı verilmiştir. Fiyatlardan memnun olanların oranı sadece % 22,7’dir. Bununla birlikte, deneklerin ormancılık işlerine ödenen birim fiyatların yıldan yıla değişimi konusundaki görüşleri ise Şekil 4.6. deki gibidir.

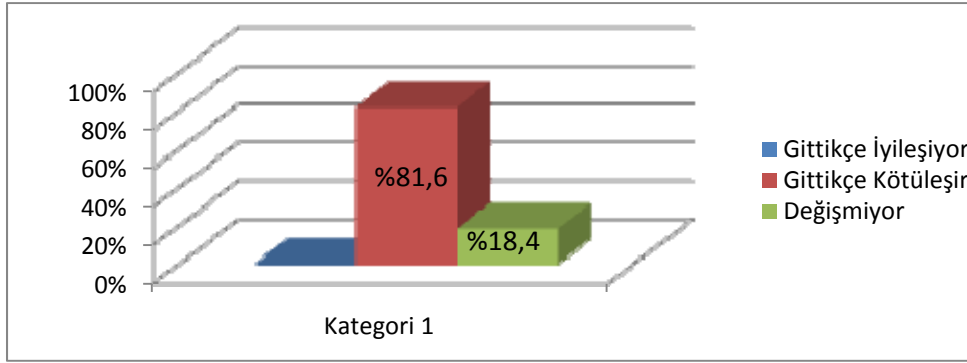
Şekil 4.6. Orman işçiliğine ödenen birim fiyatların yıldan yıla değişimine ilişkin görüşler

“Ormancılık gelirlerinizin diğer gelirlerinize göre durumu nedir ?” sorusuna verilen cevaplar Şekil 4.7.’deki gibidir. Buna göre deneklerin % 52.2’si ormancılık gelirlerinin kendisi ve ailesi için en önemli gelir kaynağı olduğunu belirtmiştir.

Şekil 4. 7. Ormancılık gelirlerinin diğer gelirlere göre durumu

Araştırmaya katılan denekler ormancılık etkinliklerinden sağlanan gelirin yıldan yıla değişimi konusunda da memnuniyetsizliklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan denekler “Ormancılık etkinliklerinden sağladığınız geliriniz yıldan yıla değişimi sizce nasıl?” sorusuna verilen cevaplar Şekil 4.8.’deki gibidir.

Şekil 4.8. Ormancılık gelirlerinin değişimi ve deneklerin memnuniyet durumu

Şekil 4.8.’de görüldüğü gibi deneklerin büyük bir bölümü ormancılık etkinliklerinden sağladığından gelirin yıldan yıla kötüleştiğini belirtmişlerdir. Bu kötüleşmenin temel nedeni olarak da ödenen ücretleri göstermişlerdir. Buna rağmen deneklerin %77. 1’i gelecekte de ormancılıkla ilgili işleri yapmaya devam edeceklerini belirtmişlerdir. Geri kalan % 22,9’luk kısım geçimini sağlamaya yönelik daha iyi bir uğraşı düzeni bulabilirse gelecekte ormancılık etkinlikleri yapmayabileceğini ifade etmiştir (Çizelge 4.20.).

Çizelge 4.20. Ormancılık etkinliklerine gelecekte devam etme isteği

Seçenekler	Evet	Hayır
Dağılım Oranı (%)	77.1	22.9

Orman işleri yüksek yaralanma ve ölüm oranları nedeniyle ağır ve riskli işler olarak kabul edilmektedir (Engür, 2011). Orman köylülerinin ormancılık işleri ile ilgili memnuniyetsizliklerinden bir diğeri ise iş güvenliği konusundadır. “Sizce orman işçiliği yaparken yeterli iş güvenliğine sahip misiniz?” şeklindeki soruya deneklerin sadece % 6,7’si güvenli bir şekilde çalıştıklarını söylemiştir. Geri kalan % 94,3’lük kısım ise ormancılık işleri bakımından iş güvenliğine sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Araştırma bulguları ve ki-kare analizi sonuçlarına göre iş kazası yaşayıp yaşamama ile iş güvenliğine yeterli bulup bulmama arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($X^2=153,140$, $sd=1$ ve $P=0.000*$) bulunmaktadır. Deneklerden % 32,9’u daha önce çeşitli şekillerde iş kazası yaşadığını ve yaralanmalara maruz kaldığını belirtmiştir. İş kazaları genellikle kabuk soyma, ağaç kesme ve sürütme sırasında zincir sıkıştırmaları şeklinde oluşmaktadır. Deneklerin % 67,1’si ise herhangi bir iş kazasına maruz kalmamıştır. Bunlarla birlikte deneklerin yaklaşık yarısı (% 54) iş kazalarının yıldan yıla azaldığını, % 38,5’i iş kazaları konusunda bir azalma olmadığını ifade etmiştir. Deneklerin % 8,2’si ise bu konuda fikir beyan etmemiştir.

Orman işçiliği bakımından hem orman işletmeleri hem de orman köylüsü bakımından önemli konulardan birisi de mekanizasyondur. Ormancılık sektörü emek yoğun bir sektördür (Türker, 2000; Türker, 2008). Ormancılık çalışmaları, çeşitli şekillerde ve farklı teknikler ile yapılmaktadır. Bazılarında emek yoğun çalışma, bazılarında ise değişik seviyelerde makine kullanımı, yani sermaye yoğun teknoloji söz konusudur (Gül vd. 2000). Orman köylülerinin ekonomik ve sosyal yönlerden geri kalmış olmasına ek olarak topoğrafik koşulların olumsuzluğu, ormancılık işlerinde geleneksel teknik ve yöntemlere (temel teknoloji) bağlı kalınmasına yol açmaktadır. Bu ise; odun hammaddeyi üretimi sırasında kalite ve miktar kayıpları, verimsizlik, sağlıksız koşullarda ağır iş yükü ile çalışmayı beraberinde getirmektedir. Diğer taraftan emek yoğun teknolojiyle çalışmak zorunda kalan orman işletmelerinin

de verimlilik, maliyetler, iş süresi, vb. gibi hususlarda önemli kayıpları ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, teknoloji yetersizliği ve insan hataları bazı çevresel zararların ortaya çıkmasına da neden olabilmektedir. Anılan bu olumsuzlukların giderilmesine yönelik olarak ormancılık faaliyetlerinde mekanizasyona geçilmesi önceden beri akla gelen çözüm yollarından biri olmuştur. Ancak, orman köylülerinin ormanlara ve özellikle ormancılık işlerine bağımlılığı, teknoloji düzeyinin yeterli ölçüde arttırılmasını daima engellemiştir (Eker, 2004). Öz bir ifadeyle çeşitli nedenlerle ormancılık işlerinde mekanizasyon genellikle ihmal edilmiş durumdadır. Orman köylüsünün mekanizasyon konusundaki görüşlerinin belirlenebilmesi amacıyla sorulan “Orman işçiliği bakımından mekanizasyonu nasıl değerlendiriyorsunuz? Sorusuna deneklerin vermiş olduğu cevaplar Çizelge 4.21.’de verilmiştir.

Çizelge 4.21. Deneklerin ormancılıkta mekanizasyon konusundaki düşünceleri

Seçenekler	Bizim yöremizin coğrafi koşulları, vb. nedeniyle makinalı üretime geçiş mümkün değildir.	Uygundur ancak paramız olmadığı için araç ve gereçlerimizi yenileyemiyoruz
Dağılım Oranı (%)	10.3	89.7

Çizelge 4.21.’de görüldüğü gibi deneklerin büyük bir bölümü orman işçiliği bakımından yörenin mekanizasyona uygun olduğuna inanmaktadır. Ancak, finansal sorunlar nedeniyle mekanizasyona geçiş konusunda şimdilik ihtiyatlı cevaplar verilmektedir.

Son yıllarda ormancılık işçiliği bakımından öne çıkan hususlardan biriside dikili satışlardır. Köylülerin dikili satış uygulamasına ilişkin görüşleri yöreden yöreye farklılıklar gösterebilmektedir. Dikili satış yörede yaygın değildir. Sadece Avşar ve Gühertaş köylerinde dikili satış uygulaması yapılmaktadır. Araştırmaya katılan deneklerin % 54,9 yasal teknik düzenlemeler gerekmektedirler (Çizelge 4.22.).

Çizelge 4.22. Deneklerin dikili satış hakkındaki görüşleri

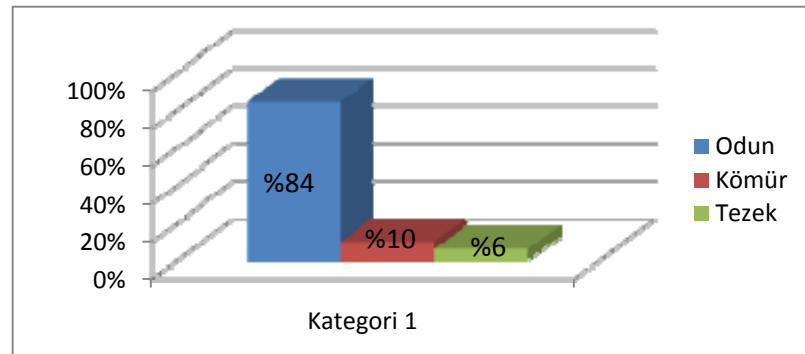
Seçenekler	Gereklidir ve mevcut haliyle uygundur	Gereklidir ancak yeni yasal ve teknik düzenlemeler gerekmektedir	Uygun bulmuyorum	Fikrim yok
Dağılım Oranı (%)	-	54.9	42.7	2.4

Köylülerin orman kaynakları ve ormancılığa ilişkin en önemli beklentisi ise yakacak ve yapacak odun teminine yöneliktir. Türkiye genelinde olduğu gibi Yörede de orman köylüsüne yakacak ve yapacak odun desteği sağlanmaktadır. “Şimdiye kadar zati ihtiyaç kullandınız mı?” sorusuna köylülerin % 77,2’si yakacak, % 7,5’i yapacak ve % 15,3’ü de hem yakacak hem de yapacak olarak zati ihtiyaç kullandım cevabını vermiştir (Çizelge 4.23.).

Çizelge 4.23. Deneklerin zati ihtiyaç kullanma durumuna ait bilgiler

Seçenekler	Yakacak olarak kullananlar	Yapacak olarak kullananlar	Yapacak ve yakacak olarak kullananlar	Hayır
Dağılım Oranı (%)	77.2	7.5	15.3	-

Araştırılan köyler konum itibarıyla karasal iklimin hüküm sürdüğü ve kışların oldukça sert geçtiği bir yerdedir. Dolayısıyla köylü için yakacak odunun oldukça fazla önemi bulunmaktadır. Yörede köylülerin kullandıkları en önemli kışlık yakıt türü odundur. Çok az da olsa kömür ve tezek kullanımı da söz konusudur. (Şekil 4.9.)

Şekil 4.9. Deneklerin kullandığı en önemli kışlık yakıt türü hakkında bilgiler

Köylüler ve köy yöneticileri orman işletmelerinin zati yakacak ve yapacak desteğinden oldukça memnun olduklarını dile getirmekte, bu amaçla yürütülen çalışmaları da yeterli bulmaktadır. Yakıtlarının % 10 ‘nu parayla % 90’ını ormandan bedelsiz olarak karşılamaktadırlar.

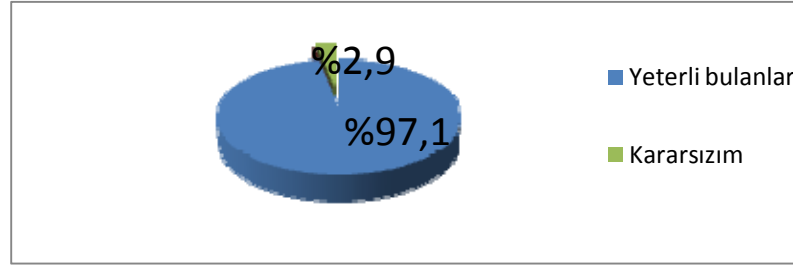
Köylülerin ormancılık uygulamaları ve ormancılık örgütlerine ilişkin bazı algı ve tutumları ise aşağıda özetlenmiştir.

Ağaçlandırma çalışmaları orman varlığımızın artırılması bakımından önemli ve öncelikli yatırımlardır. Pahalı ve likiditesi düşük olan bu yatırımlar aynı zamanda riskli yatırımlardır. Özellikle ağaçlandırma, erozyon kontrolü, mera ıslahı hizmetlerinde istenilen hedeflere ulaşılması ve başarı sağlanması için devlet-orman köylüsü işbirliğinin üst düzeyde olması gerekmektedir (Gavcar, 2006). Bu durumda orman köylüsünün köyünün etrafında yürütülen benzer çalışmalara karşı algı, tavır ve davranışları önemli hale gelmektedir. Orman işletmeleri son yıllarda Divriği Şefliğine bağlı Maltepe, Kesme köylüleri civarında ağaçlandırma çalışmaları da yürütmektedir. Bu çalışmalarda bazen saha bekçiliği veya fidan dikim işleri için köylüler istihdam edilebilmektedir. Köylünün ağaçlandırma çalışmalarının yeterliliği konusundaki görüşleri Çizelge 4.24’de verilmiştir. Araştırma alanı içindeki köylerde özel ağaçlandırma çalışmalarına ise rağbet edilmemektedir.

Çizelge 4.24. Ağaçlandırma çalışmalarının yeterliliği

Seçenekler	Yeterli Bulanlar	Yetersiz Bulanlar	Kararsızlar
Dağılım Oranı (%)	85.1	-	14.9

Yaban hayatını korumaya ilişkin etkinliklere yönelik görüşler Şekil 4.10’daki gibidir. Gözlemlerimize göre araştırma alanındaki köylerde evsel ihtiyaçları karşılamak ve kişisel tatmin amacıyla kara avcılığı yaygın bir şekilde yapılmaktadır. Hatta kaçak avcılık da söz konusudur. Köylüler katı koruma önlemleri konusunda rahatsızdır. Zaman zaman az da olsa avcılar ile orman teşkilatı arasında sorunlar da yaşanabilmektedir.

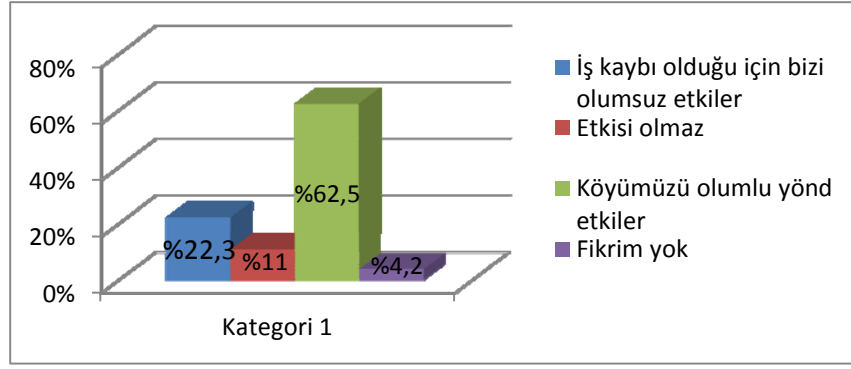

Şekil 4.10. Yaban hayatı koruma etkinliklerini yeterli bulup bulmama durumu

Şekil 4.10.'da görüldüğü gibi deneklerin büyük bir bölümü çevrenizdeki yaban hayatı koruma etkinliklerini yeterli bulmaktadır.

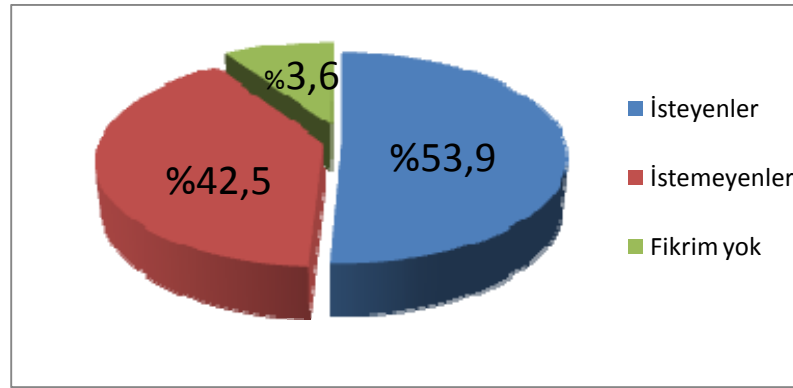
Son yıllarda bazı alanlara çeşitli yasal mevzuat kapsamında yasal koruma statüsü verilerek bu alanların koruma altına alınması yaklaşımları dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaygınlaşmaktadır. Bu çalışmalar ise zaman zaman yerel algılar üzerinde olumsuz etkiler yapabilmektedir. Özellikle orman kaynaklarından faydalanmalara getirilen kısıtlamalar bu olumsuz algıların temelini oluşturmaktadır (Alkan, ve Korkmaz, 2009 b).

Yöre korunan alanlar bakımından oldukça fakir bir yerdir. Araştırma alanı içinde Milli Parklar kanununa göre tahsis edilmiş korunan alan bulunmamaktadır. Deneklerin korunan alan uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenebilmesi amacıyla da bazı sorular anket formuna eklenmiş ve bu konuda köylülerin görüşleri alınmıştır. Köylüler yörede tesis edilecek bir korunan alanın kendileri için çok fazla sorun oluşturmayaacağına inanmaktadır. Deneklerin % 62,5'ı köyümüzü olumlu yönde,% 22,3'ü iş kaybı olduğu için olumsuz etkilemesi yönünde cevap vermiştir (Şekil 4.11.).

Şekil 4.11. Korunan alanlara ilişkin görüşler

Köylülerin % 53,9'u daha fazla alanın milli park, vb. statülerde koruma altına alınmasının gerekliliğine inandıklarını ifade etmektedir (Şekil 4.12.).

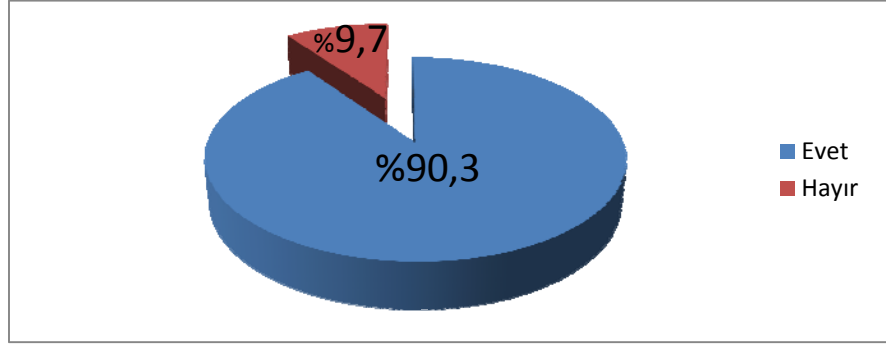

Şekil 4.12. Deneklerin milli park, tabiat parkı, vb. gibi statülerde korunan alan isteyip istememe durumu

“Çevrenizdeki önemli gördüğünüz ve milli park, tabiat parkı, vb. koruma altına alınmasını istediğiniz yerler var mı?” şeklinde sorulan soruya deneklerin % 93,3’ü evet cevabı vermiştir. Ancak Yöredeki yerel halk milli parklar, tabiat parkları, tabiatı koruma alanları, vb. statüler için getirilen yararlanma kısıtlamalarından da haberdar değildirler. Özellikle Hafik Orman İşletmesi sınırları içindeki Hafik Gölü ve Tödürge Gölü ve civarlarının koruma altına alınabileceği köylülerce ifade edilmiştir.

Deneklere “Doğa Koruma ve Milli Parklar birimlerince yapılan çalışmaları yeterli buluyor musunuz?” şeklinde yöneltilen soruya verilen cevaplar Şekil 4.13.’de

verilmiştir.

Şekil.4.13. Doğa Koruma ve Milli Parklar birimlerince yapılan çalışmaların durumu

Şekil 4.13.'de görüldüğü gibi deneklerin büyük bir kısmı Doğa Koruma ve Milli Parklar birimlerince yapılan çalışmalarını yeterli bulmuşlardır. Özellikle avcılık belgesi verilmesine yönelik düzenlenen avcılık kursları, Yöreye keklik salma faaliyetleri, bu faaliyetlerde köylülere sağlanan istihdam olanakları köylülerce önemsenmektedir. Divriği Orman İşletme Şefliği sınırları içindeki orman köylerinde av turizmi kapsamında dağ keçisi avcılığı yaptırılmakta, bu etkinlik kapsamında da yine köylere önemli bir maddi destek sağlanmaktadır. Köy yöneticileri ve deneklerden alınan bilgilere göre özellikle Yavu ve Hafik İşletme Şeflikleri sınırları içindeki köylerde eko-turizmin geliştirilmesine yönelik önemli beklentiler bulunmaktadır. Yavu İşletme Şefliği sınırlarındaki köylerde bu beklenti av turizminin geliştirilmesine yöneliktir. Hafik İşletme Şefliği sınırlarındaki köylerde ise beklenti doğa tabanlı turizm etkinliklerinin geliştirilmesi üzerine odaklanmaktadır.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de turizm giderek büyüyen bir sektör konumundadır. Bu sektörün kullanımına tahsis edilen kaynakların korunması ve devamlılığının sağlanması sürdürülebilir turizm uygulamaları bakımından önem arz etmektedir. Bu bağlamda ekonomik kazançların sürdürülebilirliği kadar doğal kaynakların korunması ve koruma-kullanma dengesinin sağlanması da önemlidir. Hal böyle olunca Ülkemizde son yıllarda alternatif turizm etkinlikleri konusu ve eko-turizm öne çıkan hususlardan birisi olmuştur (Akesen, 2009; Akesen, 2011; Korkmaz,

2001a; Korkmaz, 2001b; Korkmaz ve Başkalkan, 2011). Eko-turizm konusundaki beklentiler sadece kaynak yöneticileri bakımından ortaya çıkmamakta bu uğraşı düzeninden gelir beklentisi içinde olan orman köylüsü de eko-turizme yönelik beklentilere sahip olmaktadır (Alkan vd. 2007a; Alkan vd. 2009). Öz bir ifadeyle, ekoturizm, doğal ve kültürel değerlerin korunması, geliştirilmesi ve aynı zamanda yöre halkının turizm etkinliklerine katılımını ve kalkınmasını sağlayan bir turizm anlayışıdır (Türker ve Aydın, 2010).

Görüldüğü gibi korunan alanlara yönelik olumsuz algılar çok fazla yaygın değildir. Bu durum daha önce yapılan bazı çalışmalardan (Alkan, ve Korkmaz, 2009 b.) farklılıklar göstermektedir. Bunun nedenin ise yörede korunan alan bulunmadığı için köylünün henüz bir faydalanma kısıtlamasıyla karşı karşıya kalmaması olduğu düşünülmektedir.

Türkiye Ormancılığındaki sosyal yaklaşımların en çarpıcı örneklerinden birisi olan ve 1970 yılında kurulan ORKÖY'ün orman köylerinin sorunlarının çözümüne yönelik uygulamalar içerisinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Bununla birlikte bu kurum her geçen gün güç kaybetmektedir (Tolunay vd., 2002; Tolunay ve Korkmaz, 2005; Tolunay ve Korkmaz, 2006).

Ormancılık teşkilatı ORKÖY vasıtasıyla geçmiş yıllarda araştırma alanındaki köylerde az da olsa destekleme (özellikle kredi temini) çalışmaları da yürütmüştür. Bu çalışmalar özellikle ahır hayvancılığı ve süt üretiminin geliştirilmesine yönelik desteklemelerle güneş enerjisi sitemleri konusundaki desteklerden oluşmaktadır. ORKÖY'den kredi alan deneklerin % 38,4'ü kredi aldığı işi devam ettirirken, % 61,6'sı ise kredi aldığı işi devam ettirmemiştir. Bu durum yapılan desteklemenin yeterince amacına ulaşmadığını göstermektedir. Bu bulgular Alkan ve Dinçay (1998) tarafından Isparta Yöresi için yapılan çalışmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Son yıllarda ise bu amaçlı bir destekleme söz konusu olmamıştır. "ORKÖY'den şimdiye kadar kredi aldınız mı?" şeklinde sorulan soruya deneklerin % 92,7'si hayır, % 7,3'ü ise evet cevabı vermiştir.

“ORKÖY’ün Yöredeki orman köylerinin kalkındırılmasına yönelik olarak yaptığı çalışmaları yeterli buluyor musunuz?” sorusuna deneklerin sadece % 7,2’si evet cevabı vermiştir. Geri kalan % 92,8’lik kısım ORKÖY’ün çalışmalarını yetersiz bulmaktadır. Köylüler ve köy yöneticileri özellikle yeni hayvancılık ve diğer uğraşı düzenlerine yönelik destek projeleri konusunda beklenti içindedir. ORKÖY’ün çalışmalarından memnun olup olmama ile deneklerin daha önce ORKÖY desteği alıp alması arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($X^2= 535,617$, $sd=1$ ve $P=0.000*$) bulunmaktadır.

Ormanların korunması&geliştirilmesi ve orman halkla ilişkilerinin şekillenmesinde önemli olan hususlardan birisi de ormancılıkla ilgili yasal düzenlemelerdir. Deneklerin % 93,4’ü ormancılıkla ilgili yasal düzenlemelerin ormanların korunabilmesi bakımından yeterli olduğuna inanmaktadır. Bundan sonra yapılacak düzenlemelerde özellikle faydalanmaya yönelik getirilecek kısıtlamalar konusunda daha dikkatli olunması ve gerekli olan durumlarda kısıtlamaya gidilmesini istemektedir. Daha önce belirtildiği gibi özellikle salma hayvancılığın gerilemesinin temel nedenlerinden birisinin ormancılık mevzuatı olduğunu ileri sürmektedirler. Köylülere “Orman köylüsü olmanız nedeniyle kanunların sizlere vermiş olduğu hakları yeterli buluyor musunuz?” şeklinde yöneltilen sorunun cevapları Çizelge 4.25.’deki gibidir.

Çizelge 4.25. Kanunlarca verilen hakların yeterliliği

Seçenekler	Evet yeterli	Kısmen yeterli	Yetersiz	Fikrim yok
Dağılım Oranı (%)	8.4	63.3	18.3	10

Çizelge 4.25.’de görüldüğü gibi orman köylüsünün sadece % 8,4’ü kanunlarla verilen hakları yeterli görmektedir.

Mülkiyet problemi ormancılık için hala önemli bir konu olma özelliğini göstermektedir. Türkiye’de orman kadastrosuyla ilgili olarak; 1937 yılında çıkarılan 3116 sayılı orman kanununda orman sınırlarını belirleme çalışmalarının 10 yıl içinde

bitirileceği öngörülmesine rağmen; halen sınırlandırma çalışmalarının %85-90'ı tamamlanabilmiş durumdadır. Bununla birlikte geçmişte yapılan orman mülkiyet haritalarının tescile esas nitelikte olmayışı, orman ve mülkiyet kadastrounda ortaya çıkan farklılıklar ve sınırlandırmalara yapılan itirazlar nedeniyle bu miktarın da yalnızca ¼'ünün tapu kütüklerine tescili yapılabilmektedir (Alkan, vd. 2007b; Turhan, 2003; Adlı, 2004; URL-1, 2007; URL-2, 2005). Öte yandan, henüz sınırlandırma ve tescil işlemleri tamamlanamamışken 1970 yılında 1255 Sayılı Kanun ile yapılan Anayasa değişikliği ve 1973 yılında 6831 Sayılı Orman Kanununda 1744 Sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerle orman niteliğini kaybeden alanların orman rejimi dışına çıkarılması işlemleri başlatılmıştır (Türker, 2003a). 2/B olarak bilinen bu uygulamalar ilerleyen yıllarda 2896 ve 3302 sayılı kanunlarla bazı değişikliklere uğrayarak günümüze kadar süre gelmiştir. 2/B uygulamaları halen ormancılığımızın başlıca güncel sorunları arasında yer almaktadır. Bununla birlikte, orman kadastrounun tamamlandığı köylerde de mülkiyet sorunlarının bitmeyip, daha karmaşık bir hal oluştuğu söylenebilir. Bazen kadastro sonucunda ortaya çıkan fiili durum halk tarafından benimsenmemekte, ormanlara ve ormancılık örgütüne karşı olumsuz algı, tutum ve davranışlar gelişebilmektedir. Bu durum kadastro çalışmalarına henüz başlanmamış köylerde tedirginlik yaratmakta, köylüler kadastro çalışmalarını istemeyebilmektedir (Alkan ve Toksoy, 2008). Sosyal baskının oluşmaması için ormana yönelik olumsuz yerel algı ve tavırların önlenmesi veya oluşanların giderilebilmesi için kadastral faaliyetlerde daha dikkatli ve adil davranılmalıdır. Araştırma yapılan bazı köylerde kadastral sorunların varlığından söz edilebilir. Bununla birlikte köylülerin % 55,2'si tamamen, % 29,4'ü de kısmen olmak üzere % 86,4'ü orman kadastro ile ilgili işlerin yeterince sağlıklı ve doğru bir şekilde yürütüldüğüne inanmaktadır. Geri kalan % 15,4'lük kısım ise kadastro ile ilgili çalışmaların tarafsız ve doğru bir şekilde yürütülmediğine inanmaktadır.

Orman işletmelerince yapılmakta olan/yapılması gereken önemli etkinliklerden birisi de orman halk ilişkileri kapsamında orman ve ormancılığa ilişkin tanıtım ve bilinçlendirme çalışmalarıdır. Konu geçmişten günümüze ve Türkiye ölçeğinde değerlendirildiğinde orman işletmelerinin bu görevini genellikle ihmal ettikleri söylenebilir. Araştırmaya katılan köylülerin konu hakkındaki görüşlerinin

alınabilmesi amacıyla da bazı sorular anket formuna eklenmiştir. Örneğin; “Orman teşkilatınca ormanların korunmasına yönelik yeterli tanıtım, bilinçlendirme ve eğitim çalışmaları yapılıyor mu?” şeklindeki soruya deneklerin sadece % 12,2’si bu tür çalışmalar yeterince yapılıyor cevabı vermiştir (Çizelge 4.26.).

Çizelge 4.26. Ormancılık hakkındaki tanıtım, bilinçlendirme ve eğitim çalışmalarının yeterliliği

Seçenekler	Evet, yapılıyor ama yetersiz	Yeterince yapılıyor	Yapılmıyor
Dağılım Oranı (%)	54.7	12.2	33.1

Bu tarz çalışmaların yeterince yapılamaması orman köylüsünün ormanlar ve ormancılıkla ilgili hususlarda yeterli bilgi ve bilince kavuşmasını engellemektedir. Örneğin; ormancılık bakımından son yılların popüler konuları olan sürdürülebilir orman yönetimi ve sertifikasyon konuları hakkında köylülerin bilgi sahibi olup olmadıkları sorulduğunda, anılan konulara ilişkin bilgiye sahip bir köylünün olmadığı görülmüştür. Hâlbuki sürdürülebilir orman yönetimi, biyolojik çeşitlilik, sertifikasyon vb. hususlara oluşturulacak politikalara göre belirlenecek önlemlerin bölge düzeyinde uygulayıcıları orman köyleridir (Alkan ve Eker, 2005).

Bu durumda yine günümüzün ormancılık anlayışı bakımından öne çıkan yerel katılımın sağlanması ve orman halk ilişkilerinin geliştirilmesi bakımından önemsenmelidir. “Yöredeki herhangi bir doğal kaynağın (orman, göl, vb.) planlanması ve yönetimine ilişkin bir etkinliğe veya toplantıya köyü temsilen görüşleriniz sorulmak üzere davet edildiniz mi? Katıldınız mı?” şeklindeki soruya köy yöneticilerinin büyük bir bölümü hayır cevabını vermiştir. Köylüler böyle etkinliklere kendilerinin de katılması durumunda doğal kaynağın daha kolay planlanabileceği ve planın da daha rahat bir şekilde uygulanabileceğine inanmaktadır.

Köy yöneticilerine “Orman teşkilatı ile ilgili ormanların korunması bakımından köylü olarak sorun yaşıyor musunuz? Köylünün ormana olan yaklaşımı nasıl? ”

şeklinde sorulan sorulara genellikle köylülerle ormancılık teşkilatı arasındaki ilişkilerin iyi yönde olduğu ciddi ve yaygın bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Orman işletmesi çalışmalarının köylüye karşı tutum ve davranışları deneklere sorulduğunda deneklerin % 95,7'si çalışanların iyi tutum ve davranış içinde olduğunu belirtmiştir. Geri kalan % 4,3'lük kısım ise memnuniyetsizliğini ifade etmiştir.

Deneklere sorulan “Şuana kadar hiç mahkemelik oldunuz mu?” şeklinde sorulan soruya deneklerin % 70'i hayır cevabını vermiştir. Deneklerin % 30'u evet cevabını vermiştir. % 8'i şahısla, % 12,8'i orman teşkilatı ile ve % 9,2' si de diğer devlet kurumlarıyla mahkemelik olduğunu belirtmişlerdir. Orman teşkilatı ile yaşanan sorunların kaynağı genellikle orman muhafaza memurlarla yaşanan sürtüşmelerden kaynaklandığı söylenmektedir.

Yukarıda verilen bulgular ve yapılan saptamalar ışığında köylünün ormancılık faaliyetleri bakımından memnuniyet durumunun anlaşılır bir hale geldiği düşünülmektedir. Bununla birlikte konunun daha da netleştirilmesi amacıyla “Çevrenizdeki ormancılık faaliyetlerinden genel anlamda memnun musunuz?” sorusu deneklere yöneltilmiş ve alınan cevaplar Çizelge 4.27'de verilmiştir.

Çizelge 4.27. Deneklerin çevrelerindeki ormancılık faaliyetlerinden genel anlamda memnunluk durumu

Seçenekler	Evet	Hayır
Dağılım Oranı (%)	97.3	2.7

Görüldüğü gibi bazı sorunlar ve kötü algılar olmasına rağmen memnuniyet oranı oldukça yüksektir. Bunun en önemli nedeninin köylülerin ormancılık etkinliklerinden gelir sağlaması ve geleceğe yönelik beklentilerinin gerçekleşeceği hususunda iyimser tutumları olduğu söylenebilir.

Deneklerin ormanlar ve diğer doğal kaynaklarla iç içe yaşamaktan memnun olup olmadığını belirlemek amacıyla sorulan soruyu deneklerin tamamı farklı ölçülerde

memnuniyetini dile getirecek şekilde yanıtlamıştır (Çizelge 4.28.).

Çizelge 4.28. Deneklerin ormanlar ve diğer doğal kaynaklarla iç içe yaşamaktan memnuniyetine ait bilgiler

Seçenekler	Evet Çok memnunum	Kısmen memnunum	Hayır değilim	Fikrim yok
Dağılım Oranı (%)	64.7	35.3	-	-

Doğal kaynaklar arasında yaşamaktan memnun olma durumu ile deneklerin eğitim düzeyi bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki söz konusudur ($X^2=116,040$, $sd=3$ ve $P=0.000^*$). Eğitim düzeyi arttıkça deneklerin soruyu hayır olarak cevaplama oranları azalmıştır. Bu durum konuya ilişkin başka ülkelerde yapılan çalışmaların (Albuquerque and Albuquerque, 2005; Pavlikakis ve Tsihrintzis 2006) bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Memnuniyette orman işletmelerinin çalışanlarının tutum ve davranışlarında önemli rol oynamaktadır. Ki-kare bulguları ($X^2=267,766$, $sd=1$ ve $P=0.000^*$) na göre bu iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Benzer bir ilişki de ($X^2=24,157$, $sd=3$ ve $P=0.000^*$)Yörenizdeki ormancılık örgütlerinin yeterince iyi yönetildiğini düşünüyor musunuz? Sorusuna verilen cevaplarla orman kaynakları içinde yaşamaktan memnun olup olmama durumu arasında tespit edilmiştir.

Memnuniyetin ortaya çıkmasının nedenlerinden birisi de köylünün orman kaynaklarından olan faydalanmaları konusundaki düşünceleridir. “Başta ormanlar olmak üzere, etrafınızdaki doğal kaynaklardan yeterince faydalana bildiğinizi düşünüyor musunuz?” şeklindeki soruya verilen cevaplar Çizelge 4.29.’daki gibidir.

Çizelge 4.29. Deneklerin doğal kaynaklardan yararlanma durumu

Seçenekler	Evet	Kısmen
Dağılım Oranı (%)	78.4	21.6

Görüldüğü gibi deneklerin % 78,4'ü doğal kaynaklardan yeterince yararlandığına inanmaktadır.

“Çevrenizdeki ormanların tahrip edilmesi/ edilmiş olması köyünüzün geleceğini etkiler mi/ etkiledi mi?” sorusuna verilen cevaplar Çizelge 4.30.'daki gibidir.

Çizelge 4.30. Deneklerin çevrelerindeki ormanların tahrip edilmesi/ edilmiş olmasının köyün geleceğini etkilemesi hakkındaki düşünceleri

Seçenekler	Evet	Hayır
Dağılım Oranı (%)	95.3	4.7

Çizelge 4.30'da görüldüğü gibi deneklerin tamamına yakını ormanların tahrip edilmesinin köyün geleceğini etkileyeceği yönünde fikir beyan etmiştir.

“Köyün çevresindeki ormanların bir gün yok olacağına inanıyor musunuz? Sorusuna verilen cevaplar Çizelge 4.31.'deki gibidir. Buna göre deneklerin yaklaşık %82,3'ü çevresindeki ormanların bir gün yok olacağına inanmamaktadır.

Çizelge 4.31. Deneklerin köyün çevresindeki ormanların bir gün yok olacağına inanma durumu

Seçenekler	Evet	Hayır	Zaten yok
Dağılım Oranı (%)	7.7	82.3	10,0

“Çocuklarınızdan birinin orman muhafaza memuru olmasını ister misiniz?” sorusuna deneklerin % 65,7'si evet, % 34,3'ü ise hayır cevabı vermiştir. Hayır, cevabını verenlerin genellikle muhafaza memurlarıyla problemler yaşayan kişiler olduğu söylenebilir. Deneklere yöneltilen “Çocuklarınızdan birinin orman mühendisi olmasını ister misiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar ise Çizelge 4.32.'deki gibidir.

Çizelge.4.32. Deneklerin çocuklarının orman mühendisi olması hususundaki isteklilikleri

Seçenekler	Evet	Hayır
Dağılım Oranı (%)	85.7	14.3

Görüldüğü gibi orman mühendisi olunması konusundaki isteklilik muhafaza memuruna göre oldukça yüksektir.

Yukarıda belirtilen olumlu algılara rağmen, köylünün konuya Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kapsamında yaklaştığı söylenebilir. Bu durum bazı sorular kapsamında köylüye sunulan önermelere verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. Örneğin; “köyümüzün etrafının ormanlarla kaplı olması daha fazla yerleşim alanı ve tarlamızın olmasını engeller.” Bunun sonucunda da köylü olarak zarar görürüz. Görüşüne katılır mısınız’ Sorusuna vermiş oldukları verilen cevaplar anılan saptamayı destekler niteliktedir (Çizelge 4.33.).

Çizelge 4.33. Köyün etrafının ormanlarla kaplı olmasından zarar görme durumu

Seçenekler	Kesinlikle Katılırim	Kısmen Katılırim	Katılmam
Dağılım Oranı (%)	40.2	22.5	37.3

Yukarıda ormancılıkla ilgili sunulan hususların dışında köylülerin genel anlamda memnuniyetlerini belirleyebilmek için “Bulunduğunuz çevrenin ekonomik şartları, gelirleriniz, ihtiyaçlarınız ve harcamalarınızı dikkate aldığınızda hayatınızdan genel anlamda memnun musunuz?” sorusu kullanılmıştır (Çizelge 4.34.).

Çizelge 4.34. Deneklerin hayatlarından memnunluk durumu

Seçenekler	Evet, kesinlikle	Kısmen	Hayır
Dağılım Oranı (%)	-	53.8	46.2

“Geçmişten bugüne olan değişimi değerlendirdiğinizde köyünüzün ve köylünüzün geleceğini nasıl görüyorsunuz?” şeklinde sorulan doruya deneklerin % 40,0’ daha

iyi, % 31,8'i daha kötü ve % 28,2'i de değişmez cevabı vermiştir. Bu cevapların ortaya çıkmasında yaş ve eğitim durumunun istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi söz konudur. Nitekim yaş için yapılan ki-kare analizinde $X^2=443,365$, $sd=6$ ve $P=0.000^*$, eğitim için yapılan da ise $X^2=494,418$, $sd=6$ ve $P=0.000^*$ bulunmuştur.

5. SONUÇ

Doğal kaynaklara yönelik uygulamalardan en çok etkilenen ve bu uygulamaların başarısını en çok etkileyen kesim olan kırsal yöre/alan insanını bu kaynakların birincil paydaşı olarak nitelendirmek mümkündür. Ülkemizde kırsal alan tanımında farklı yaklaşımlar söz konusudur. Bu amaçla fizyografik veya sosyolojik anlamda birçok farklı tanım yapılabilmektedir. Bununla birlikte, doğal kaynaklarla olan ilişkileri bakımından bir değerlendirme yapıldığında köylerde (özellikle orman köylerinde) yaşayan insanların doğal kaynaklarla daha yoğun bir ilişkide olduğu görülmektedir. Orman köylüsünün orman kaynaklarından olan çok yönlü faydalanmaları ve ormanların çevre-insanlara olan etkisi orman ile orman köylüsü ilişkilerinin temelini oluşturmaktadır. Ormanların ürün veya hizmet biçiminde olabilen potansiyel yararlarından bazen birisi, bazen bir kaçı, bazen de tamamı toplumun istekleri ve yöresel koşullara göre ön plana çıkabilmekte ve insanların orman kaynaklarından olan yararlanmaları sonucunda da bu ilişki şekillenmektedir. Bu çalışmada araştırma alanı olarak seçilen Sivas Orman İşletme Müdürlüğü sınırları içindeki orman köylerinde orman köylerinin sosyo-ekonomik yapıları, ormancılığın ekonomik uğraşı düzenleri içindeki yeri, köylülerin orman ve ormancılık etkinliklerine ilişkin algı, tavır ve beklentileri belirlenmeye çalışılmıştır. Zira orman köylerinin kalkındırılmasına yönelik geliştirilecek önerilerde ve ormanların korunmasına yönelik çabalara halk katılımının sağlanmasında köylerin sosyo-ekonomik yapısıyla birlikte yerel algı, tutum ve beklentiler önemli bir yere sahip olmaktadır. Bununla birlikte, orman köylerinin sosyo-ekonomik yapısının belirlenmesine yönelik Türkiye'nin birçok Yöresi için çok sayıda çalışma yapılmış olmasına rağmen, araştırma alanı olan Sivas Orman İşletme Müdürlüğü sınırları içindeki köylere yönelik yeterli araştırma yapılmamıştır. Türkiye ölçeğindeki çalışmalar dahil yapılan çalışmalarda çoğunlukla araştırmacıların bakışıyla mevcut durum tanımlaması yapılmış, köylülerin bugün ve geleceğe ilişkin beklentileri genellikle göz ardı edilmiş durumdadır. Yani, köylülerin algı, tavır ve beklentilerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar da yetersizdir. Bu nedenle konu yüksek lisans tezi olarak ele alınmıştır. Araştırma bulgularına göre ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlar çerçevesinde şekillenen önerilerimiz aşağıda sıralanmıştır.

Araştırma Bulguları ve Tartışma Bölümünde ayrıntılı olarak belirtildiği üzere araştırılan köylerde alt ve üst yapı bakımından çok önemli sorunlar bulunmamaktadır. Özellikle haberleşme ve iletişimle ilgili gelişmelerin yavaş yavaş da olsa köylerimize de yansması köylerin değişim ve gelişimi açısından önemsenmesi gereken bir durumdur. Alt-üst yapı bakımından eksiklik olarak görülen hususlara ilişkin değerlendirmeler de yine bu bölüm içinde ayrıntılarıyla sunulmuştur.

Yörede, sağlık tesislerinin sayısı yeterli olmakla birlikte, sağlık personelinin yetersizliği bir sorun olarak görülmektedir. Bu kapsamda aile hekimliği sisteminin benimsendiği günümüzde özellikle köylerdeki sağlık evleri ya da ocaklarına daha sık bir şekilde aile hekimlerinin gelmesi uygun olacaktır. Ayrıca yerleşim birimlerinin tamamına yakınında düzenli içme suyu analizlerinin yapılmadığı görülmektedir. Bu analizlerin düzenli yapılması sağlanmalıdır.

Yerleşim birimlerinde genellikle kanalizasyon sisteminin olmaması ya da kanalizasyonunun fosseptikler kanalıyla akarsulara deşarjı da çeşitli çevresel olumsuzluklara neden olmaktadır. Bu noktada kurulması planlanan arıtma tesislerinin sorunun çözümüne katkı sağlaması beklenmektedir.

Özellikle Merkez İşletme Şefliği sınırları içindeki köylerin bazılarında özellikle yaz aylarında içme suyu yetersizdir. Önümüzdeki yıllarda bu köylerde içme suyu problemi yaşanabilir. Bu duruma yöneticilerce şimdiden odaklanmasında yarar bulunmaktadır.

Yerleşim birimlerinde temizlik anlayışı ve alışkanlıkları oldukça kötüdür. Bu konuda halkın eğitilmesi ve bilinçlendirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu durum ekoturizm beklentisi olan köyler için önemli olduğu gibi, potansiyel çevresel sorunların giderilmesi bakımından da önem arz etmektedir. Keza, Yörede av turizmi ve ekoturizmin geliştirilmesine yönelik beklentiler söz konusudur. Yavu İşletme Şefliği sınırlarındaki köylerde bu beklenti av turizminin geliştirilmesine yöneliktir. Hafik

İşletme Şefliği sınırlarındaki köylerde ise beklenti doğa tabanlı turizm etkinliklerinin geliştirilmesi üzerine odaklanmaktadır.

Türkiye’de kırsal kesimde ortalama hane halkı sayısı 6,2 ve orman köylerindeki hane büyüklüğü ise 3,7’kişidir. Yörede ortalama hane büyüklüğü 2 ile 4 arasında değişmektedir. Köylerde bilinçsiz çocuk yapma yerini aile planlamasına bırakmaya başlamıştır. Bilindiği gibi göç olgusu birçok boyutu bağlamında Ülkemiz için önemli bir sorundur. Yörede geçmiş yıllarda bir göç hareketi söz konusu iken, günümüzde ise birkaç köy haricinde (Çeltek, Kesme, Maltepe) son yıllarda yaygın bir göç hareketinden söz edilmemektedir. Gerek köylülerin göç ile ilgili ifadeleri, gerek köy yöneticilerinin söylemleri gerekse köylerdeki boş hane sayısının azlığı bu durumun ispatı niteliğindedir. Bazı araştırmalarda belirtildiği gibi göç ile birlikte nüfusun azalmasına bağlı olarak ormanlar üzerindeki baskının azalma ihtimali olsa da özellikle köylerdeki genç nüfusun azalmasına bağlı olarak ormancılık işlerinde çalışacak eleman sorunlarının yaşanmasının da gündeme geleceği unutulmamalıdır. Bu durum göç ile ilgili yapılan değerlendirmelerde genellikle ihmal edilen ya da ikinci plana atılması gereken bir husus olarak değerlendirilmemelidir. Zira emek yoğun bir anlayışın hâkim olduğu ve mekanizasyonun yeterince gelişemediği ülkemizde ormancılık etkinliklerinin zamanında ve verimli bir şekilde yapılabilmesi orman köylüsünün sayı ve niteliği ile yakından ilintilidir.

Araştırılan köylerde okur-yazar oranı Türkiye ortalamasının üzerindedir. Ancak, bunun genellikle ilköğretimle sınırlı olması ise üzerinde durulması gereken bir husustur. Okula gönderme bakımından kız ve erkek çocuklar arasında genellikle bir ayırım söz konusu değildir. Geleneksel Türk tipi aile yapısından çekirdek aile yapısına hızlı bir geçiş söz konusudur. Aile reisi erkektir. Orman köylerinde kadının toplumsal yaşam içinde ağır bir rol ve görev üstlenmiş durumdadır. Son yıllarda her ne kadar kadın lehine bir takım olumlu gelişmeler yaşanmakta ise de kadının yükünün hafifletilmesine yönelik çabalara ihtiyaç vardır. Bu nedenle kırsal yörelerde kadın hakkında yapılan sınırlı araştırmalara yenilerinin eklenmesi yararlı olacaktır.

Yöre insanı doğal kaynakların (başta ormanlar) yönetimine ilişkin olarak ortaya çıkan gelişmeleri yeterince takip edememektedir. Örneğin, sürdürülebilir orman yönetimi ve sertifikasyon kavramları hakkında bilgiye sahip değildir. “Orman teşkilatınca ormanların korunmasına yönelik yeterli tanıtım, bilinçlendirme ve eğitim çalışmaları yapılıyor mu?” şeklindeki soruya deneklerin sadece % 12,2’si bu tür çalışmalar yeterince yapılıyor cevabı vermiştir. Köylünün gelişmeler hakkında ve özellikle de kendilerini ilgilendiren konularda bilgilendirilme talebi bulunmaktadır. Köylü doğal kaynakların planlanması ve uygulamaya dönük kararların alınmasında sürece dâhil olmak istemektedir. Bu durum her fırsatta yerel katılımı önemseydiğini belirten ormancılık teşkilatı için önemli bir fırsattır. Keza, ormanlar ve ormancılık üzerinde oluşan sosyal baskının ve kırsal kalkınma çabalarında istenilen düzeye gelinememesinin en önemli nedenlerinden biri anılan çalışmalara yöre insanının katılımının sağlanamamasıdır (Tolunay ve Alkan, 2006). Öte yandan, yeterli uzman bilgi ve yetkiye sahip olmayan köylünün katılımın karar alma sürecinden ziyade, danışma niteliğinde düşünülmesi daha yararlı olabilir (Akesen vd. 2003). Köylerde sözü dinlenen en önemli kişilerin başında muhtarlar gelmektedir. Muhtarlar her ne kadar köylü için önemli insanlar olsa da köylünün tercihi köy ile ilgili hususlarda sadece belli başlı kişilerin değil, tüm köylünün görüşlerinin alınmasının daha yararlı olacağına inanmaktadır. Yörede köylüler arası çatışmaya neden olabilecek kız kaçırma, kan davası, vb. olaylar yaygın değildir.

Orman köylüsünün uğraşı düzenleri ve geçim kaynakları köy ve köylünün niteliklerine göre farklılıklar gösterebilmektedir. Araştırma bulguları ve tartışma bölümünde ayrıntılı bir şekilde verildiği üzere araştırılan köylerde öne çıkan ekonomik uğraşı düzenleri ormancılık, tarım ve hayvancılık şeklindedir. Sektörler itibariyle mevcut durum ve beklentiler bakımından köyler arası farklılıklar da söz konusudur. Bu uğraşı düzenlerinin çeşitlendirilebilmesi refah düzeyinin artırılması bakımından yararlı olacaktır. Ayrıca mevcut uğraşı düzenleri bakımından gündemde olan sorunların çözümünde köylüye destek olunması da şarttır.

Divriği İşletme Şefliği sınırları içindeki Gürün İlçesi ve köylerinde özellikle kayısı ve ceviz başta olmak üzere meyvecilik gelişmiş durumdadır. Başka bir anlatımla,

sulama imkânlarının geliştirilebildiği hallerde diğer uğraşı düzenlerine göre kısmen de olsa daha fazla gelir getiren meyvecilik ana uğraşı düzeni haline gelmektedir. Böyle yerlerde sulama olanaklarının geliştirilmesine yönelik beklentiler söz konudur. Ayrıca, bu işletme şefliği sınırları içindeki orman köylüleri ormanlarda yapraklı tür olarak mahlep'in yetiştirilmesi yönünde baskın bir talep ortaya koymaktadır. Bu beklentinin sebebi ileride bu türe kayısı, kiraz, vişne gibi meyve ağacı aşılarının yapılabilecek olmasıdır.

Yörede başta küçükbaş hayvancılık olmak üzere hayvancılığa getirilen kısıtlamalar ve meraların yeterince verimli olmaması nedeniyle birçok yerleşim yerinde gerilemektedir. Köylüler özellikle salma hayvancılığın gerilemesinin temel nedenlerinden birisinin ormancılık mevzuatı olduğunu ileri sürmektedirler. Diğer ormancılık mevzuatı ile ilgi hususlarda ise önemli şikâyet söz konusu değildir. Ayrıca ORKÖY tarafından yapılan hayvancılığa ilişkin desteklemeler yeterli sonuca ulaşamamıştır. Nitekim kredi alan hanelerin tamamına yakını çeşitli nedenlerle kredi aldığı işi ilerleyen yıllarda devam ettirmemiştir. Bu kapsamda salma hayvancılığın yapılabileceği mera alanları tespit edilerek bu yörelerde denetimli ve planlı küçükbaş hayvancılığın geliştirilmesi, mümkün olmayan yerlerde ise ahır hayvancılığı şeklinde büyükbaş hayvancılığın geliştirilmesi çalışmalarının yapılması hayvancılığın geliştirilmesi açısından önemlidir. Bu gelişmenin sağlanabilmesi için ORKÖY ve Tarım İlçe Müdürlükleri tarafından koordinasyon içerisinde desteklemelerin ve eğitim çalışmalarının yapılması gereklidir.

ORKÖY Türkiye'de birçok Yörede olduğu gibi kendisinden beklentileri karşılayamamış bir kurum olarak görülmektedir. Yörede kalkınma amaçlı yapılan desteklerin yetersizliğinden şikâyet edilmektedir. Geçmişte önemli çalışmalara imza atmış olan bu kurumun sürekli olarak yeni örgütsel düzenlemelere konu edilmesi önemli bir güç kaybına neden olmaktadır. Bu kurumun sürekli olarak içinin boşaltılması ve göstermelik bir kurum haline dönüştürülmesinin yerine, daha güçlü kadro ve olanaklarla işe koşulması gerekmektedir. Bu bağlamda, çeşitli kamu kuruluşlarının beklentiler söz konusudur. Örneğin, Kangal İlçesinde yürütülmekte olan "Anadolu Su Havzası Rehabilitasyon Projesi" gibi projeler kapsamındaki

uygulamaların araştırılan köylerde de yaygınlaştırılması yönünde beklentiler söz konusudur.

Sivas Orman İşletme Müdürlüğü sınırları içindeki orman köylerinde hane başına düşen gelir asgari ücret civarındadır. Yörede hayvancılık ve tarım etkinliklerinin köylünün geçimine sağladığı katkı arzulanan düzeyde olmadığı için orman köylüsünün orman kaynağına olan bağımlılığı devam etmektedir. Keza, ormancılık gelirleri köylünün toplam geliri içinde önemli bir yere sahip olmaktadır. Deneklerin yarısından fazlası ormancılık gelirlerini kendisi ve ailesi için en önemli gelir kaynağı olarak tanımlamıştır. Ormancılık etkinliklerinden sağlanan gelirler çoğunlukla kesme, sürütme, taşıma, istif gibi ormancılık üretim işleri kapsamında elde edilen gelirlerle fidanlık çalışmaları için tohum ve kozalak toplama işlerinden elde edilen gelirlerden oluşmaktadır. Ayrıca bazı denekler yangın işçiliği de yapmaktadır. Bununla birlikte köylüler özellikle orman işçiliği bakımından sağlanan iş imkanların ve bunun sonucunda elde edilen gelirlerin yıldan yıla azalmakta olduğuna işaret etmektedir. Söz konusu azalışta işin miktar olarak azalışından ziyade bu işlere ödenen ücretlerin yetersizliğinden yakınılmaktadır. Zira bu durumun tespiti amacıyla köylülere yöneltilen “Orman işçiliği için size ödenen birim fiyatlarından memnun musunuz?” sorusuna köylülerin % 77,3’ü tarafından hayır cevabı verilmiştir.

Orman işleri yüksek yaralanma ve ölüm oranları nedeniyle ağır ve riskli işler arasında yer almaktadır. Orman köylülerinin (deneklerin % 94,3’ü) ormancılık işleri ile ilgili önemli memnuniyetsizliklerinden birisi de iş güvenliğinin yetersiz olmasıdır. Deneklerin yaklaşık üçte biri daha önce çeşitli şekillerde iş kazası yaşamış ve yaralanmalara maruz kalmıştır.

Türkiye ölçeğindeki yaygın beklentiye paralel olarak Yöredeki köylerde de ormanlar üzerindeki önemli beklenti istihdam olarak öne çıkmaktadır. İstihdam bakımından sağlanan faydalar ise yine birçok yörede olduğu gibi orman köylüsü-ormancılık teşkilatı ilişkilerine olumlu katkılar sağlamaktadır (Şener vd. 2011). Köylüler ormanlardan sağladıkları ikinci önemli faydayı ise yakacak ve yapacak odun temini olarak nitelemektedir. Yörede köylülerin kullandıkları en önemli kışlık yakıt türü

odundur. Çok az da olsa kömür ve tezek kullanımı da söz konusudur. Deneklerin tamamının bugüne kadar yakacak ya da yapacak olmak üzere zati ihtiyaç desteğinden yararlandırılmış olması bu konuda memnuniyetin oluşmasına neden olmuştur.

Araştırma alanındaki köylerde kara avcılığı yaygın bir şekilde yapılmaktadır. Katı koruma önlemlerine rağmen, kaçak avcılığında söz konusu olduğu tahmin edilmektedir. Orman teşkilatı ile köylü arasında yaşanan en yaygın sorunların başında da bu husus gelmektedir. Kaynak değerine sahip olduğu düşünülen bazı alanların milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı, muhafaza ormanı, yaban hayatı geliştirme alanı, gen koruma ormanları gibi statülerle yasal olarak korumaya alınması, son yıllarda doğa koruma çalışmaları kapsamında öne çıkan uygulamalar arasındadır. Özellikle biyolojik çeşitlilik bakımından zengin olan gelişmekte olan ülkelerde yasal koruma statüsü verilen alanların sayısı ve alanı günden güne artmaktadır (Alkan ve Korkmaz, 2009 b; Noughton-Treves et al., 2005, Noughton-Treves et al., 2006). Bu uygulamalar faydalanmaya getirilen kısıtlamalar nedeniyle olumsuz yerel algı, tutum ve davranışların gelişmesine neden olabilmektedir (Korkmaz, vd. 2005; Alkan vd. 2007; Alkan, 2009; Alkan vd. 2009; Alkan vd. 2010). Yöre korunan alanlar bakımından oldukça fakirdir. Araştırma alanı içinde Milli Parklar kanununa göre tahsis edilmiş korunan alan bulunmamaktadır. Bu durum rekreasyonel gereksinimlerin karşılanması bakımından olumsuz, köylünün geçmişte Türkiye ölçeğinde bu alanlara yönelik uygulanan katı koruma davranışına maruz kalmaması bakımından da olumlu olarak değerlendirilebilir. Köylüler Yörede ilan ve tesis edilecek bir korunan alanın kendileri için çok fazla sorun oluşturmayacağına inanmaktadır. Bu durum ülke genelinde yaygınlaştırılmaya çalışılan korunan alanların Yörede de düşünülebileceğini göstermektedir. Köylülerin korumaya alınabilecek potansiyel alanlarla ilgili görüşleri de bulunmaktadır.

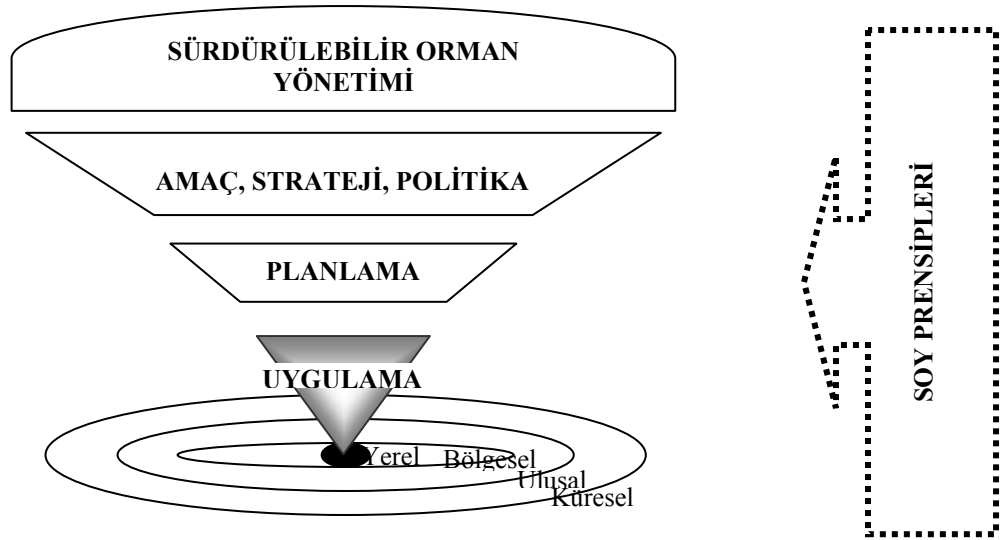
Türkiye genelinde olduğu gibi yörede de orman kadastro ile ilgili olumsuz yerel algılar söz konusudur. Zira köylülerin yaklaşık yarısı kadastral iş ve işlemlerin yeterince hassas ve adil davranılmadığı ifade etmektedir. Yörede 2B uygulamaları ile ilgili sorunlar da bulunmaktadır. Türkiye genelinde bakıldığında ormancılık kooperatiflerinin sadece ormancılıkla ilgili ve özellikle de istihsal işleri yaptığı,

başka işler bakımından kendilerini geliştiremedikleri eleştirisi birçok kaynakta yer almaktadır. Araştırılan orman köylerinde ise hiçbir kooperatif bulunmamaktadır. Bunda kooperatifçilik konusundaki olumsuz yerel algıların rolü bulunmaktadır. Yörede kooperatifçiliğin geliştirilmesiyle birlikte, başta ormancılık etkinlikleri olmak üzere diğer uğraşı düzenleri ve etkinlikler bakımından köylülerin karşılıklı dayanışması bağlamında yararlı gelişmeler sağlanabilir. Bu yüzden Yörede kooperatifçiliğin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması, bunun için de köylülerin kooperatifçilik konusundaki olumsuz algıların mutlaka giderilmesi gerekmektedir. Bu amaçlı eğitim çalışmalarının yapılması yararlı olabilir.

Yöredeki orman köylüsünün orman ve ormancılıkla ilgili diğer pek çok husustaki algı ve tavırları Araştırma Bulguları ve Tartışma Bölümünde ayrıntılı bir şekilde sunulduğu için burada tekrar edilmemiştir. Öz bir ifadeyle, köylünün orman kaynaklarına bağımlı olmasına rağmen, korunan alanlar, vb. gibi nedenlerle çok fazla faydalanma kısıtlamalarına gidilmemesi Yörede orman–halk ilişkileri bakımından yaygın ve önemli sorunların ortaya çıkmasını ve yoğun sosyal baskıların oluşmasını engellemiştir diyebiliriz. Bununla birlikte, araştırma bulguları ve tartışma kapsamında yapılan tespitler bağlamında ormancılık etkinlikleri bakımından bazı iyileştirmeler yapılması hem köylülerin sosyo-ekonomik gelişmelerine katkı sağlayacak hem de ormanlar ve ormancılık hakkındaki yerel algı, tutum ve davranışlara olumlu yansımalar yapacaktır. Orman köylüsünün algı, tutum ve davranışları orman teşkilatının görevini eksiksiz ve sorunsuz bir şekilde gerçekleştirebilmesinde hayati öneme sahiptir. Ülkemiz ormancılığının Dünya ormancılığına uyumu kapsamında son yıllarda öne çıkan önemli konulardan biri olan sürdürülebilir orman yönetiminin gerçekleştirilebilmesinin belki de ilk koşulu yerel desteğin, katılımın ve sinerjinin sağlanmasıdır. Şöyle ki, sosyal, ekonomik ve ekolojik boyutlarıyla ele alınan sürdürülebilir orman yönetiminde en az ekolojik boyut kadar orman köylüsünü ilgilendiren sosyal ve ekonomik boyut da önemlidir.

Sürdürülebilir orman yönetiminin ekonomik hedefi olarak istihdam imkânları oluşturmak, gelir düzeyini yükseltmek; sosyal hedef olarak, bölgeden dışarıya göçü ve bölge içi farklılıkları azaltmak ve çevresel hedef olarak, çevre ve kaynak

kapasitesini geliştirmek sayılabilir (Türker, 2003b). Boyutlar arasında ortaya çıkan zıt yönlü faydalanma vektörleri, üç boyutun kesişim alanı olan sürdürülebilir orman yönetimini zorlaştırmaktadır. Örneğın, orman işletmesinin daha düşük maliyetlerle çalışarak karlılığın arttırmaya yönelik işe koşulan bir uygulama orman köylüsünün çıkarlarıyla çatıştığı zaman zaten birçok bakımdan var olan orman kaynakları üzerindeki sosyal baskı artmaktadır. Bu yüzden orman ve ormancılıkla ilgili hususlarda birincil paydaş hatta stratejik ortak konumunda olan orman köylüsünün algı ve tavırlarının bilinmesi ve buna göre bir hareket planının geliştirilmesi orman köylüsünün davranışlarını şekillendireceğı gibi ormancılık uygulamalarının başarı şansını da arttıracaktır. Anılan nedenlerle orman ve ormancılık etkinliklerine yönelik yerel algı ve tavırların belirlenmesi ve bu amaçlı yapılan çalışmaların önemi artmaktadır. Zira bilinmelidir ki! Sürdürülebilir orman yönetimine yönelik belirlenen strateji, politika ve araçların yerel ölçekli (dar ölçekli) uygulamalarında Şekil 5.1’de de görüldüğü gibi odak noktası orman köylüsü olmaktadır (Alkan ve Eker, 2005).

Şekil 5.1. Sürdürülebilir orman yönetiminde kararlar ve uygulama süreci ve orman köylüsü

6. KAYNAKLAR

- Acar, H., H., Eker, M., Topalak, Ö., 2001. Orman işçiliğinde ergonomik yaklaşımlar ve sendikalaşma” 8. Ulusal Ergonomi Kongresi, Bildiriler Kitabı, s.318-324, İzmir.
- Acun, E., Geray, A., U., 1980. Orman Köylülerinin Kentlileşmesi ve Orman Köy İlişkileri (Safranbolu Örneği), İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları, ÜYN:2640, FYN:279, 85s. İstanbul.
- Adhikari, M., Nagata, S., 2004. Rural household and forest: an evolution of households dependency on community forest in Nepal, J Forest Res, (9), 39-44.
- Adlı, M., Z., 2004. Açılış Konuşmaları, Orman Kadastro ve 2/B Sorunu Sempozyumu, 17-18 Eylül 2004, YTÜ Oditoryumu, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi, Bildiriler Kitabı, s. 7., İstanbul.
- Albuquerque, C. A. and U.P. Albuquerque, 2005. Local perceptions towards biological conservation in the community of Villa Velha, Pernombuco, Brazil. Interciencia, ISSN: 0378-1844, 460-465.
- Alkan, H., Dinçay, E., 1998. Hayvancılık kredisi almış Isparta orman içi köylerinde ekonomik durumun geçmiş yıllarla karşılaştırılması. Isparta'nın Dünyu Bugünü Yarını Sempozyumu II, Bildiriler Kitabı, Cilt:2, Isparta.
- Alkan, H., 2003. Maliyet Yönetim Aracı Olarak Hedef Maliyetleme Ve Devlet Orman Fidanlık İşletmelerinde Uygulanabilirliği, SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi,??SS Isparta.
- Alkan, H., Eker, M., 2005. Orman kaynaklarından faydalanmanın sürdürülebilirliğine dar ölçekli bir bakış, Türk ormancılığında uluslararası süreçte acil eyleme dönüştürülmesi gereken konular, mevzuat ve yapılanmaya yansımaları. Orman Mühendisleri Odası Sempozyumu, 22-24 Aralık 2005, Antalya.
- Alkan, H., Korkmaz, M., Tolunay, A., 2005. Burdur İli'nde ormancılık etkinliklerinin orman-halk ilişkileri kapsamında değerlendirilmesi. Burdur Sempozyumu, 16-19 Kasım 2005.
- Alkan, H., 2005. Çözüm elden çıkarmak mı?, Orman ve Av Dergisi, Türkiye Ormancılar Derneği Yayını, Sayı:2005-6, ISSN:1303-040X, Ankara.
- Alkan, H., 2006. Devlet orman fidanlık işletmelerinin kapatılması ve özelleştirilmesi çabalarına ilişkin bir değerlendirme. SDÜ Orman Fakültesi Dergisi, Seri: A, Sayı:1, ISSN:1302-785, s.62-71, Isparta.

- Alkan, S., Toksoy, D., 2006. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yerel halkın ormanların işletilmesine karşı çıkma nedenlerinin değerlendirilmesi. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi (26-28 Mayıs 2006), 41-47, Ilgaz.
- Alkan, H., 2007. Devlet Orman Fidanlık İşletmelerinde Maliyet Yönetimi ve Pazarlama, In: Yahyaoğlu, Z. ve Genç, M., (editörler): Fidan Standardizasyonu, Standart Fidan Yetiştirmenin Biyolojik ve Teknik Esasları. Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, Yayın No. 75, Isparta, 493-548.
- Alkan, H., Altunbaş, S., Korkmaz, M., 2007a. Eğirdir Yöresindeki kırsal yerleşimlerin sosyo-ekonomik yapıları ve Eğirdir-Kovada Göllerine yaklaşımları üzerine bazı tespitler. Göller Kongresi, Isparta.
- Alkan, H., Aslan, S., Eker, M., 2007b. 2/B Uygulamalarına ilişkin bazı sorunlar: Isparta-Aksu Yöresi örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri: A, Sayı: 2, Yıl: 2007, ISSN: 1302-7085, s. 1-8, Isparta.
- Alkan, H., Korkmaz, M., 2008 Sütçüler Orman İşletme Müdürlüğü'ne Bağlı Orman Ürünleri Depolarının Reorganizasyonu Kapsamında Kırsal Yerleşimlerin Sosyo-Ekonomik Yapısı Ve Beklentileri, Rapor (Isparta Orman Bölge Müdürlüğüne sunulmuştur), Isparta.
- Alkan, S., Toksoy, D., 2008. Orman köylerinde sosyo-ekonomik yapı: Trabzon İli Örneği, Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, 2008, 8 (1): 37-46, Kastamonu.
- Alkan, H., ve Korkmaz, M., 2009a. Impacts of nomadic livestock of strict natureprotect efforts: an example from Isparta, Egirdir Region, Turkey. Journal of Animal and Veterinary Advances, 8(8): 1527-1534.
- Alkan, H., ve Korkmaz, M., 2009b. Korunan alanların yönetiminde yaşanan sosyo-ekonomik odaklı sorunlara ilişkin bir değerlendirme. II. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi, Bildiriler Kitabı ISBN 978-9944-452-28-1, s. 13-22., 19-21 Şubat 2009, Isparta
- Alkan, S., Toksoy, D., 2009. Orman köylerinde kadın ve kırsal kalkınma (Trabzon ili örneği), II. Ormancılıkta Sosyo-ekonomik Sorunlar Kongresi, (19-21 Şubat 2009), s.99-107, Isparta.
- Alkan, H., 2009. Negative impacts of rural settlements on natural resources in the protected areas: An example from Kovada Lake National Park". Journal of Environmental Biology, 30,(3),09, 363-372pp.
- Alkan, H., Korkmaz, M., Tolunay, A., 2009. Assessment of primary factors causing positive or negative local perceptions on protected areas. Journal of Environmental Engineering and Landscape Management, , 17(1): 20-27; 2009

- Alkan, H., Korkmaz, M., 2009. Impacts of nomadic livestock of strict nature protect efforts: an example from Isparta, Egirdir Region, Turkey. *Journal of Animal and Veterinary Advances*, 8(8): 1527-1534.
- Alkan, H., Korkmaz, M., Altunbaş, S., 2009. Interactions between local people and lakes: an example from Turkey, *Journal Of Environmental Engineering And Landscape Management*, Vol. 17, No. 3 , p. 1a-1h
- Alkan, H., Korkmaz, M., McGill, D.,W., Eker, M., 2010. Conflicts in benefits from sustainable natural resources management: two diverse examples from Turkey, *Journal of Environmental Biology*, 31, (Special Issue of J.Environ.Biol. entitled "Forests, Forestry & Environment in Turkey"), 87-96.
- Alkan, H., Korkmaz, M., Özçelik, R., 2011. Orman köylülerinin su kaynakları ile etkileşimi: Göller Bölgesi'nden örnekler. 2023'e Doğru 1. Doğa ve Ormancılık Sempozyumu (21-23 kasım 2011), s.419-428, Antalya.
- Akesen, A., Ekizoğlu, A., Yurdakul, S., 2002. Orman Köylerini Kalkındırma Kooperatiflerinin Sorunları Ve Çözüm Yolları. 1. Ulusal Ormancılık Kooperatifleri Sempozyumu, 22-23 Mart 2002, s.75-87, Kastamonu.
- Akesen, A., Ekizoğlu, A., Erdönmez, C., Kuvan, Y., 2003. Ormancılıkta katılım: Ormancılık politikası açısından bir değerlendirme. II. Ulusal Ormancılık Kongresi, (19-20 Mart 2003), s. 38-48. Ankara.
- Akesen, A., 2009. Türkiye Ekoturizm Potansiyelinde GAP Bölgesi'nin Yeri ve Önemi. Orman ve Av, Ankara.
- Akesen, A., Ekizoğlu, A., 2010. Ormancılık, Ormancılık Politikası Kitabı (2. Bölüm), Türkiye Ormancılar Derneği, Eylül, s.19-35.
- Akesen, A., 2011. Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma Bağlamında Ekoturizm Agroturizm Organikturizm Organik Tarım İşletmeleri ve GAP İrdelemesi, GAP VI. Tarım Kongresi, (09-12 Mayıs 2011), s. 96-101.
- Anonim, 1993. Orman ve Köy İlişkileri Ön Çalışma Gurubu Raporu. 1. Ormancılık Şurası, Ankara.
- Anonim, 2001. 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyon Raporu (Ormancılık). Yayın No: DPT 2631-ÖİK.547, Ankara.
- Anonim, 2002. 1. Ulusal Ormancılık Kooperatifleri Sempozyumu, (22-23 Mart 2002), Kastamonu.
- Arılı, M., Erdoğan, Z., 1993. Orman Köylerine Gelir Sağlayıcı Projelerde El Sanatlarının Yeri ve Önemi. Orman Bakanlığı Yayınları, 1. Ormancılık Şurası Tebliğler ve Ön Çalışma Gurubu Raporu, Cilt:2, Seri No:13, Yayın No:006, s.172-180. Ankara.

- Atmış, E., 2001. Sürdürülebilir ormancılıkta halk katılımının ilk aşaması: Toplumun beklentilerinin tespiti. I. Ulusal Ormancılık Kongresi , Türkiye Ormancılar Derneği Kongre Serisi No:1, ISBN:975-93478-0-6, s. 218-233, Ankara.
- Ayhan, V., Tolunay, A., Adıyaman, E., 2009. The effects of different vegetation periods on chemical composition of kermes oak (*Quercus coccifera* L.). Asian Animal and Veterinary Advances 4 (2):99-103.
- Bekiroglu, S., A., Tolunay, 2010a. Locality and its importance in pure hair goat raising (*Capra hircus* L.): Example from the Teke Region. Medwell Publications, (Journal of Animal and Veterinary Advances, Volume: 9, Issue: 16 , Page No.: 2200-2206 DOI: 10.3923/javaa.2010.2200.2206
- Bekiroglu, S., Tolunay, A., 2010b. Persistence of the inhabitants of a region to raise pure hair goats: a case study on the province of Burdur in Turkey. Journal of Animal and Veterinary Advances, Volume: 9, Issue: 19, 2552-2560 DOI: 10.3923/javaa.2010.2552.2560
- Bekiroğlu, S., Tolunay, A., 2011. Modeling of the relations between pure hair goats (*Capra hircus* L.) and forest resources in the geographic regions of Turkey, AJAVA, DOI:10.3929/ajava.2011.
- Çağlar, Y., 2001. Köylülükte farklılaşmanın yersel temelleri ve “orman köylüleri” örneği. Toplum ve Bilim Dergisi, 88, s.144-162.
- Çağlar, Y.,1986. Forest villages and development activities concerning them, National Productivity Centre Press, Press No: 340, Ankara, Turkey.
- Daşdemir, İ. 2002. Sarıkamış ve Oltu Yöresindeki ormancılık kooperatiflerinin kırsal kalkınma ve bölge ormancılığı açısından değerlendirilmesi. 1. Ulusal Ormancılık Kooperatifleri Sempozyumu, 22-23 Mart 2002, s.107-128, Kastamonu.
- Daşdemir, İ., 2003. Asli Orman Ürünlerinde Fiyat Analizi (Zonguldak Orman Bölge Müdürlüğü Örneği), Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Yayın No: 26, ISBN: 975-7138-22-7, Bartın.
- Daşdemir, İ., 2011. Ormancılık İşletme Ekonomisi. Sürat Matbaacılık Kırtasiye Ticaret ve Sanayi L.T.D.Ş.T.D. ISBN 978-605-608-82-3-0 Bartın.2011
- Dinçer, Ö., 1998. Stratejik Yönetim Ve İşletme Politikası. Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 5. Baskı, İstanbul.
- DPT, 1989. Turkish family structure. 5 st Five Annual Development Plan. Ankara, (in Turkish).

- DPT, 1999. Türkiye Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı, Düzeltilmiş II. Baskı, Devlet Planlama Teşkilatı Yayını, Ankara.
- DPT, 2001. Forestry Private Specialization Report. 8 St Five Annual Development Plan, Publication No: DPT: 2531-ÖİK: 547, ISBN: 975-19-2555-X, 539pp. Ankara, (in Turkish).
- Duruöz, E., Anıl, Y., Çoban, C., 1976. Orman Köylüsünün Ormancılık Kesimlerinde Ve Orman Bölge Başmüdürlüklerindeki Kentlerde İşlendirilmesi Olanakları. Ormancılık Araştırma Enstitüsü Yayınları, Yayın No: 79. Ankara.
- Eker, M., 2004. Ormancılıkta Odun Hammaddesi Üretiminde Operasyonel Planlama Modelinin Geliştirilmesi. KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 239 s., Trabzon.
- Eker, M., Tunca, Z., Sütçü, A., Alkan, H., Uysal, S., Odun Hammaddesi Tedarik Zincirinde Lojistik Sistemlerin Türkiye Ormancılığındaki Mevcut Yapıya Uygulanabilirliğinin Araştırılması ve Örnek Bir Transport Lojistik Modelinin Geliştirilmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Araştırma Projeleri Yönetim Birimi, Proje No:1087, 2005-2008, Isparta .
- Ekizoğlu, A., 1992. Akdeniz Bölgesinde Orman ürünleri Endüstrisinin Sektörel Dokudaki Yeri ve Önemi. Türkiye Akdeniz Bölgesi Ormanları ve Ormancılığına İlişkin Bilimsel Yaklaşımlar. İÜOF Orman Araştırma ve Uygulama Merkezi Müd. Yay. No: 1, İstanbul.
- Engür, O. 2011. Odun Üretiminde Çalışanlar İçin El Kitabı. ISBN: 978-605-393-0860, 60s.
- Gavcar, E. 2006. Türkiye’de ağaçlandırma faaliyetinde çalışanların sorunları (Manisa İli Örneği), Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi (26–28 Mayıs 2006), s. 80-86, Ilgaz.
- Geray, A., U., 1982. Ormancılıkta Planlamanın Hazırlık Aşamasında Çok Boyutlu Analizler (Akdeniz Bölgesi Örneği). İÜ Orman Fakültesi Yayınları, ÜYN:2910, FYN:315, İstanbul.
- Geray, A., U., 1989. Bazı Orman Köylerinin Sosyo-Ekonomik Özellikleri. İÜ Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Cilt 29, Sayı 4. İstanbul.
- Geray, A., U., 1998. Orman Kaynaklarının Yönetimi. DPT Yayını, ISBN 975-19-1917-7, Ankara.
- Geray, A., U., Yılmaz, E., 2006. Orman kaynaklarına ilişkin işlev önceliklerinin belirlenmesi, Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi, 26-28 Mayıs 2006, Çankırı.

- Gökçe, O. 2005; Çevre-Orman-Tarım ve Halk İlişkilerinin Dinamikleri. 1. Çevre ve Ormancılık Şurası, s 1567-1574, Antalya.
- Gül, A., Acar, H., H., Topalak, Ö., 2000. Ormancılıkta üretim çalışmalarında mekanizasyon ihtiyacının doğrusal programlama yoluyla belirlenmesi, **Turkish J Agric For. 24, s. 375–382**
- Gülçubuk, B., 2008. Türkiye’de Kırsal Kadın, Kırsal Alanda Kadın Çalıştayı, Ankara.
- Gümüş, C., Toksoy, D., Ayaz, H., Diktaş, N., 2002b. Trabzon Yöresi orman köyleri tarımsal kalkınma kooperatiflerinin yasal ve yönetsel sorunları. 1. Ulusal Ormancılık Kooperatifleri Sempozyumu, 22-23 Mart 2002, s.87-97, Kastamonu.
- Gümüş, C., Demirci, A., Özkan, C., 2002a. Geçmişten günümüze Türkiye ormancılığı ve ormanları. 1. Ulusal Ormancılık Kooperatifleri Sempozyumu, 22-23 Mart 2002, s.215-225, Kastamonu.
- Karabıyık, E., 1993. Türkiye’de orman köy ilişkileri ve çevre. 1. Ormancılık Şurası, Tebliğler ve Ön Çalışma Grubu Raporları, Seri No:13, Yayın No:006, Ankara.
- Karasar, N., 1994. Bilimsel Araştırma Yöntemi, 6.Basım Nobel Yayın Dağıtım ISBN 975-591-046-8, Ankara.
- Konak, K., Armağan, G., Çivi, Z., 1996. Aydın Koçarlı İlçesi orman ve çevresi köylerin sosyo-ekonomik yapısı ve yeni tarımsal üretim faaliyetleri önerileri. Türkiye 2. Tarım Ekonomisi Kongresi (4-6 Eylül 1996), Cilt: 1,s.167, Adana.
- Korkmaz, M., 2001a. Orman Kaynaklarında Doğa Turizmi Ve Av Turizmi Etkinliklerinin Ekonomik Çözümlemeleri, İ.Ü. Fen Bilimleri Ens., Ormancılık Ekonomisi Programı, İstanbul.
- Korkmaz, M., 2001b. Orman kaynaklarında doğa turizmi etkinliklerinin ekonomik çözümlemeleri (Kızıldağ Milli Parkı Örneği). SDÜ Orman Fakültesi Dergisi Cilt: 1, Sayı: 2, s. 111-134, Isparta.
- Korkmaz, M., Tolunay, A., Alkan, H., 2005. Korunan alanların uzun devreli gelişme planlarının hazırlanmasında kırsal yerleşimlerin sosyoekonomik yapısının önemi. Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, 8-10 Eylül 2005, s. 199-202, Isparta
- Korkmaz, M., Başkalkan, S., N., 2011. Eğirdir Gölü ve çevresinde turizm gelişiminin sürdürülebilirliği üzerine değerlendirmeler. SDÜ Orman Fakültesi Dergisi, 12:62-69.

- Mülayim, Z., G., 1993. Orman Köylerinde Kooperatifçilik. Orman Bakanlığı Yayınları, 1. Ormancılık Şurası Tebliğler ve Ön Çalışma Gurubu Raporu, Cilt:2, Seri No:13, Yayın No:006, s.310–321.Ankara.
- Noughton-Treves, L., Holand, M., Brondon, K., 2005. The role of protected areas in conserving biodiversity and sustaining local livelihoods. **Annu Rev Environ, 30, 219-252.**
- Noughton-Treves, L., Alvares-Berrios, N., Brondon, K., Bruner, A., Holland, M., B., Ponce, C., Saenz, M., Suarez, L., Treves, A., 2006. Expanding protected areas and incorporating human resource use: a study of 15 forest park in Ecuador and Peru, Sustainability: Science, Practice, & Policy, <http://ejournal.nbii.org> .
- ORKOOP, 2003. Sürdürülebilir Ormancılıkta Ortaya Çıkan Yasal Riskler, 1. Ulusal Ormancılık Kooperatifleri Sempozyumu, Kastamonu.
- ORKOOP, 2003 Yılı Genişletilmiş Başkanlar Toplantısı, 21 Şubat Ankara
- Ok, K., 1998. Açık artırmalı tomruk satış fiyatları üzerine mevsim etkisinin araştırılması. İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, Sayı:2, Sayfa: 9-21, ISSN:0535-8418, İstanbul.
- Özdamar, K., 1999. Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi (Çok Değişkenli Analizler), Kaan Kitabevi, ISBN: 975-6787-00-7, 975-6787-02-3, 2. Baki, 502s., Eskişehir.
- Özkan, K., Gülsoy, S., Mert, A., Öztürk M., Muys B., 2010. Plant distribution-altitude and landform relationships in karstic sinkholes of Mediterranean region of Turkey. **J Environ Biol; 2010 Jan-Mar;31(1-2):51-60**
- Özdönmez, M. 1965. Türkiye’de Orman Suçları Nevileri, Sebepleri ve Önlenmesi Çareleri Üzerine Araştırmalar. Tarım Bakanlığı, OGM yayınları, SN:422, Seri No:21, İstanbul.
- Özdönmez, M., İstanbullu, T., Akesen, A., Ekizoğlu, A., 1996. Ormancılık Politikası. İÜ YN:3968, OFYN:435, ISBN:975-404-429-5; İstanbul.
- Özdönmez, M., 1997. Türkiye’de Orman İşçiliği ve Sorunları. İÜ Orman Fakültesi Yayınları, No:229, İstanbul.
- Öztürk, A., Türker, M., 2005. Sürdürülebilir ormancılık sürecinde farklı ilgi gruplarının orman kaynakları ve yönetimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi: Maçka Devlet Orman İşletmesi Örneği. 1. Çevre ve Ormancılık Şurası Bildirileri, www.sura.cevreorman.gov.tr/gelen_tebliğ_kisi_6.htm .

- Pavlikakis, G.E. and V.A. Tsihrintzis., 2006. Perceptions and preferences of the local population in Eastern Macedonia and Thrace National Park in Greece, *Landsc Urban Plann*, 77, 1–16.
- Solmaz, E., 2007. Muğla orman köylerinin kalkınmasına yönelik uygulanan politikaların yoksulluk düzeyi ve orman kaynaklarının kullanımına etkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Güz 2007 Sayı 19, s.75-98, Muğla.
- Şen, G., Toksoy, D., 2006. Türkiye’de nüfus orman ilişkisi. *Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi (26–28 Mayıs 2006)*, s.108-117, Ilgaz.
- Şener, F., N., Tolunay, A., Görücü, Ö., 2011. Sürdürülebilir ormancılık uygulamalarında sertifikasyon ve akreditasyon: Andırın ve Göksun Devlet Orman İşletme Müdürlükleri Örneği. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 12, s.115-125, Isparta.
- Tolunay, A., 1989. Sosyal ormancılık üzerine düşünceler ve öneriler. *Orman Mühendisliği Dergisi*, Sayı:8, s.34-39
- Tolunay, A., 1991. Orman köylerinde tipik arazi kullanımı. *Orman Mühendisliği Dergisi*, Sayı:11, s. 6-9
- Tolunay, A., 1999. Sosyal Ormancılık Ders Notu: Kavramlar ve Tanımlar Temel İlkeler Uygulama Şekilleri. 132s. Isparta
- Tolunay, A., Korkmaz, M., Alkan H., Filiz, S., 2001. Eğirdir Yöresi orman kaynaklarının yöresel ekonomiye ve kalkınmaya katkıları. I. Eğirdir Sempozyumu, s.825–836, Isparta, 31 Ağustos–1-Eylül 2001.
- Tolunay, A., Alkan, H., Kısaoğlu, T., 2002. Sütçüler İlçesi Orman Köylerini Kalkındırma Kooperatiflerinin Yöresel Kalkınmaya Katkıları. 1. Ulusal Ormancılık Kooperatifleri Sempozyumu, s.159-178., Kastamonu.
- Tolunay, A., Korkmaz, M., Alkan, H., 2002. ORKÖY Kalkınma Projelerinin Hazırlanmasında Kullanılabilecek Proje Değerlendirme Kriterleri. *Kırsal Çevre Yıllığı*, s. 117-134, Ankara.
- Tolunay, A., Korkmaz, M., 2005. Orman köylülerinin orman kaynaklarından yararlanma haklarının tarihsel gelişimi. I. Çevre ve Ormancılık Şurası, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 21–24 Mart 2005, Mirage Park Otel, Göynük-Kemer-Antalya, Türkiye.
- Tolunay, A., Korkmaz, M., 2005. Sosyal ormancılık: 20 yıl sonra nerdeyiz?. *Orman ve Av Dergisi*, Sayı: 6. s.42-48, ISSN: 1303-040X.
- Tolunay A., Korkmaz, M., ve Alkan, H., 2005. Batı Anadolu Bölgesinin Silvopastoral Sistemleri ve Kıl Keçisi Otlatmacılığındaki Yeri ve Önemi. *Süt*

Keçiciliği Ulusal Kongresi (25 Mayıs 2005), Bildiriler Kitabı, ISSN:975-483-664-7, 191-197. İzmir.

Tolunay, A., Korkmaz, M., 2005. 35. Kuruluş Yılında ORKÖY, I. Çevre ve Ormancılık Şurası, 22-24 Mart 2005, s. 1575-1582, Antalya.

Tolunay, A., Alkan, A., 2006. Kırsal Kalkınmada Yayım ve Tanıtım. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi, (26-28 Mayıs 2006), Bildiriler Kitabı, s.72-79, Çankırı.

Tolunay, A., Alkan, H, Korkmaz, M., Bilgin-Filiz, S., 2007. Classification of traditional agroforestry practices in Turkey. Int. J. Natural Eng. Sci.,1, 41-48.

Tolunay, A., Akyol, A., Özcan, M., 2008. Usage of trees and forest resources at household level: a case study of Asagi Yumrutas Village from the West Mediterranean Region of Turkey, Research Journal of Forestry, 2 (1), 1-14.

Tolunay A., Ayhan, V., Adıyaman, E., Akyol, A., İnce, D., 2009a. Herbage growth and fodder yield characteristics of kermes oak (*Quercus coccifera* L.) in a vegetation period, Journal of Animal and Veterinary Advances, 8 (2) 290-294.

Tolunay A., Ayhan, V., Adıyaman, E., Akyol, A., İnce, D., 2009b. Dry matter yield and grazing capacity of kermes oak (*Quercus coccifera* L.) scrublands for pure hair goat (*Capra hircus* L.) breeding in Turkey's Western Mediterranean Region, Journal of Animal and Veterinary Advances, 8 (2) 368-372

Tolunay A., Ayhan, V., Adıyaman, E., 2009c. Changing of cell wall fractions of kermes oak (*Quercus coccifera* L.) in a vegetation period and theirs importance for pure hair goat (*Capra hircus* L.) breeding in West Mediteranean Region of Turkey, Asian Journal of Animal and Veterinary Advances, 4 (1) : 22-27.

Torn A., Siikamaki, P., Tolvonon, A., Kauppila, P., 2007. Local people, nature conservation, and tourism in Northeastern Finland, Ecology and Society, 13 (1):8.

Toksoy D., Gümüş, 2001. Türkiye’de ormancılık politikası ve orman köylerinin kalkındırılması üzerine bir yaklaşım. 1. Ulusal Ormancılık Kongresi, ISBN:975-93478-0-6, Ankara.

Toksoy, D., Ayaz, H., Şen, G., 2008. Artvin İli orman köylerinin sosyo-ekonomik özellikleri. Artvin Çoruh Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, 9 (1-2): 1-11, Artvin.

Tuğaç, A., Yurt, İ., Ergil, G., Sevil, H., T., 1970. Türk Köyünde Modernleşme Eğimleri Araştırması Rapor-1. Devlet Planlama Teşkilatı Yayını, 290s. Ankara.

- Turhan, S., 2003. Orman Kanununun 2/B Maddesinin Uygulanması ve Değerlendirilmesindeki Sorunlar Paneli, TMMOB Orman Mühendisleri Odası Ankara Şubesi, Ankara.
- Türker, M., F., 1998. Orman Köylerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Orman Kaynaklarının Tahribi. Uluslararası Katılımlı III. Ekoloji Yaz Okulu Tebliğleri, 21–27 Temmuz 1997, Trabzon.
- Türker, M., F., 2000. Orman İşletmeciliği Ders Notu. KTÜ Orman Fakültesi, Ders Notları Yayın No:59, Trabzon.
- Türker, M., F., K, Kaygusuz., 2001. Investigation of the variables effects on fuelwood consumption as an energy source in forest villages of Turkey, Energy Conservation and Management, 42 (10), 1215-1227.
- Türker M., F., Öztürk, A., Pak, M., Tiryaki, E., 2001. Türkiye ormancılığında odun dışı orman ürünleri işletmeciliğinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. I. Türkiye Ormancılar Derneği, I. Ormancılık Kongresi Bildiriler Kitabı, Sayfa 306 – 316, 19-20 Mart 2001, Ankara.
- Türker M., Öztürk, A., Pak, M., Durusoy, İ., 2002. Orman Kaynağından Geleneksel ve Çağdaş Yararlanma Şekilleri: Dünya ve Ülkemizdeki Durum. Kırsal Çevre Yıllığı, Ankara.
- Türker, M., F., 2003a. Sürdürülebilir orman kaynakları yönetimi ile orman sınırları dışına arazi çıkarma uygulamaları arasındaki etkileşim: Mevcut durum, yaşanan darboğazlar ve çözüm önerileri. Orman Kanununun 2/B Maddesinin Uygulanması ve Değerlendirilmesindeki Sorunlar Paneli 13.03.2003 , Ankara.
- Türker, M., F., 2003b. Orman Kaynaklarının Sürdürülebilir Yönetimi Sürecinde Ormancılık Sektörü. Orman Köylüleri ve Orman Köyü Kalkındırma Kooperatifleri ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4773 sayılı İş Güvencesi Kanununun Muhtemel Etkileşimi, Sürdürülebilir Ormancılıkta Ortaya Çıkan Yasal Riskler Çalıştayı (21 Şubat 2003), Ankara.
- Türker, M., F., Aydın, İ., Z., 2010. Ekoturizmin orman köyleri kalkınmaları üzerindeki sosyoekonomik etkilerinin ölçümü (Camili Biyosfer Alanı Örneği). III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi (20-22 Mayıs 2010), Cilt: I, s.115-129, Artvin.
- URL–1, 2003. Orman Genel Müdürlüğü, Ulusal Ormancılık Programı Raporu, www.ogm.gov.tr 15 Mart 2011.
- URL–2, 2004. “İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması” www.dpt.gov.tr/dptweb/turkin.html 08 Mart 2011

- URL-3, 2004. <http://www.orkoop.org.tr/sayfa1.htm> 17 Temmuz 2011
- URL-4, 2005. <http://www.die.gov.tr/kutuphane.html> 30 Haziran 2011
- URL-5, 2005. www.cevreorman.gov.tr/orkoy/haber/rapor.pdf
- URL-6, 2005. Ulusal Ormancılık Programı, Çevre ve Orman Bakanlığı, <http://www.ogm.gov.tr/ulusalp.htm> (Erişim tarihi:18.09.2011)
- URL-7, 2005. Çevre ve Ormancılık Şurası Sonuç Bildirgesi, www.cevreorman.gov.tr/sura 20 Haziran 2005
- URL-8, 2007. <http://www.ogm.gov.tr/birim2.htm>, (Erişim Tarihi: 20.04.2010)
- URL-9, 2010. Orman Genel Müdürlüğü, Ulusal Ormancılık Programı Raporu, www.ogm.gov.tr 15 Mayıs 2011.
- URL-10, 2011. <http://www.tuik.gov.tr/>
- Vedelda, P., Angelsen, A., Bojo, J., Sjaastada E., Berga, G., T., 2007. Forest environmental incomes and the rural poor, *Forest Pol Econ*, 9, 869–879 .
- Yıldırım, M., 1987. Genel Ormancılık İş Bilgisi. OGM Yayınları No:665, Ankara.
- Yılmaz, E., 2006. Orman kaynakları planlaması ve yönetiminde katılımcı yaklaşımlar. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi,26–28 Mayıs 2006, Çankırı.

EKLER

EK-1. Anket Formu

Köyün Adı:

Adı Soyadı:

Mesleğiniz:

Yaşınız: a) 18-25 b) 26-45 c) 46-65 d) 65 ve üzeri

Eğitim durumunuz: a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise d) Üniversite

Hanenin ortalama aylık geliri ne kadardır?

a) 500 TL'den az b) 500-600 TL c) 600-1000 TL d) 1000-2000 TL e) 2000-3000 TL f) 3000'den fazla

Bakmakla yükümlü olduğunuz kişi sayısı: Çocuk adet Diğer adet

Ailenizde, önemli kararları genellikle nasıl alırsınız?

a) Kendim Alırım b) Aile fertlerinin görüşlerini sorarım ancak son kararı ben veririm
c) Karar seçeneklerini ailece oylarız ve en fazla oyu alan seçeneği uyguluyoruz d) Diğer
(Belirtiniz)

Geçmiş yıllarda ailenizden dışarıya göç eden oldu mu? a) Evet (*Hangi yıl.....*)

b) Hayır

Evet ise göç etme nedeni nedir?

a) Köydeki işsizlik nedeniyle b) Çocuklarının eğitimi için c) Memuriyet için d) Diğer
(belirtiniz)

Önümüzdeki yıllarda başka bir yere göç etmeyi düşünüyor musunuz?

Cevabınız

Evet ise nedeni belirtiniz?

a) Evet (Neden?) b) Hayır

Geçmişten bugüne olan değişimi değerlendirdiğinizde köyünüzün ve köylünüzün geleceğini nasıl görüyorsunuz?

a) Daha İyi olacak b) Daha Kötü olacak c) Değişmez

Neden

Kullandığınız en önemli kışlık yakıt türü nedir? (*Birden fazla seçenek işaretlenebilir*)

a) Odun b) Kömür c) Elektrik d) Gaz e) Diğer (belirtiniz)

Yakıtımızın % (.....) parayla ve % (.....) ormandan bedelsiz sağlıyoruz

Şu ana kadar hiç mahkemelik oldunuz mu?

a) Evet

b) Hayır

Cevabınız Evetse kiminle

☐ Şahısla

☐ Orman teşkilatı ile

☐ Diğer devlet

kurumlarıyla

Herhangi bir kooperatife üye misiniz?

a) Evet

b) Hayır

cevabınız Evet ise

a) Sulama kooperatifi

b) Tarımsal kalkınma kooperatifi

c) Balıkçılık

kooperatifi d) Diğer *Belirtiniz*)

Sizce kooperatifleşmenin size ve köyünüze yararı olmuş mudur?

a) Evet olmuştur ancak bu yarar sadece orman işçiliği ile sınırlı kalmıştır.

b) Evet bir çok alanda yeterli katkıyı sağlamıştır

c) Hayır

d)

Fikrim Yok

ORKÖY'den şimdiye kadar kredi aldınız mı?

a) Evet

b) Hayır

Cevabınız Evetse ne amaçlı

Kredi aldığınız işinizi devam ettiriyor musunuz?

a) Evet

b) Hayır

Geçim kaynaklarınızdan ilk üçünü önem düzeyine göre (*En önemli olan 1 olmak üzere*) sıralayınız.

- () Ormancılık faaliyetleri
- () Tarımsal faaliyetler .
- () Hayvancılık
- () Esnafıktan elde ettiğim gelir
- () Memuriyet maaşım
- () Emekli maaşım
- () Su ürünleri
- () Meyvecilik
- () Diğer (*Belirtiniz*)

Hayvancılık yapıyor musunuz?

- a) Evet kendi ihtiyaçlarım için
- b) Evet pazar için Niteliğini (Salma, Ahır, vb) belirtiniz
- c) Hayır

Köyünüzde salma hayvancılık konusunda geçmişe göre bir gerileme oldu mu? a)
Evet b) Hayır

Bu gerilemenin orman koruma çalışmaları/ormancılık faaliyetleri ile bir ilgisi var mı? a)
Evet b) Hayır

Köyünüzdeki hayvancılık (özellikle salma) etkinliklerinin geleceğini nasıl görüyorsunuz?
a) Daha iyi çünkü b) Daha kötü çünkü, c) Değişmez

Arıcılık yapıyor musunuz?

- a) Evet kendi ihtiyaçlarım için b) Evet hem kendi ihtiyaçlarım hem de pazar için c)
Hayır

Tarımla uğraşıyor musunuz?

- a) Evet kendi ihtiyaçlarım için
- b) Evet pazar için Niteliğini (Kuru tarım, meyvecilik, sebzecilik, vb) belirtiniz
- c) Hayır

Köyünüzde tarımın geleceğini nasıl görüyorsunuz?

- a) Daha iyi çünkü;..... b) Daha kötü çünkü, ... c) Değişmez

El sanatları ile uğraşıyor musunuz?

- a) Evet kendi ihtiyaçlarım için b) Evet hem kendi ihtiyaçlarım hem de pazar için c)
Hayır

Köyünüzde el sanatlarının geleceğini nasıl görüyorsunuz?

- a) Daha iyi çünkü; b) Daha kötü çünkü, c) Değişmez

Köyünüz için gelecekte geçim kaynağı olabileceğini düşündüğünüz ve desteklenmesini istediğiniz bir iş alanı veya alanları var mı? Belirtiniz ve kısaca açıklayınız.

Ormanlar ve diğ er doğal kaynaklarla i  i e yaşamaktan memnun musunuz?

a) Evet çok memnunum b) Kıs men memnunum c) Hayır değilim d) Fikrim yok

Orman köylüsü olmanız nedeniyle kanunların sizlere vermiş olduğu hakları yeterli buluyor musunuz?

a) Evet yeterli b) Kıs men yeterli c) Yetersiz d) Fikrim yok

 ocuklarınızın veya onlardan birinin orman mühendisi olmasını ister misiniz?

Hayır(Neden)

Hayır(Neden)

 ocuklarınızın veya onlardan birinin orman muhafaza memuru olmasını ister misiniz?

Evet(Neden)

Hayır(Neden)

Sürdürülebilir orman yönetimi ve sertifikasyon kavramlarını duydunuz mu?

a)Evet(Bu Bilginizin Kaynağını Yazınız) b) Hayır

Bazı alanların Milli Park olarak korumaya alınması sizce gerekli midir?

a)Evet(Neden)

b)Hayır(Neden)

Köyün çevresindeki ormanların bir gün yok olacağına inanıyor musunuz? a) Evet

b) Hayır c) Zaten yok

Çevrenizdeki orman hasat işlerini size sağladığı iş imkanı bakımından yeterli buluyor musunuz?

a) Evet b) Hayır c) Kararsızım

Çevrenizdeki yaban hayatı koruma etkinliklerini yeterli buluyor musunuz?

a) Evet b) Hayır c) Kararsızım

Çevrenizdeki ormanlar sizce artıyor mu? Azalıyor mu?

a)Artıyor b) Azalıyor c) Değişmiyor

Çevrenizdeki ormanların tahrip edilmesi/edilmiş olması köyünüzün geleceğini etkiler mi/etkiledi mi?

- a) Evet b) Hayır Nasıl ve neden

“Köyümüzün etrafının ormanlarla kaplı olması daha fazla yerleşim alanı ve tarlamızın olmasını engeller. Bunun sonucunda da köylü olarak zarar görürüz” görüşüne katılır mısınız?

- a) Kesinlikle katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Katılmam d) Fikrim yok

Çevrenizdeki ağaçlandırma çalışmalarını yeterli buluyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır c) Kararsızım

Yörenizdeki bazı alanların milli park, tabiat parkı, vb. olarak korumaya ayrılması köyünüzün geleceğini nasıl etkiledi/etkiler?

- a) İş kaybı olduğu için olumsuz etkidi/etkiler
b) Etkisi olmadı/olmaz
c) Olumlu yönde etkiledi/etkiler
d) Fikrim yok
e) Diğer (Belirtiniz)

Çevrenizde önemli gördüğünüz ve milli park, tabiat parkı, vb. şekilde koruma altına alınmasını istediğiniz yerler var mı?

- a) Evet b) Hayır c) Kararsızım

Yöredeki herhangi bir doğal kaynağın (orman, göl, vb.) planlanması ve yönetimine ilişkin bir etkinliğe görüşleriniz sorulmak üzere davet edildiniz mi? Katıldınız mı?

- a) Davet edilmedim b) Davet edildim ama katılmadım
c) Katıldım (Belirtiniz)

Çevrenizdeki ormancılık faaliyetlerinden genel anlamda memnun musunuz?

- a) Evet b) Hayır

Köyünüzün etrafında yapılan rehabilitasyon çalışmaları hakkındaki düşünceleriniz nedir?

AGM’ce yapılan ağaçlandırmalarda alanların ihale ile özel şirketlere verilmesi ve bu şirketlerin köylüyü çalıştırmak yerine daha ucuz olduğu için dışarıdan işçi getirmeyi tercih etmesi hususundaki düşünceleriniz nedir?

Sizce ormanın en önemli faydası nedir? Derecelendiriniz?.

(En önemli için 1, ikinci önemli 2 ve üçüncü önemli 3, vb olacak şekilde sıralayınız.

Önemsiz gördüğünüz seçenekler için 0 yazınız.)

- () İş imkânı sağlaması
- () Yapacak ve yakacak odun sağlaması
- () Odun dışı orman ürünleri (mantar, kekik, vb) toplama
- () Avlanma imkânı
- () İklimi yumuşatma
- () Balıkçılık
- () Piknik yeri ve diğer rekreasyonel etkinliklere
- () Erozyon, toprak kayması ve selleri önlemesi
- () Diğer (Belirtiniz)

Sizce kadının toplum içindeki rolü ne olmalıdır?

- a) Sadece ev işlerini görmeli ve çocuk yetiştirmeli
- b) Ev işleri ile birlikte çalışmalı ve aile ekonomisine de katkı sağlamalı
- c) Fikrim yok

Sizce kadınların hangi ormancılık işlerinde çalışması daha uygundur?

Doğa Koruma ve Milli Parklar birimlerince yapılan çalışmaları yeterli buluyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır Cevabınız hayır ise neden?.....

Orman ürünleri istihsalinden elde ettiğiniz gelirleri yeterli buluyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır Cevabınız hayır ise neden?.....

Ormancılık etkinliklerinden sağladığınız gelirlerinizin yıldan yıla değişimi sizce nasıl?

Nedenini açıkla mısınız?

- a) Gittikçe İyileşiyor b) Gittikçe Kötüleşiyor c) Değişmiyor

Orman işçiliği için size ödenen birim fiyatlardan memnun musunuz?

- a) Evet b) Hayır Cevabınız hayır ise neden?

Orman işçiliği (*üretim, depo, vb.*) konusunda bugüne kadar yaşadığınız başlıca sorunları yazınız?

Ormancılık etkinliklerinden yılda ne kadar kazanıyorsunuz? (Yapılan işleri, tutarını ve gelirin süreklilik durumunu belirtiniz)

Ormancılık etkinlikleri için köyünüzde yeterli iş olmadığı zamanlarda başka yerlere gidiyor musunuz?

- a) Evet b) Bazen c) Hayır

Şimdiye kadar zati ihtiyaç kullandınız mı?

- a) Evet yakacak olarak kullandım b) Evet Yapacak olarak kullandım c) Evet İkisi de d) Hayır

Zati yakacak ve yapacak desteklerini yeterli buluyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır c) Fikrim yok

Merkezi depo uygulamaları gelirlerinizi etkiledi mi?

- a) Evet, olumlu etkisi oldu b) Evet olumsuz etkisi oldu c) Hayır d) Fikrim yok

Merkezi depoya geçişle ilgili çalışmaları nasıl değerlendiriyorsunuz?

- a) Gerekliydi b) Gereksiz bir uygulama c) Fikrim Yok

Yetki sahibi olsaydınız depolarla ilgili hangi düzenlemeleri yapardınız? Neden?

Dikili satış hakkındaki düşünceleriniz nedir?

- a) Gereklidir ve mevcut haliyle uygundur
b) Gereklidir ancak yasal ve teknik bazı düzenlemeler gerekmektedir
c) Uygun bulmuyorum d) Fikrim yok

Yetki sahibi olsanız dikili satışlar konusunda hangi düzenlemeleri yaparsınız?

Önümüzdeki yıl hangi işten kaç lira kazanıp nerelere ne kadar harcadığınızı ait bir fikriniz var mı?

- a) Evet oldukça yakın rakamlarla tahmin edebilirim
- b) Yeterince olmasa da kısmen tahmin edebilirim
- c) Bilmem imkânsız

Bulunduğunuz çevrenin ekonomik şartları, gelirleriniz, ihtiyaçlarınız ve harcamalarınızı dikkate aldığınızda hayatınızdan genel anlamda memnun musunuz?

- a) Evet kesinlikle
- b) Kısmen
- c) Hayır
- d) Fikrim yok

Aşağıda verilen önermeler konusundaki düşüncelerinizi belirtiniz.

Orman işçiliği yıldan yıla azalmaktadır.

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Fikrim Yok

Orman işçiliği için ödenen birim fiyatlar yıldan yıla azalmaktadır.

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Fikrim Yok

İş kazaları yıldan yıla azalmaktadır.

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Fikrim Yok

Orman işçiliği ve diğer ormancılık etkinlikleri benim ve ailem için en önemli gelir kaynağıdır.

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Fikrim Yok

Orman işçiliği gelecekte de ailem için önemli bir gelir kaynağı olmaya devam edecektir.

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Fikrim Yok

Orman işçiliği sırasında ürün kayıplarını en aza indirmek için mutlaka gerekli önlemleri almak gerekir.

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Fikrim Yok

Orman İşletmeleri odun üretim işlerine daha fazla önem vermelidir.

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Fikrim Yok

Orman işletmeleri koruma, rehabilitasyon ve ağaçlandırma çalışmalarına daha fazla önem vermelidir.

- a) Evet b) Hayır c) Fikrim Yok

Daha fazla alan milli park, vb. statülerde koruma altına alınmalıdır.

- a) Evet b) Hayır c) Fikrim Yok

Orman işçiliği bakımından mekanizasyonu nasıl değerlendiriyorsunuz?

- a) Bizim yoremizin coğrafi koşulları, vb. nedeniyle makineli üretime geçiş mümkün değildir.
b) Uygundur ancak paramız olmadığı için araç ve gereçlerimizi yenileyemiyoruz.
c) Fikrim yok
d) Diğer (Belirtiniz)

Orman işçiliğine yönelik herhangi bir kurs veya eğitim aldı mı?

- a) Evet b) Hayır

Ormancılıkla ilgili herhangi bir sertifikanız var mı?

- a) Evet b) Hayır

Sizce orman işçiliği yaparken yeterli iş güvenliğine sahip misiniz?

- a) Evet b) Hayır

Ormancılık işlerinde hiç iş kazası yaşadınız mı?

- a) Evet b) Hayır

Orman teşkilatınca ormanların korunmasına yönelik yeterli tanıtım, bilinçlendirme ve eğitim çalışmaları yapılıyor mu?

- a) Evet yapılıyor ama yetersiz b) Yeterince yapılıyor c) Yapılmıyor d) Fikrim yok

Başta ormanlar olmak üzere, etrafınızdaki doğal kaynaklardan yeterince faydalanabildiğinizi düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Kısmen c) Hayır d) Fikrim yok

Orman kadastro su ile ilgili işlerin yeterince sağlıklı ve doğru bir şekilde yürütüldüğüne inanıyor musunuz?

- a) Evet b) Kısmen c) Hayır d) Fikrim yok

Ormancılıkla ilgili yasal düzenlemeleri ormanların korunabilmesi için yeterli buluyor musunuz?

- a) Evet b) Kısmen c) Hayır d) Fikrim yok

Orman teşkilatının orman yangınları ile mücadelesini yeterli buluyor musunuz?

- a) Evet b) Kısmen c) Hayır d) Fikrim yok

Orman işletmelerinin odunun dışındaki diğer ürünlerine yeterli önemi verdiğini düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Kısmen c) Hayır d) Fikrim yok

ORKÖY'ün Yöredeki orman köylerinin kalkındırılmasına yönelik olarak yaptığı çalışmaları yeterli buluyor musunuz?

- a) Evet b) Kısmen c) Hayır d) Fikrim yok

Ormancılık örgütlerinin yeterince iyi yönetildiğini düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Kısmen c) Hayır d) Fikrim yok

“Aman ormancı, yaman ormancı” sözleri ile başlayan ormancı türküsü size ne çağrıştırıyor?

Bir çok Yörede Halk arasında anlatılan hikayedeki (orman köylüsü yaşlı kadın ve vali olan oğlu arasında geçen) diyalogda kadının“Vali olacağına az daha okusaydın da ormancı olsaydın” sözü hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Ormancılıkla ilgili bildiğiniz sivil toplum kuruluşu var mı?

- a)Evet b) Hayır

Orman ve ormancılık etkinlikleri ve köyünüzün sorunlarına yönelik eklemek istediğiniz hususları belirtiniz.

EK.2. ARAŞTIRMA ALANINDAN GÖRÜNÜMLER

Ek Şekil – 1. Araştırma alanından görüntüler (Foto: M.KILIÇ)

Ek Şekil – 2. Araştırma Alanındaki Ağaçlandırma Sahaları (Foto: M.KILIÇ)

Ek Şekil – 3. Ağaçlandırma Alanındaki Bozuk Rehabilitasyon Sahaları (Foto: M.KILIÇ)

Ek Şekil – 4. Ağaçlandırma Alanındaki Bozuk Rehabilitasyon Sahaları(Foto: M.KILIÇ)

Ek Şekil – 5. Ağaçlandırma Sahasından Görüntüler (Foto: M.KILIÇ)

Ek Şekil – 6. Araştırma Alanındaki Bozuk Baltalıklar(Foto: M.KILIÇ)

Ek Şekil – 7. Araştırma Alanından Görüntüler (Foto: M.KILIÇ)

Ek Şekil – 8. Araştırma Alanındaki Envanterlerin İstiflenmesi (Foto: M.KILIÇ)

Ek Şekil – 9. Araştırma Alanından Görüntüler (Foto: M.KILIÇ)

Ek Şekil – 10. Araştırma Alanından Görüntüler (Foto: M.KILIÇ)

Ek Şekil – 11. Araştırma Alanından Görüntüler (Foto: M.KILIÇ)

Ek Şekil – 12. Araştırma Alanından Görüntüler (Foto: M.KILIÇ)

Ek Şekil – 13. Araştırma Alanında Bakım Çalışmaları (Foto: M.KILIÇ)

Ek Şekil – 14. Araştırma Alanındaki Bakım Çalışmaları (Foto: M.KILIÇ)

Ek Şekil 15. Araştırma Alanından Rehabilitasyon Çalışmaları (Foto: M.KILIÇ)

Ek Şekil 16 Araştırma Alanından Rehabilitasyon Çalışmaları (Foto: M.KILIÇ)

Ek Şekil 17 Araştırma Alanından Rehabilitasyon Çalışmaları (Foto: M.KILIÇ)

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Mehmet KILIÇ

Doğum Yeri ve Yılı Bolu 1985

Medeni Hali: Evli

Yabancı Dili: İngilizce

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise: Kurtuluş Lisesi–2002

Lisans: Süleyman Demirel Üniversitesi–2008

Yüksek Lisans: Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü–2008

Çalıştığı Kurum/ Kurumlar ve Yıl :

Sivas Orman İşletme Müdürlüğünde 2010 yılından itibaren Sivas Ağaçlandırma ve Toprak Muhafaza Şefi

Yayınlar (SCI ve diğer makaleler)

Makaleler

Bildiriler